

***Dombóvári Királyi Katolikus
Esterházy Miklós Nádor Főgimnázium
1913 – 1945.***

Dombóvár küzdelme a gimnáziumért.

1.

Az idézett írások időrendben, a megjelenés szerint lettek leírva.

Dombóvár kedvező földrajzi és politikai fekvése s ebből eredő rohamos fejlődése következtében, szükségét érezte egy középiskolának. Az erre való törekvésnek első nyomait Dombóvár község képviselőtestületének 1904. október hó 12-én megtartott üléséről szóló jegyzőkönyvben találjuk, mely szerint Dr. Hónig János ügyvéd azt indítványozta, hogy indítsanak mozgalmat az iránt, hogy Dombóváron egy középiskola állíttassék fel. Az indítványt a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel elfogadta s a kérdés tanulmányozására és megoldására egy hét tagú bizottságot küldött ki. Ezen bizottság, egy középiskola felállítása céljából néhány szerzetesrendhez fordult, legfőképpen a piarista rendhez, de sikertelenül.

1906. év február havában a képviselőtestület egy küldöttséget menesztett gr. Apponyi Albert akkori közoktatási miniszterhez, melynek vezetője és szónoka Paál József hercegi felügyelő volt, azon kérelemmel, hogy állapítaná meg azon feltételeket, melyek szerint Dombóváron egy középiskola létesítése lehetséges lenne. A miniszter Paál Józsefnek azt válaszolta, hogy egy középiskola létesítése a község anyagi erejét felülmúlná, s ezért inkább polgári iskola felállításának kérelmezését ajánlja. De a középiskola gondolata erősen foglalkoztatta a közönséget s ezért elhatározta, hogy a középiskola létesítéséhez szükséges hozzájárulási összeget részint társadalmi úton, részint pedig a község hozzájárulásával szerzi meg. Erre a célra a község meg is szavazott 20.000 koronát. Társadalmi gyűjtést is indítottak, de ez csekély eredménnyel járt.

1907-ben a kereskedelmi miniszterhez fordultak segélyért. 1908-ban megalakult egy úgynevezett „Állandó Végrehajtó Bizottság”, mely mozgalmába a dombóvári járás többi községeit is bevonta. Ezen bizottság ismét lépéseket tett a Vallás és Közoktatásügyi Miniszternél egy középiskola létesítése céljából s tekintettel arra, hogy Dombóváron 1000 vasutas család van, a kereskedelmi minisztertől anyagi és erkölcsi támogatást kért. Ezt a kérvényt azonban a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter válasz nélkül hagyta.

Amíg a bizottság reménykedve várta kérvényének kedvező elintézését, az 1910. év elején a gyönki államilag segélyezett református gimnázium fenntartótestületének egyik tagjától értesítést kapott, hogy miután gimnáziumuknak jelenlegi helyén való fejlődése, s ezért ott maradása nem valószínű, felmerült az a terv, hogy a gyönki államilag segélyezett gimnáziumot Dombóvárra helyezik, ha a község és a közönség anyagi támogatására és szíves fogadtatására számíthat.

A végrehajtó bizottság, melynek elnöke Nagy István főszolgabíró volt, 1910. év január 20-án tartott értekezletén foglalkozott ez ajánlattal, amikor is nagy örömeinek adott kifejezést, a fölött, hogy a fenntartótestület a gimnázium áthelyezésénél Dombóvárra gondolt s miután ezen bekövetkezőnek vélt áthelyezéssel megoldottnak vélte a dombóvári középiskola kérdését, egyhangúlag abban állapodott meg, hogy az áthelyezendő gimnáziumot, áthelyezése esetén, a lehetőséghez képest, a legmesszemenőbb anyagi és erkölcsi támogatásban fogja részesíteni. Erre nézve a gyönki áll. segélyezett gimnázium fenntartótestülete és a bizottság között a tárgyalások meg is kezdődtek, melynek eredménye az lett, hogy a fenntartótestület 120.000 korona segélyt kért.

2.

A képviselőtestület 1910. október hó 29-én megtartott értekezletén elhatározta, hogy a kért segílyt megadja.

Midőn a gyönki áll. segélyezett gimnáziumnak Dombóvárra való helyezése immár komolyra kezdett válni, Gyönk községe erős akciót kezdett kifejteni a gimnázium megtartása végett, ezen kívül pedig Dunaföldvár és Tamási községek is komoly ajánlatokat tettek a fenntartótestületnek, - különösen Dunaföldvár, amely körülbelül háromszor olyan nagy segílyt ajánlott fel, mint Dombóvár. Ezzel a gimnázium áthelyezése iránt táplált remény megvalósulása kétségessé vált.

Eközben hozta Paál József hercegi felügyelő a végrehajtó bizottság tudomására, hogy a Vallás és Közoktatásügyi Minisztériumban járt, ahol azt az értesítést kapta, hogy ha a község 120.000 korona készpénzt ad és adja a telket és a szükséges téglanyagot, akkor egy katolikus jellegű főgimnáziumot kaphat. Minthogy így a körülmények remélni engedték, hogy egy katolikus jellegű főgimnázium elnyerése céljából a község sikerrel tehetne lépéseket, a végrehajtó bizottság előterjesztésére, a község képviselőtestülete elhatározta, hogy kérvénnyel járul Gr. Zichy János akkori Vallás és Közoktatásügyi Miniszterhez s hogy tekintettel a vasúti alkalmazottak nagy számára a Kereskedelmi Miniszternek is kérni fogja úgy anyagi, mint erkölcsi támogatását. A kérvényeket egy 100 tagú küldöttség – élén Nagy István főszolgabíróval – 1911. január 10.-én adta át a miniszternek. A küldöttség akkori szónoka Illés Gyula főjegyző, a végrehajtó bizottság alelnöke volt. A 100-as küldöttségnek, ezen törekvésében, leghathatósabb támogatója a pécsi egyházmegye főpásztora Gr. Dr. Zichy Gyula volt, aki az akkori Vallás és Közoktatásügyi Miniszternél ez ügyben döntő szerepet játszott.

Ezen kérvényekre 1911. május 8.-án érkezett a Vallás és Közoktatásügyi Miniszternek 39338-1911. sz. u. Tolna vármegye közönségéhez intézett leirata, melyben értesíti, hogy hajlandó Dombóváron a község óhajának megfelelő főgimnáziumot fokozatosan felállítani, ha a község a főgimnázium építésének költségeihez 120.000 koronával járul és az építkezéshez szükséges téglát ingyen adja s ezen kívül, míg az intézet új épületébe költözhetik, az elhelyezéséről gondoskodik, végül pedig ha 3 kataszteri hold kiterjedésű telket bocsát a katolikus tanulmány alap rendelkezésére. – Ebben az időben a középiskolai ügyosztály élén Br. Barkóczy Sándor miniszteri tanácsos állott, aki ezen gimnázium ügyét a leghathatósabban támogatta és az előkészítés nehéz munkáját végezte.

A község ezen köteleességeket örömmel vállalta, kivéve a telek adományozását azért, mivel megfelelő telke sehol sem volt. Nehogy az ügy ez miatt hajótörést szenvedjen, a község herceg Esterházy Miklóshoz fordult azon kérelemmel, adományozná ő a telket a létesítendő főgimnázium céljaira, annál is inkább, mivel gróf Zichy János akkori Vallás és Közoktatásügyi Miniszter, a nála járt 100-as küldöttség előtt kijelentette, hogy a kir. kat. főgimnáziumot herceg Esterházy Miklós úrral karöltve kívánja létesíteni.

1911. február 24.-én érkezett meg Őhercegségének azon értesítése, hogy azon esetben, ha a létesítendő főgimnázium katolikus jellegű lesz, a kért és szükségelt telket – 6330 négyszöglet – ingyen adja a főgimnázium, illetőleg a tanulmányi alapnak. – Mivel az

3.

adományozott telken, mely a község legszebb s legegészségesebb helyén van, talajkiegyenlítési munkálatokra is van szükség, a község ennek elvégzését is vállalta.

Határtalan lett az öröm akkor, midőn Nagyméltóságú Jankovich Béla Vallás és Közoktatásügyi Miniszter 1913. május 19.-én kelt 81015 sz. leiratában értesítette az előjáróságot, hogy *Ő császári és apostoli királyi Felsége 1913. május 23.-án kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy Dombóvárrott a magyar tanulmányi alap terhére kir. kat. főgimnázium állíttassék fel.*

A magyar királyi Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium 109 663/1913. sz. július hó 1.-én kelt rendeletével Nessler Alajos lőcsei kir. kat. főgimnáziumi rendes tanárt a dombóvári kir. kat. főgimnáziumhoz áthelyezte s az intézet igazgatásával megbízta. Nessler Alajos állását július 10.-én elfoglalta s az intézet szervezési munkálatait azonnal megkezdte.

A magyar királyi Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium 123785/1913. sz. július hó 18.-án kelt rendeletével Szmodics Zoltán szakolcai kir. kat. főgimnáziumi rendes tanárt, 132650/1913. sz. augusztus hó 7.-én kelt rendeletével Pável Ágoston tordai állami főgimnáziumi helyettes tanárt, 134785/1913. sz. augusztus 13.-án kelt rendeletével Schneider András okleveles tanárjelöltet a dombóvári kir. kat. főgimnáziumhoz helyezte.

Mivel már július havában 87 tanuló jelentkezett az I. osztályba, az igazgató felterjesztésére a Nagyméltóságú Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úr megengedte, hogy az I. osztály párhuzamíttassék. Hogy erre milyen nagy szükség volt bizonyítja, hogy a tanév folyamán 111 tanuló iratkozott az I. osztályba.

A tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 4.-én volt. Az ünnepély szent misével, s „Veni Sancte. . .”-val kezdődött, melyen részt vett Dombóvár és Vidékének színe-java. A szent mise után az ifjúság, élén a tanári karral és a díszes közönséggel, a Korona-szálló nagytermébe vonult, ahol az igazgató az intézetet és a tanévet megnyitottnak nyilvánította. A rendes tanítás szeptember 4.-én vette kezdetét s június hó 15.-én ért véget. Mivel a megrendelt padok csak október hó 1.-én érkeztek meg, addig a tanulók a MÁV-tól kölcsön kért lőcákon ültek, melyet Bedő Simon újdombóvári állomásfőnök úr bocsátott rendelkezésre. Addig míg a padok meg nem érkeztek, a tanulók sem dolgozatot nem írtak, sem rajzolni nem tudtak.

A főgimnázium I. A. és I. B. osztálya jelenleg az állami elemi iskola épületében van elhelyezve. A rendelkezésre álló helyiségek: 2 osztályterem, 1 szertár, 1 tanári szoba, 1 igazgatói iroda és a szükséges mellékhelyiségek. Nélkülöznünk kell a rajztermet, tornatermet, könyvtárhelyiséget. A jelenlegi tanári szoba is szűk lesz a jövő tanévben s egy nagyobbra égető szükségünk van. A fent említett hiányokból eredő hátrányokat a Nagyméltóságú Vallás és Közoktatásügyi Miniszter Úr is belátta s az igazgatóságnak az épület felépítését sürgető felterjesztésére azt válaszolta, hogy az épület felállítására szükséges összeget igyekezett is a folyó évi költségvetésbe beilleszteni, de erre az állam jelenlegi nehéz pénzügyi helyzete következtében, fedezetet nem talált, megjegyezvén azt, hogy ismeri azon okokat, amelyek szükségessé teszik, hogy a dombóvári kir. kat. főgimnázium épülete minél előbb felépíttessék s amint azt az állam pénzügyi helyzete

4.

megengedi, előterjesztést fog tenni a törvényhozásnak a szükséges összeg engedélyezése iránt. Ezen kijelentést Őfőméltósága egy nála járt küldöttség előtt, még azzal egészítette ki, hogy hiszi miszerint 1916. év szeptember hó 1.-én, a dombóvári kir. kat. főgimnázium az új épületben fogja működését folytatni.

(1913. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 9-17. ADT))

Gróf Zichy János vallás és közoktatásügyi miniszternél járt 80 tagú küldöttség résztvevői.
(Forrás: Tolnai Világlapja 1911. január 29. (11. évfolyam 5. szám p. 258 ADT))

1914 – 15. . . . A tanulók nagyrészének fölvétele még július hó 1.-2.-3. napjain megtörtént, de a rendes időben mégsem lehetett az iskolai évet megnyitni, mivel egyrészt akkor még csak 1 rendelkezésre álló tanára volt az intézetnek, másrészt mivel a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium a beírási határidőt szeptember hó 15-ig kitolta. Ekkor a testületnek 3 tanára közül 2 – Dr. Pável Ágoston és Schneider András – már hadban voltak, úgyszintén hadba vonult Izsák Lajos iskolaszolga is. Szeptember 1-től kezdve helybeli tanulóink egy része a Vörös Kereszt Egyesületnek tett szolgálatot egészen az iskolai év kezdetéig október hó 5-ig, mely idő alatt a sebesültek kiszolgálásában segédkeztek, gyógyszerért, postára jártak vagy egyéb szolgálatot teljesítettek.

Szeptember 21-én érkezett meg a Nagyméltóságú Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úr rendelete, mellyel Busák Béla budapesti II. ker. áll. főreáliskolai id. h. tanárt intézetünknel helyettes tanári minőségben alkalmazza, az október hó 2-án leérkezett rendelet pedig a már július hó 13-án a gyergyószentmiklósi áll. főgimnáziumtól intézetünkhöz helyezett, de hadba vonult Regula Antal h. tanár helyettesítésére, Dóri Antal okl. h. tanárt küldi ki. A hadba vonult tanárok mindhárman megsebesültek, közülük Dr. Pável Ágoston állapota nem javult, ezért 1915. április hó 13-án rokkantnak nyilvánított.

(1914. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 12-17. ADT))

1915 – 16. A háború Dombóvár egyetlen hetilapjának szerkesztőjét is a harctérre szólította. Ezen lapnak szerkesztését Szmodics Zoltán r. tanár vállalta magára egyrészt azért, hogy Dombóvár és környéke hetilap nélkül ne maradjon, másrészt mivel azt vélte, hogy ez úton is szolgálatára lehet a köznek. Mindezen munkát teljesen díjtalanul végezte és végzi most is minden ellenszolgáltatás nélkül. . . . A folyó tanévet megelőző nagyszünetidőben is felajánlották tanítványaink szolgálatukat a Vörös Kereszt Egyesület kórházának, ahol ugyanolyan munkát végeztek mint az 1914-15 tanév elején.

Az építendő intézet telkét – 6330 négyszögölet – melyet Főméltóságú Herceg Esterházy Miklós úr ajándékozott a magyar tanulmányi alapnak, az intézet igazgatója átvette s addig is míg az égetően szükséges épület felépül, bérbeadás útján hasznosítja.

Sorszám	A tanárok neve	I.	II.	III.	Heti órák összege	Osztály főnök	Egyéb elfoglaltsága az intézetben	Jegyzet
		o s z t á l y						
1.	Neszl Alajos igazgató.	Földrajz 3 Természet- rajz 2.	Természet- rajz 2.		7		Igazgató. Az ifj. Segítő- egyesület elnöke. Tandíjkezelő.	
2.	Busák Béla h. tanár.		Magyar nyelv 5. Latin nyelv 6.	Magyar nyelv 4. Latin nyelv 5.	21	II	A tanári ifjusági és ifj. segítőegyesületi könyv- tar őre. A gyorsírás tani- tója 2 cs. heti 2 ó, a III. o.	
3.	Dóri Antal h. tanár.	Mennyiség- tan 4.	Mennyiségtan 4 Földrajz 3. R. geometria 3. Szépirod. 1.	Mennyiségtan 3 Földrajz 2- R. geometria 2.	22	III	A szertárak kezelője. Ér- tekezleti jegyző. Az ifj. Segítőegyesület titkára.	
4.	Dr. Pável Ágoston r. tanár.							A harctéren megsebesült, ittthon beteg
5.	Regula Antal h. tanár.							A harctéren van.
6.	Schneider András h. tanár.							A harctéren van.
7.	Szmodics Zoltán r. tanár.	Magyar nyelv 5. Latin nyelv 6. R. geometria 3. Szépirod. 1.		Német 4. Történelem 3.	22	I	Az ifj. Segítőegyesület pénztárosa.	

A tanári kar az 1915-16. évi tanévben.

(1915. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 9-24. ADT))

1916 – 17. 1916. június 11-én délután 5-6 óra közötti időben srápnell lövéstől találva halt hősi halált az északi harctéren Schneider András, az intézet fiatal tanára. . . . A tanulók közül a folyó tanévben 3 negyedik osztályú került sor alá, kik közül egy, Kocsis Mihály alkalmasnak találtatott s folyó év március hó 11-én be is vonult. . . . A rendes időben 180 rendes és 5 magántanuló vétetett fel intézetünkbe, tehát összesen 185. Évközből kimaradt 8 rendes és 1 magántanuló, magántanuló lett 1, hadbavonult 1. Az előbbiekből 4 erdélyi

menekült volt. . . . Molnár György makói és Csehák Lajos szakolcai tanárokat az intézethez helyezik. . . . A tanári kar: Nessler Alajos igazgató, Busák Béla h. tanár, Csehák Lajos r. tanár, Dóri Antal h. tanár, Molnár György r. tanár, dr. Pável Ágoston r. tanár (nem tanított), Regula Antal h. tanár (hadban), Szmodics Zoltán r. tanár.

(1916. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 4-36. ADT))

1917 – 18. . . . A tanárok közül ugyanazok teljesítenek katonai szolgálatot, akik a múlt évben is. Dr. Pável Ágoston r. tanár, mint harctéri sebesülése miatt rokkant hadnagy, a pozsonyi kerületi parancsnokságnál teljesít tolmács minőségben szolgálatot, Regula Antal r. tanár, főhadnagy pedig a különböző harctereken küzdött s közben rövidebb ideig belterületen szolgált. A tanulók közül Kótai Dezső V. o. tanuló alkalmasnak találtatott s május 15-én bevonult. A múlt év március 11-én bevonult Kocsis Mihály, akkor IV. o. tanuló négy heti szabadságot kapott s április 16-án az V. osztályról sikeres magánvizsgálatot tett. . . . Az intézet a régi helyen, az állami elemi iskolában van szűkösen elhelyezve. Helyiségei az idén kettővel gyarapodtak . . . Az intézet udvara oly szűk, hogy ott szabadabb mozgás nem lehetséges, de nem is volna célravezető, mivel a szegélyező két kocsiútnak pora nehezedik reá. . . . A rendes időben 213 rendes és 10 magántanuló vétetett fel. Évközben kimaradt 10 rendes és 1 magántanuló, 1 magántanuló rendes tanulóvá lett, hadba vonult 1, meghalt 1. . . . Czuppon Elek kisszebeni h. tanárt ide, Busák Béla h. tanárt a fiumei áll. főgimnáziumhoz helyezik. Dr. Piukovich Sándor r. tanárt Besztercebányáról ide helyezik. Nessler Alajos igazgató saját kérésére a miskolci áll. főreáliskolához helyeztetett. . . . Az évi tandíj 60 korona, amely négy részben fizethető. . . . Az intézet tandíjának felemelése iránt intézkedések most vannak folyamatban. A tandíj a jövő tanévtől kezdve valószínűleg 100 korona lesz.

(1917. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-30. ADT))

1918 – 19. . . . Az intézet fennállásának hatodik esztendeje az intézet eddigi történetének legválságosabb esztendeje. . . . Már november első heteiben erősen érezhető az októberi forradalom hatása a dombóvári társadalomban. A tanári karban ebben az időben még csak Molnár György rajztanár veti magát az árba, de már látszott, hogy a lejtőn eldobott kőnek nincs megállása. Molnár György fellépése a Nemzeti Tanácsban, majd a földosztás élén, mind jobban és jobban elvonja őt az iskolai munkától. . . . A tanuló ifjúságnak egy jó része – bár külsőségekben! – csakhamar behódolt az új világboldogító eszméknek úgy, hogy a március 15-én rendezett iskolai ünnepélyen már tömegesen látható volt a vörös jelvény is a tanulók sapkáján és gomblyukaiban. . . . Március 24-én a helybeli Munkástanács betiltotta az intézetben a hitoktatást és a testületileg való templomba járást. . . . Dacára az intézet igazgatója előzetes figyelmeztetésének, március 30-án reggel, a most már szakszervezetbe tömörült ifjúság által megállapított lehetetlen fegyelmi szabályok a hirdető táblára kifüggesztettek, amelynek nyomán több héten át erősen érezhető volt az erkölcsi eldurvulás. A züllés tipikus példája volt két III. oszt. tanuló többszörösen véghezvitt

zsarolása, nagy összegre való kártyázása, stb. . . . Erősen zavaró hatású volt az intézet belbékéjére a Tanítók Szakszervezetének ama határozata, hogy a helybeli intézetek mindegyike válassza meg a maga vezetőit. Így történt, hogy eme határozat alapján a tanári testület az intézet élére dr. Pável Ágoston tanárt választotta meg. . . A vezető elvtársak ama célzatát, hogy Varga Ferenc eddigi igazgató az intézet éléről eltávolíttassék, az intézet tanárai közül többen nyíltan is támogatták. . . Bántó volt a tanuló ifjúságra, tanári testületre egyaránt, hogy a maga körében spicliket látott, s félhetett attól, hogy egy-egy meggondolatlan nyilatkozatáért a forradalmi törvényszék elé kerül. . . . Az intézet volt igazgatója Nessler Alajos, hasonló minőségben a miskolci állami főreáliskolához helyeztetett át saját kérésére. 1918. évi július hó 16-án távozott az intézettől. Mivel az intézetnek nem volt kinevezett igazgatója dr. Piukovich Sándor r. tanár vette át az intézet vezetését. Az 1918. évi augusztus hó 6-án kelt 140244 sz. VKM. rendelettel az intézet vezetésével Varga Ferenc, eddigi szekszárdi áll. főgimnáziumi tanárt, népfelkelő századost bízta meg, aki a vezetést katonai felmentése után 1918. évi november hó 5-én vette át. . . . A télen uralkodó spanyoljárvány áldozatául esett Regula Antal, tartalékos százados, aki Csongrádon övéinél hunyt el. A testületnek ez évben tagjai voltak: Varga Ferenc, Benkó Barnabás, Bíró Pál, Dóri Antal, Finger Béla, Molnár György, Molnár László, dr. Pável Ágoston, dr. Piukovich Sándor, Szmodics Zoltán.

1919 – 20. . . . Ez évben nyílt meg az intézet VII. osztálya. Október 4-ig mivel az igazgatón kívül csak öt tanár állt rendelkezésre, az időt kirándulásokra, egyes ipartelepek meglátogatására, közben egy-egy tantárgy ismétlésére fordítottuk. . . . Spanyoljárvány miatt az intézet február 16-ától március 10-ig zárva volt. . . . kisebb, a szokásos fegyelmi vétségeket leszámítva, nagyobb fegyelmi eset csak egy volt. Egy ötödik osztályú növendék idegen vagyonhoz nyúlt, amiért a VKM. az ország összes középiskolájából kizárta. . . . Molnár György rajztanár mint a helyi terrorcsapat egyik szervezője és vezetője részt vett a tamási ellenforradalom leverésében, amiért is a diktatúra bukása után Tamásiban népítélettel kivégeztetett. A folyó iskolaév kezdetétől a proletárdiktatúra támogatása miatt fegyelmi ügyük elintézéséig szabadságoltattak: dr. Pável Ágoston, Szmodics Zoltán rendes és Benkó Barnabás h. tanárok. Utóbb Szmodics Zoltán az intézethez visszahelyeztetett, dr. Pável Ágoston a miskolci kir. kath. főgimnáziumhoz helyeztetett át, Benkó Barnabást a VKM. ez évre nem alkalmazta. . . . A testület kiegészítésére szolgálattételre az intézethez osztattak be: Balázs György, dr. Mészáros Ede hadviselt tanárjelöltek, Bellaagh A., Reider B., Sólya I., Vér Vencel menekült rendes tanárok, Szanyi István tanárjelölt, saját kérelmére Eicher Jakab szentgotthárdi áll. főgimn. tanár. Az év folyamán az intézethez helyeztettek át Megesi István h. tanár, dr. Szentirmai Imre, Bebesi István rendes tanárok, Egerből illetve Budapestről és Kaposvárról. . . . Dombóvárnak 1200 tanköteles gyermeke beiskoláztatására ebben az évben 15 tanterem áll rendelkezésre. A tanítás csak úgy volt lehetséges, hogy a tanulók csak fél napos tanításban részesültek, az óvoda pedig teljesen szünetelt. . . .

(1918-1919. Iskolai értesítők (egyben) – Katolikus Esterházy gimn., Dombóvár (pp. 1-11. ADT))

1920 – 21. . . . Beiratkozott 327 tanuló és pedig 289 rendes és 38 magántanuló. Év közben magántanulónak lett 4, kimaradt 23, vizsgálatlan 8, meghalt 1, osztály-vizsgálatot tett 291. . . Reider Béla a fogarasi m. kir. állami főgimnáziumtól menekült tanár saját kérésére nyugalomba vonult. Bíró Pál óraadó tanárjelöltet a VKM. díjtalan minőségben az intézetnél március 1-éig alkalmazta. Bellaagh Aladár r. rajztanár saját kérésére október 21-én a szekszárdi m. kir. állami főgimnáziumhoz helyeztetett át. Helyettese Janesitz Henrik csak március 3-án foglalta el állását. . . A tanév elején Bronts Miklós tornatanár beosztatott ugyan az intézethez, de állását el sem foglalva a jászberényi m. kir. állami főgimnáziumhoz távozott. . . A VKM. az albertirsai előkészítő tanfolyamtól ide helyezte Máté Károly magyar-német szakos tanárt. Dr. Mészáros Ede r. tanár családi ügyeinek elintézése céljából május 20-tól a jövő tanév megkezdéséig szabadságot nyert. . . . Dr. Szentirmai Imre r. tanárt a proletárdiktatúra támogatása miatt a VKM. a lefolytatott fegyelmi vizsgálat után állásvesztésre ítélte. . . Az intézet a lefolyt tanévben is a központi elemi iskolában volt elhelyezve, amelynek összes helyiségeit használtuk. Az elemi iskolai igazgatói lakás átalakításával egy közép nagyságú tanári szobához, egy osztályteremhez és egy kis helyiséghez jutottunk, amely utóbbi a leánytanulók várószobájának céljaira szolgált. A napibéres iskolaszolga számára is jutott az intézet sousterrainjében lakás. . . A tanulók iskolai és családi táncórákon kívül más, nyilvános tánciskolába nem járhatnak. Nyilvános táncmultságokon csak a VII. és VIII. osztályú tanulók vehetnek részt, előzetes osztályfőnöki engedéllyel és szülők vagy helyetteseik kíséretében. . . . Minden kárt, melyet a tanuló az iskola épületén, vagy az iskolai felszereléseken ejt, a tanuló, illetőleg szülője vagy gyámja teljes értékben köteles megtéríteni. Ha a kárt okozóját nem lehet megállapítani, akkor a kárt az illető osztály tanulói együttesen tartoznak megtéríteni. . . . Tanári testület: Varga Ferenc igazgató, Balázs György r. tanár, Bebesi István r. tanár, Csornyák Emil r. tanár, Dóri Antal r. tanár, Eicher Jakab r. tanár, Finger Béla r. tanár, Janesitz Henrik h. tanár, Máté Károly r. tanár, Dr. Mészáros Ede r. tanár, Molnár László r. tanár, Dr. Piukovich Sándor r. tanár, Sólya János r. tanár, Szanyi István h. tanár, Szmodics Zoltán r. tanár, Vér Vencel r. tanár.

(1920. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-16. ADT))

1921 – 22. . . . A VKM. 64408/1922. sz. rendelete a főgimnázium tanári karának javaslata alapján elrendelte, hogy az intézet az 1922/23.-as iskolai tanévtől kezdve: „*Dombóvári kir. kath. Esterházy Miklós nádor főgimnázium*” néven neveztesse el. . . . Szmodics Zoltán r. tanár, miután a tanévet betegszabadságon töltötte, a VKM. rendelete értelmében 22 szolgálati év után július 1-ével saját kérésére ideiglenes nyugalomba helyeztetett. Az intézeti sportélet nagy hátrányára Csornyák Emil r. tanár a makói m. kir. állami főgimnáziumhoz helyeztetett át, a helyettesítését a testület tagjai végezték. Január 9-től április 19-ig Bebesi István r. tanár súlyos betegsége miatt szabadságot volt kénytelen kérni. . . Az új épület felépítése a mostoha gazdasági viszonyok miatt a lefolyt tanévben is lehetetlennek bizonyult, aminek következtében a főgimnáziumnak a központi elemi népiskola helyiségei állottak rendelkezésre. Egyes tantermeket a község célszerűség szempontjából átalakított, így egy a múltból képest nagyobb tanári szobát és egy szertári helyiséget

kaptunk, az igazgatói iroda pedig eddigi szűk helyiségéből a tanári szoba helyére vonult. . . . Az évi tandíj 400 korona, mely négy részben fizethető. A közszolgálati alkalmazottak, a kisebb keresetű, fix fizetésű szülők gyermekei, ha bizonyítványuk legalábbis elégséges, teljes vagy részleges tandíjmentességben részesíthetők.

(1921. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-13. ADT))

1922 – 23. . . . Felvétetett 240 rendes és 16 magántanuló. Ezek közül év közben meghalt 1, betegség folytán magántanulásra tért 1, részint elköltözés, részint gyenge tanulmányi előmenetel miatt kimaradt 11, betegség miatt a tanévégi összefoglalásokról elmaradt 1 rendes tanuló, vizsgálatlan betegség miatt 1 magántanuló. . . . A tanév elején az intézetnek három érdemes tanára távozott saját kérésére más intézethez. A felsőbb hatóság Eicher Jakab r. tanárt a kaposvári m. kir. állami főgimnáziumhoz, Sólya János r. tanárt a miskolci kir. kath. főgimnáziumhoz, Janesitz Henrik r. tanárt a soproni m. kir. kath. főreáliskolához helyezte át. Janesitz Henrik r. rajztanár helyére Raksányi Lajos h. tanár került, aki mindössze szeptember 12-től 25-ig működött az intézetnél, amikor is a felettes hatóság a csongrádi m. kir. állami főgimnáziumhoz helyezte át. Február 5-ig Marczell György r. tanár érkezéséig a tanári testület tagjai látták el a helyettesítést. Eicher Jakab helyére a VKM. Papp Gyula r. tanárt helyezte át a kaposvári m. kir. állami főgimnáziumtól. Sólya János r. tanár állását a felsőbb hatóság Vajthó Zoltán kaposvári r. tanárral töltötte be, aki csupán október 24-től január 24-ig tanított. A tornatanítás ellátását a felsőbb hatóság Almássy Gusztáv okl. tanárra bízta, aki azonban itteni állását nem foglalta el. . . . A tanév folyamán több ízben hallottunk hangokat az intézet visszafejlesztéséről. Nehogy ez a körülmény bekövetkezzék, Dombóvár és a környék tiltakozott a terv ellen. 1922. év december hó 1-én, dr. Éry Márton alispán vezetésével népes küldöttség járt Budapesten több miniszternél, május 11-én pedig Újdombóvár állomáson felkereste gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi minisztert és őt a főgimnázium további fenntartására kérte. Az intézet fennmaradása kétséges nem lehet és annak érdekében a pécsi megyéspüspök, Tolnavármegye közönsége mindent megtesz és maga Dombóvár községe is elmegy teherviselő-képességének legmagasabb fokáig.

(1922. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-11. ADT))

1923 – 24. . . . Súlyos és fájdalmas csapás érte Alma-Materünket 1924. május hó 4-én Varga Ferenc, intézetünk szeretett igazgatója, társadalmunknak egyik kiváló, lelkes, munkás tagja, élete javakorában, hirtelen, egy pár napi gyengélkedés után eltávozott sorainkból. . . . Saját kérésére távozott az állami szolgálat kötelékéből Molnár László rendes tanár. 1923. november 1-ével Vajthó Zoltán rendes tanár létszámcsökkentésbe vétetett és állandóan szabadságoltatott. . . . A VKM. Varga Ferenc elhunytával az intézet igazgatói teendőinek ellátásával Vér Vencel intézeti rendes tanárt, eddigi igazgató helyettest bízta meg. Betöltést nyert az intézetben szervezett tornatanítói állás Schindlberger József személyében, aki itteni

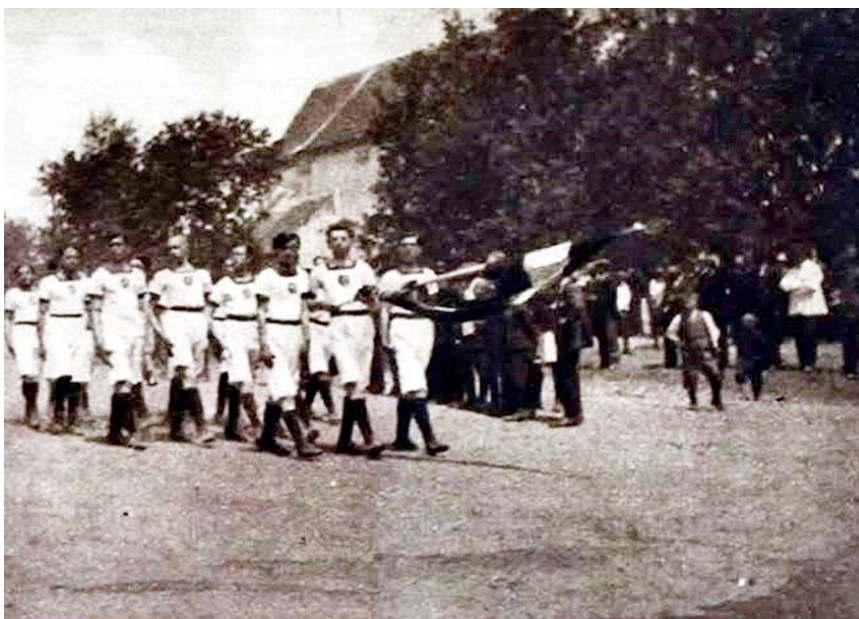
állását 1924. február 1-ével foglalta el. . . . Nagy hálára kötelezte az intézetet dr. Gebhardt Antal helybeli kir. vezető járásbíró, amidőn két doboz értékes és meghatározott rovargyűjteményét az intézetnek ajándékozta. . . . Tanári testület: Vér Vencel id. igazgató, Balázs György r. tanár, Bebesi István r. tanár, Csonka Imre h. tanár, Dóri Antal r. tanár, Vitéz Földváry (Finger) Béla r. tanár, Marczell György h. tanár, Máté Károly r. tanár, Vitéz dr. Mészáros Ede r. tanár, Papp Gyula r. tanár, dr. Piukovich Sándor r. tanár, Schindlberger József r. tornatanító, Szanyi István r. tanár, dr. Riesz József tanította az egészségtant, Bugalla Béla elemi iskolai tanító tanította zenét.

(1923. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-17. ADT))

1924 – 25. . . . Beiratkozott 276 rendes és 20 magántanuló, ezek közül év közben kimaradt 26. . . . Máté Károlyt a felettes hatóság a pécsi m. kir. főreáliskolához osztotta be, 1924. december 1-én távozott új helyére. Helyét a felettes hatóság nem töltötte be. Schindlberger József testnevelési tanár betegsége miatt 1924. november 18-tól a tanév végéig a felettes hatóság engedélyével szabadságon volt. . . . Ifjúsági zászlószentelés. Felejthetetlen nyomokat hagyott hátra az intézeti zászlószentelés, amely szép ünnepség keretén belül május 24-én folyt le. A zászló létesítése dr. Riesz Józsefné és nővére özv. dr. Simenszky Sándorné érdeme, akik a múlt évi megyei tornaversenyen látván, hogy a megyei intézetek mindegyike értékes zászlóval vonul fel, elhatározták, hogy az intézetet is zászlóhoz juttatják. Személyesen vezették a gyűjtést, amelyet a társadalom megértéssel támogatott és ők maguk hímezték ki fáradhatatlan buzgalommal a zászlót. A zászlóanyai tisztséget Tolnavármegye alispánjának, dr. Éri Mártonnak a neje, szül. Angster Aranka vállalta, aki ez alkalommal értékes szalagot adományozott a következő felírással: „Ifjak, csak a ti komoly munkásságotok támaszthatja fel Nagymagyarországot.”

(1924. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-9. ADT))

Képek a zászlószentelő ünnepélyről

(Forrás: 1925. június 04. Magyarság Képes melléklete (15. szám p. 8. ADT))

1925 – 26. . . . Dombóvár társadalma és a község érdeme Elöljárósága a legnagyobb áldozatot hozta meg, amikor az intézet végleges megmaradását egy új gimnáziumi épület megépítésével biztosította. Az új épület bár még nincs meg, de a felépítéséhez szükséges előmunkálatok, tervek, költségvetés, az építés fedezésére szükséges pénzösszeg biztosítása már annyira előrehaladt, hogy az 1927/28-as iskolai évet már saját hajlékunkban nyitjuk meg. . . . Beiratkozott 271 rendes és 17 magántanuló, tanév közben kimaradt 17 rendes tanuló, magántanulásra tért 3 tanuló. . . . A Kormányzó Úr Öfőméltósága 1925. évi július hó 21-én kelt magas elhatározásával Vér Vencelt az intézet végleges igazgatójává kinevezte. . . . A Máté Károly áthelyezésével megüresedett állásra a VKM. Orbán Lajos r. tanárt helyezte át a nagykanizsai róm. kath. reálgimnáziumtól. Schindlberger József r. testnevelés tanárt saját kérésére a miskolci kir. kath. gimnáziumhoz helyezte át, helyére ugyanezen rendelettel Petraskó László okleveles h. tanár került a gödöllői kir. kath. reálgimnáziumtól. . . . Tandíj az 1926/27. iskolai évre: rendes tanulóknál 500.000 korona (40 pengő), magántanulóknak 1.000.000 korona (80 pengő), a tandíj négy egyenlő részletben fizetendő le. Fenntartási és tatarozási járulék címén minden tanuló 100.000 koronát tartozik fizetni két részletben.

(1925. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-61. ADT))

1926 – 27. . . . Sajnos intézetünk is azok közé tartozik, amely nem rendelkezik saját épülettel. Majdnem másfél évtizede tartja lefoglalva az elemi oktatás célját szolgáló községi iskolát és ezzel állandó bizonytalanságban tartja Dombóvár és környékének szülői társadalmát, tanuló ifjúságát. . . . Beiratkozott 283 rendes és 24 magántanuló, évközben kimaradt 16 rendes tanuló (szülők áthelyezése, családi körülmények, rossz tanulmányi eredmény). . . . Petraskó László h. testnevelési tanárt saját kérelmére a nyíregyházi kir. kath. gimnáziumhoz helyezte át, helyére Ács Sándor testnevelési r. tanár került Mezőkövesdről. A VKM. ide helyezte Halász Gyula dr. és Kiss Béla okleveles tanárokat, akik azonban állásukat nem foglalták el. Ugyancsak helyettes tanári minőségben nevezte ki az intézethez dr. Tóth Pál okleveles tanárt, aki december hó 1-én foglalta el állását. . . . A pengőértékre történt átszámítás alkalmával az intézethez kötött egyes ösztöndíjak és jutalomdíj alapítványok oly kicsiny értékre olvadtak le, hogy azoknak kezelése nem mutatkozott eredményesnek. . . . Őrgróf Pallavicini, IV. Károly király emlékösztöndíj alapítvány. Ennek kamataiban a dombóvári választókerület polgárainak szegény sorsú gyermekei részesülhetnek, mégpedig egy földműves, egy kisiparos, egy vasutas és egy közalkalmazott gyermeke vagy hadiárvéja. Az alapítvány kamatai 1573 pengőt tettek ki és ebből 1570 pengő került kiosztásra.

(1926. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-12. ADT))

1927 – 28. Pezsdítőbb hír nem hozhatta volna mozgásba amúgy is munkára vágyó lelkünket. . . . A hivatalos leirat, amelyet nagymélt. gróf Klebelsberg Kunó, vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr intézett 1927. augusztus hó 30-án 2706 – 1927. eln. szám alatt Dombóvár közönségéhez, bevezető soraiban a következő: „Dombóvár község közönsége részéről több ízben előterjesztett kérelmet, a helybeli tárgyi indokok alapján mérlegelve, elhatároztam az ott már működésben levő Esterházy Miklós nádorról elnevezett kir. kath. reálgimnázium számára szükséges épület felépítését azon feltétellel, hogy az építkezéshez szükséges és 700.000 pengőt kitevő összeghez Dombóvár község 220.000 pengővel járul hozzá.” . . . Beiratkozott 311 rendes és 26 magántanuló, a tanév folyamán kimaradt 13 rendes tanuló. . . . A VKM. dr. Mészáros Ede r. tanárt saját kérésére a nyíregyházi kir. kath. főgimnáziumhoz helyezte át. Helyére Wenk Endre h. tanári minőségben nyert kinevezést, azonban állásáról lemondott. A VKM. a megüresedett állásra Vosáhlo Lipótot alkalmazta helyettes tanári minőségben. Október 24-én kezdte meg itteni működését Ujváry Lajos h. tanár február 7-ig, mikor is a VKM. további szolgálattételre a mezőkövesdi kir. kath. reálgimnáziumhoz osztotta be. Helyére Mezőkövesdről Bóznér Ferenc r. tanár került. . . . Május 3-án és 4-én a budapesti m. kir. Országos Tanárvizsgáló Bizottság előtt dr. Piukovich Sándor tanintézeti rendes tanár megszerezte a francia nyelv tanítására szóló képesítést.

(1927. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-10. ADT))

1928 – 29. Búcsú a régi intézeti épülettől. . . Nagy öröm szállotta meg Dombóvár minden szépért és nemesért lelkesedő közönségét, amidőn múlt évi augusztus hó 4-én leérkezett a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter rendelete, amelyben értesíti a községi előljáróságot, hogy az új intézeti épület építését a vitéz Lukóy Emil, budapesti építész alatt tömörült dombóvári következő építőiparosok nyerték el: Baumgart János, Schaffer András, Révész József, Liebermann János és a Farkas testvérek. A műszaki irányítást Hübner Béla és Tibor, budapesti műépítésszek látják el. Augusztus 23-án vették kezdetüket az új épület építkezési munkálatai, szeptember 6-án délután szerény keretek között folyt le az alapkőletétel, míg november 10-én a bokrétaünnepély jelez fontosabb mozzanatot az építés történetében. A kedvező őszi időjárás nagyban elősegítette az építkezést és így az épületet karácsonyig tető alá lehetett hozni. Ma már szépen bontakozik ki a kultúra kétemeletes palotája és semmi sem állja útját annak, hogy a tanítást a jövő tanévben már az új épületben kezdhessük meg.

(1928. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-12. ADT))

A dombóvári kir. kath. Esterházy Miklós nádor reálgimnázium tervezésére a kultuszminiszter úr eredetileg Alpár Ignácnak adott 1927-ben megbízást. Alpár mester a munka kivételére velem társult és ennek alapján elkészítettem a vázlatterveket, melyeket még együtt mutattunk be az építő hatóságnak. Alpár mester a további munkálatokat már nem érte meg, mert északamerikai tanulmányútjából útban hazafelé Zürichben elhunyt. Benne nem csak nemeslelkű rokonomat és jóakarátú támogatómat, hanem – a közelmúltban elhunyt édesatyám mellett – tanítómesteremet vesztettem el.

Alpár mester halála után a további műszaki műveletek elkészítésével és a művezetéssel én bíztam meg és ebbeli munkásságom eredménye az itt bemutatott iskolaépület. Az alaprajzi elrendezésnél az volt a célom, hogy a sablonos és már unalomig ismételt iskola-alaprajztól eltérő olyan megoldást találjak, amely amellett, hogy a modern iskola követelményeit kielégíti, az inkább falusi, mint városi, zöld háttérű környezetbe jól beilleszkedjék és az adott terepviszonyokat jól kihasználja. Ezért igyekeztem az épületet lehetőleg feloldani és a tömegek tagozásával és a sillhuettirozással eredményt elérni. A terep kétirányú erős lejtéséből adódott, hogy a főbejáraton keresztül megközelített épület földszintje tulajdonképpen első emelet, míg a földszinti folyosón végigmenve, lépcsők közbeiktatása nélkül jutunk a torna- és díszterembe, mely viszont egy nievauban fekszik a környező játszóudvarral.

Újítás a játszóudvar mellett végighúzóódó árkádsor, mely lehetővé teszi az ifjúság egy részének szabadban való tartózkodását az óráközökben sáros, esős időben is.

A tornaterem végén kápolnát terveztem, mely attól egy nehéz függönnyel és díszráccsal van elválasztva. A közölt alaprajzok az egész elrendezést egyebekben eléggé magyarázzák.

A higiénikus vízellátást egy, az udvaron létesített mélyfuratú kút biztosítja, a szivattyúberendezés az alagsorban, a víztartány a padláson van elhelyezve. A szennyvízderítésre Priester-rendszerű derítőberendezés szolgál.

Az építkezéshez elég mérsékelt anyagi eszközök állottak rendelkezésre, mégis sikerült az összes tényezők hathatós együttműködésével egy modern, higiénikus, tágas és levegős iskolaépületet létesíteni és azt teljesen be is rendezni.

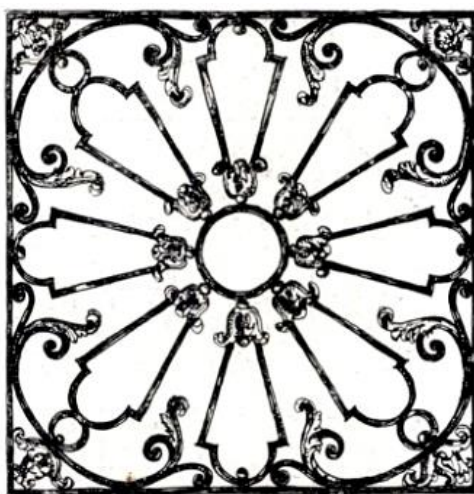
Az épület igen szolidan van kivitelezve. A munkálatok nagy részét a dombóvári építőiparosok egy csoportja, tehát a helybeli iparosság végezte generálvállalatban, teljes megelégedésre, kifogástalanul. Ennek az építőcsoportnak tagjai vitéz Lukóy Emil felelős építőmester vezetésével Baumgart János, Révész József, Schaffer András, Liebermann József, Farkas József és Farkas István dombóvári mesterek voltak. Az asztalos munkát Bernáth János és Bruckmann Lajos, a szobafestő- és mázoló munkát Loch Jakab, ugyancsak helybeli mesterek végezték generál-vállalat keretein belül.

A kútfúrási, vízvezetéki és csatornázási, valamint a villamosvilágítási és jelzőberendezési munkákat a Dombóvári Villamossági Rt. (Ivanich Antal) végezte.

Az egyéb, a generál-vállalatból kivett munkák a következők voltak: *Tanteremberendezés, összes bútorok*: Michl Alajos R.-T., Budapest, *Tornateremberendezés*: Seffer Antal, Budapest, *Kézi hajtású felvonó*: Freissler Antal, Budapest, *Ruhatári felszerelések és díszlakatasmunka*: Jungfer Gyula, Budapest, *Külső és belső felirati táblák*: Tintner J. E. Budapest, *Kályhás munka*: Herzog S. utódai, Budapest, *Műkő- és szobrászmunka*: özv. Vögerl Alajosné, Budapest.

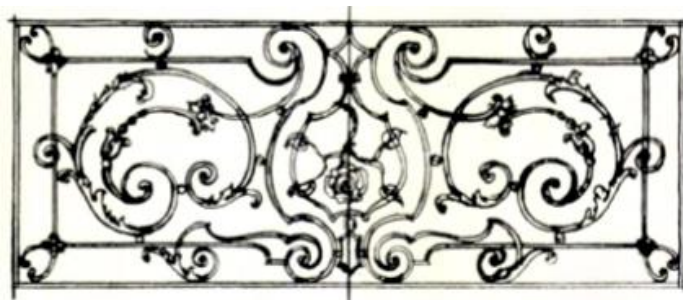
Végül nem lesz érdektelen talán felemlítenem, hogy az épület építési költsége az előirányzott összegben belül maradt.

Hübner Tibor

Betétrács.

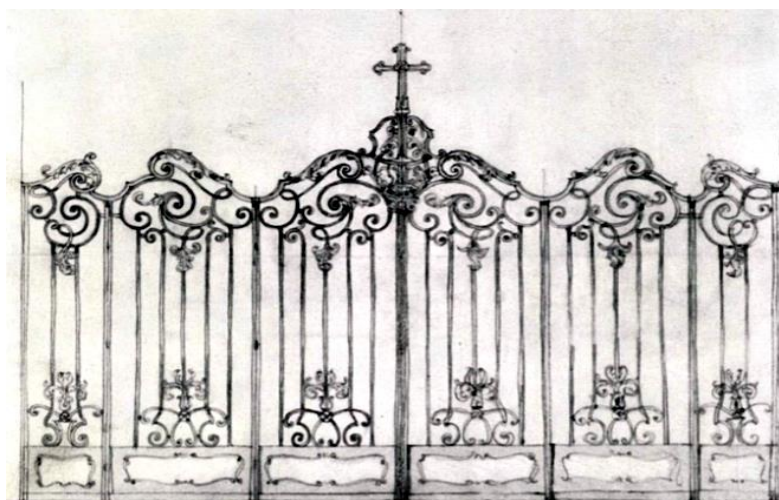
15.

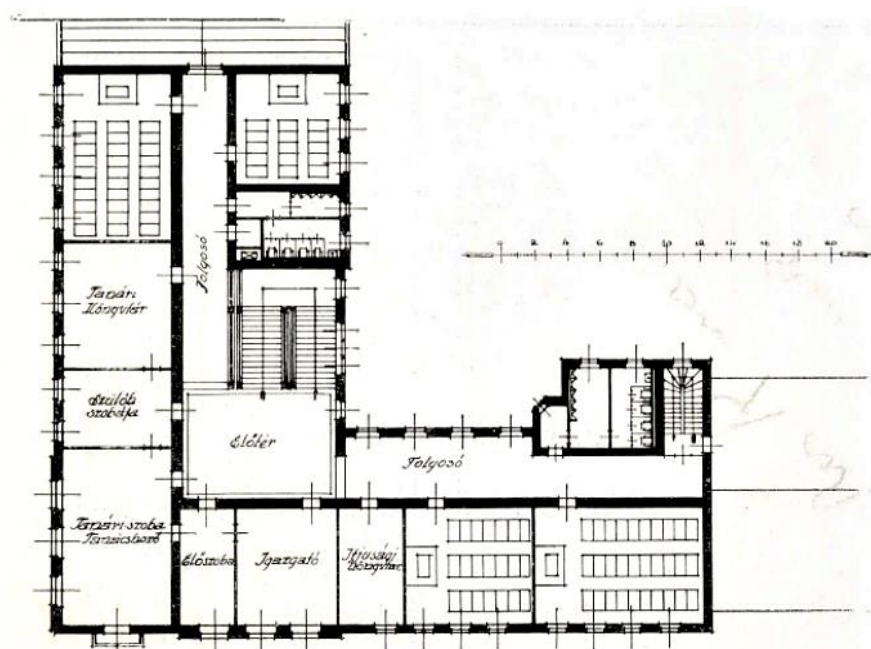
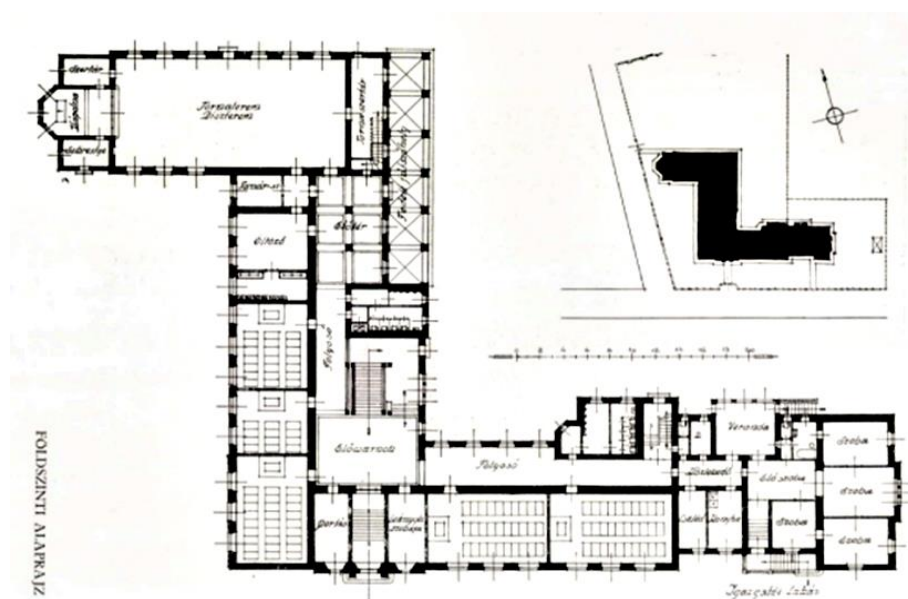
Betétrács.

Díszlámpa.

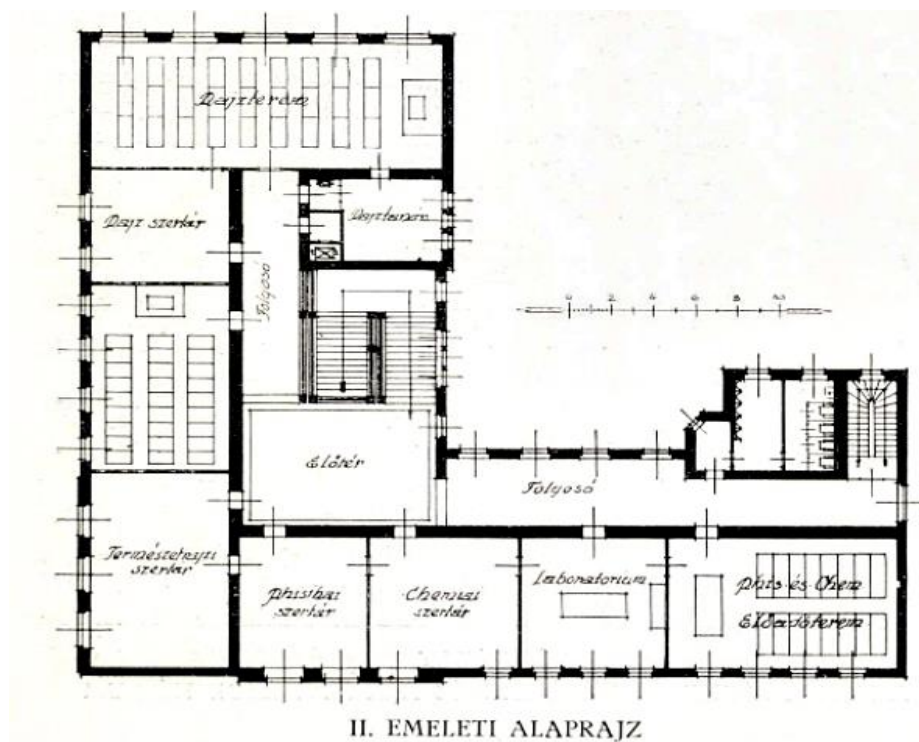

Kápolna elzáró rács.

I. EMELETI ALAPRAJZ

17.

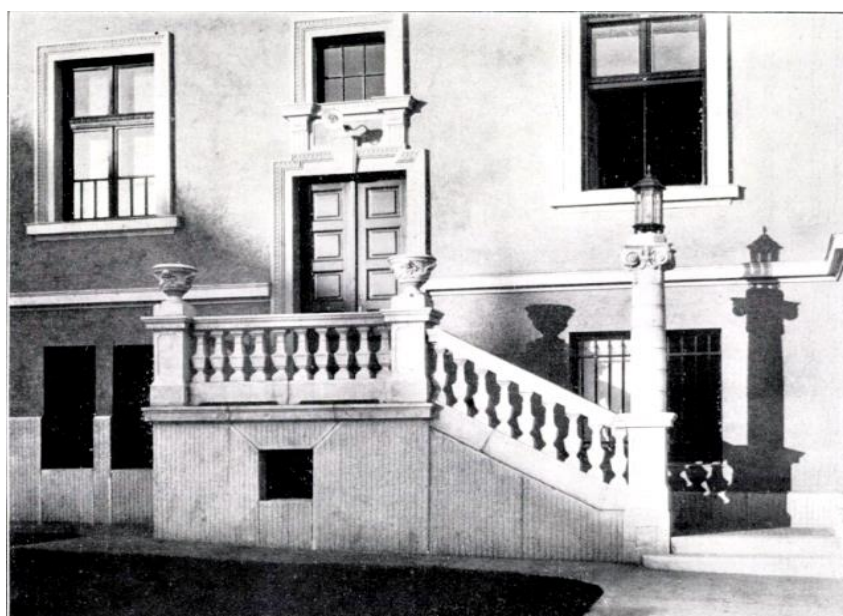

Ucai homlokzat.

18.

Udvari homlokzat.

Lakás bejárat.

19.

FŐBEJÁRAT

A DOMBÓVÁRI ESTERHÁZY MIKLÓS NÁDOR REÁLGIMNÁZIUM

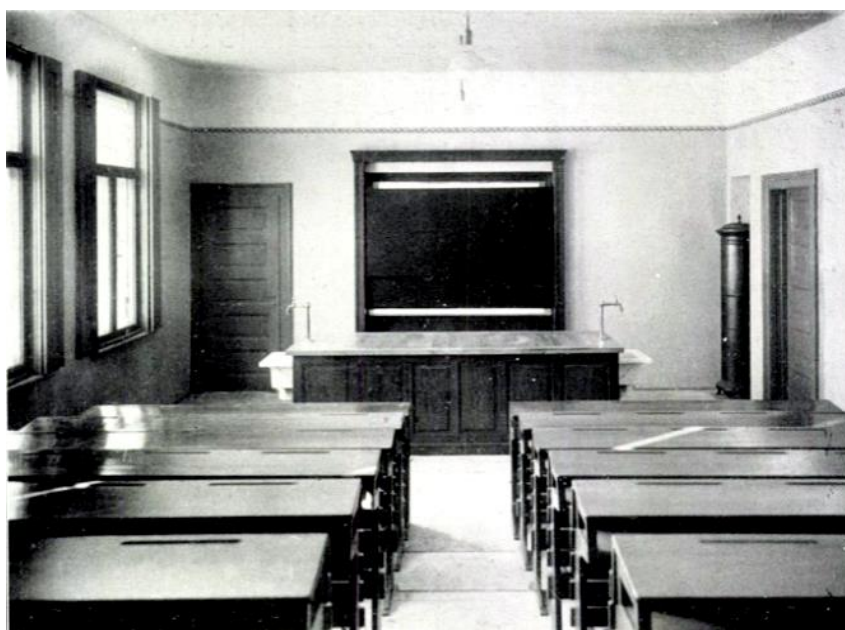
A MŰKÖKAPUZATOT KÉSZÍTETTE: OZV. VOGEL ALAJOSNÉ SZOBRASZMŰTEREM

Főbejárat.

20.

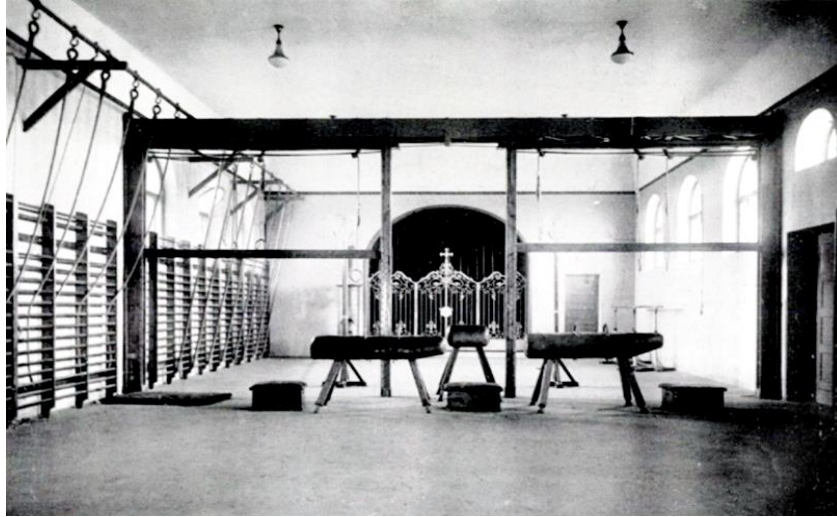

Előcsarnok.

Kémia terem.

21.

Tornaterem a kápolna bejárattal.

(A cikk és a képek forrása: Magyar Építőművészet 1930. (30. évfolyam 3. szám pp. 104-111. ADT))

Gróf Klebelsberg Kunó dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

(Forrás: FSZE könyvtár)

1929 – 30. . . . A dombóvári kir. kath. Esterházy Miklós nádor reálgimnázium új épületének felavatási ünnepélye 1929. október 30-án volt. . . . A felavató ünnepségnek fényt, az egész ünnepségnek nem csupán Dombóvárra nézve lélekemelő hatást, hanem országos jelentőséget kölcsönzött, hogy dr. Éri Márton, kerületünk országgyűlési képviselőjének közbenjárására nagymélt. gr. Klebelsberg Kunó dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr jött el az új épületet rendeltetésének átadni és mélt. Virág Ferenc pécsi püspök úr az új épületet felavatni. . . . Hatalmas lépcsőháza, világos és levegős folyosói, a hivatalos helyiségeknek és tantermeknek helyes beosztása, méretezése, minden tekintetben dicséri a tervezőnek az iskolaépítésben helyes irányú gyakorlati felfogását. A tantermek, szertárak, hivatalos helyiségek bútorberendezése, a tornateremnek felszerelése, a vele kapcsolatos öltöző, tussoló-mosdóterem beállítása, célszerűség és egészségügy szempontjából elismerésre méltók. A kápolnának művészi kifestése, az oltár és a sekrestye nehéz bútorzata minden tekintetben a magyar iparnak díszére válnak. A Miniszter úr és kísérete, a hivatalos személyek és vendégek az új épület megtekintése után a legnagyobb elismeréssel adóztak a tervezőnek. . . . Maradandó emlékül Marczell György intézeti rajztanár művészi olajfestményt készített a tanári testület jelenlegi tagjairól, amely képet az új épület tanári szobájában helyeztünk el. Az ő műve az új intézeti épületet ábrázoló azon festmény is, amelyet az igazgatóság a Székesfehérvári Tankerületi Kir. Főigazgatóságnak küldött meg. . . . Személyi változás: A VKM. Ács Sándor testnevelési r. tanárt áthelyezte Szekszárdra, helyére Miriszlai Ernő h. testnevelési tanár került, aki november 11-én foglalta el állását. . . . Beiratkozott 353 rendes és 20 magántanuló. A tanév folyamán kimaradt 19 tanuló. Bejáró leánymagántanuló volt 10. . . .

(1929. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-47. ADT))

1930 – 31. . . . Az intézet épülete új, 1929/30-ik isk. év elején adták át rendeltetésének. A tanulók létszámának megfelelő tantermek, napközi és cserkészotthon, széles udvar és közvetlen mellette nagy kiterjedésű, levegős sportpálya állanak rendelkezésre. . . . A kellő számú szertárhelyiségek, előadóterem egyetlen hibája, hogy hiányzik a szükséges felszerelés, ami a tanítás folyamán nagyon is érezhető. . . . Személyi változás a tanári testületben nem volt. . . . November hó 5-én, szent. Imrének az intézeti kápolna védőszentjének ünnepén, Dombóvár társadalmának bevonásával az intézet tornatermében ünnepség volt. Magyar Béla pápai kamarás, helybeli rk. plebános megszentelte szent. Imre szobrát, amelyet Vér Vencel intézeti igazgató adományozott a kápolnának, azután szent. misét mondott.

(1930. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-11. ADT))

1931 – 32. . . . Intézetünk rendes tanulóinak száma 350 – 360 között váltakozik. Kétharmada helybeli, egyharmada nagyrészt az újdombóvári állomásra (az intézettől tíz percnyire) különböző irányokból befutó vasútvonal mentén levő községekből való. A vonattal bejáró

tanulók száma 70 – 75. . . . A tanulók tanulmányi előmenetele általában kielégítő. Vannak időszakok, amikor a tanulók tanulási kedve a külső körülményektől függ. Így a hosszan tartó télen, bármennyire is gyatra volt a „jégpályá”-nak nevezett korcsolyázó hely, sok időt rabolt el a tanulók szorgalmi idejéből. . . . A tanulók magaviselete megfelelő, a fegyelmi szabályoknak súlyosabb megsértése ritkán fordult elő. . . . Kevés az érzék a tanulóknál úgy a saját, mint az intézeti felszerelések kímélésére, gondos megőrzésére. . . . Ha úgy bocsájtják el hazulról a tanulót, hogy az iskolába csak a szükséges felszerelést viheti magával, ha hazajövet számonkérlik tőle, akkor a gondosság, rendszeret hamar belenevelődik a gyermekbe. A tanulók magatartásában, szóbeli megnyilatkozásában még sok a bántó, kifogásolni, lefaragni való, a készség, a jó akarat azonban nem hiányzik a helyes viselkedés elsajátítására. . . . Személyi változás a tantestületben nem történt a tanév folyamán. . . .

Tanári testület: Vér Vencel igazgató, Balázs György r. tanár, Bebesi István r. tanár, Bóznér Ferenc r. tanár, Csonka Imre r. tanár, Dóri Antal r. tanár, vitéz Földváry Béla r. tanár, Marczell György r. tanár, Miriszlai Ernő h. testnevelési tanár, Papp Gyula r. tanár, dr. Piukovich Sándor r. tanár, Szanyi István r. tanár, dr. Tóth Pál r. tanár, dr. Vosáhlo F. Lipót r. tanár, dr. Riesz József egészségügy tanár, Berger Lajos ev. lelkész-hitoktató, Eőri Szabó Dezső ref. lelkész-hitoktató, dr. Friedmann Hillél főrabbi izr. hitoktató, Hetényi Alajos áldozópap hittanár. Gyakorló tanár: Bánfalvy Júlia. Iskolaszolgák: Göttlinger Mihály és Göttlinger Mihályné.

(1931. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-13. ADT))

1932 – 33. . . . A folyó tanévre az intézetbe 335 rendes és 19 magántanuló iratkozott be. . . . A tanulmányi előmenetel általában véve kielégítő. A tanulmányi előmenetel rovására esik, hogy az ötödik osztályba nyolc ismétlő tanuló iratkozott be, akik közül öt most sem tudott az előírt követelményeknek megfelelni. Az ily tanulók, akiknek a viselkedése is a legtöbbször kifogásra adott okot, csak a tanulni óhajtó, törekvő tanulókat akadályozzák az előrehaladásban. . . . A tanulók magaviselete általában véve jónak mondható. Fegyelmi büntetést az igazgató 11 esetben volt kénytelen alkalmazni. Nagyobb erkölcsi vétség nem fordult elő. . . . Az intézet tanári testületéből a világháború két áldozatot kívánt. Schneider András és Regula Antal tanárokat. Mindkettő emlékét a tanév megnyitása alkalmával leleplezésre kerülő tábla fogja hirdetni, melyet Fetter Károly, helybeli szobrász készít és amelynek költségei az érettségizett tanulók által június 25-én rendezett juniális tiszta jövedelméből fognak fedezetet nyerni. . . . Az 1933/34. iskolai év kezdetén megszűnik minden eddig élvezett tandíj és fenntartási díjkedvezmény, tehát minden tanulónak, aki kedvezményben akar részesülni, azt kérelmeznie kell. . . . Személyi változás a tanári testület az iskolai év folyamán nem volt. A VKM. 94533/933. IX. számú rendeletével f. évi július hó 1-én kezdődő hatállyal Vér Vencel igazgatót 36 évi szolgálat után nyugdíjazta. A VKM. 29.989/1932. számú rendeletével az intézet dologi kiadásait törölte és azoknak fedezésére Dombóvár községet hívta fel, amely erre a tanévre 4000 pengő hozzájárulást szavazott meg.

(1932. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-32. ADT))

1933 – 34. . . . Az intézet anyagi helyzetét lényegesen tisztázta az az egyezség, amelyet a Mészáros Károly dr. h. államtitkár vezetésével az 1933. év november 10-én és 11-én megtartott tanácskozáson a Magyar Kat. Tanulmányi alap és Dombóvár község vezetősége kötöttek. Az egyezség értelmében Dombóvár nagyközség kötelezte magát, hogy az intézet dologi kiadásainak fedezésére évi 6000 pengőt fog az intézet pénztárába befizetni és gondoskodik az intézet épületeinek jókarbantartásáról. Ugyanez az egyezség kötelezi az intézet tanulóit is arra, hogy a helyben lakók évi 10, a vidéken lakó szülők gyermekei évi 20 pengő pótdíjat fizessenek. . . .A nm. VKM. 94.530/933. IX. számú rendeletével Vér Vencel igazgatót 36 évi szolgálat után nyugdíjazta. . . . A távozó igazgató helyébe a nm. VKM. 1933. évi november 6-án kelt 34.357 Va.-1. számú rendeletével Csaplovics József soproni áll. leánygimnáziumi tanárt helyezte át, s megbízta őt az igazgatói teendők ellátásával. A mb. igazgató 1933. évi november 21-én vette át az intézet vezetését, amelyet e napig a minisztérium kérésére a távozó igazgató látott el. . . . a folyó tanévre 333 nyilvános és 15 magántanuló iratkozott be. . . . A tanári testületnek fő célja volt, hogy a tanuló ifjúságot hazafias szellemben nevelje. Ennek a célnak az előmozdítására szolgáltak az iskolai ünnepélyek. A tanévnyitó ünnepély után a tanulóifjúság, a szülők, a hatóságok és a társadalmi egyesületek képviselői az udvari oszlopcsarnok elé vonultak, hogy részt vegyenek az intézet két hősi halált halt tanára, Regula Antal és Schneider András emléktáblájának leleplezésén.

Emléktábla.

(1933. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-20- ADT))

1934 – 35. . . . Az év folyamán fejeztük be az intézeti sport-tér rendezésének munkálatait. A nm. VKM. Tárczay-Felicides Román min. tanácsos úr és dr. Bohn Ferenc testnevelési szakfelügyelő úr megértő közbenjárására a múlt tanévben 500, a jelen tanévben 1200 pengőt utalt ki e célra. Ez összegek felhasználásával, részben a dologi kiadások terén elért megtakarítások idefordításával, planíroztunk a hepe-hupás területen, s azon egy 90x60 méteres futballpályát, egy 120 m síkfutó egyenest, táv- és magasugró pályákat, súly- és diszkoszvető köröket, valamint egy tenispályát létesítettünk. . . . Ezúton is hálás köszönetünket fejezzük ki a VKM. VII. Ügyosztályának támogatásáért, Fejér Miklós mérnök úrnak a munkálatok önzetlen megtervezéséért és vezetéséért, Mauchs Sándor földbirtokos úrnak a futballpálya gyepesítő munkálatainak elvégzéséért. . . . A tanári testületben változás nem volt. . . Folyó tanévben 323 rendes és 13 magántanuló iratkozott be.

(1934. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-65. ADT))

1935 – 36. . . . Az intézeti kápolna részére Martonitz József üvegfestésű ablakot s egy szt. József szobrot (524 P); özv. Simon Gyuláné 1 üvegfestésű ablakot (200 P) adományozott, amelyek kápolnánk igazi díszai s a vallásos hangulat meleg forrásai lettek. A nemeslelkű adományozóknak a nm. VK Miniszter Úr levélben mondott köszönetet. Itt köszönjük meg intézetünk volt igazgatójának, Vér Vencelnek azt a szépen faragott faoszlopot, amelyet a

múltban adott Szt. Imre szobor alapjául szánt. . . . Bényi Ferencet, intézetünk rendes tanárát a VKM. a hatvani áll. reálgimnáziumhoz helyezte át. A francia nyelv tanszékét a VKM. Misángyi Ferenc ideiglenesen foglalkoztatott okl. gyakornok tanárral töltötte be. . . . Az intézeti sport-telep a tanulók legkedvesebb tartózkodási helye. Különösen az őszi időben, valóságos tülekedés folyt a pálya birtokbavételéért. . . . Folyó tanévben intézetünkbe 321 rendes és 21 magántanuló iratkozott be. . . . Örömmel láttuk sorainkban a tudatos önfegyelmzés szép példáit, szomorúan a benső fegyelem hiányának, akaratgyengeségnek egy- két kirívóbb esetét. . . . A tanulók egymás közti érintkezése általában szeretetteljes, hazafias érzelmüknek nem egy esetben adtak szép kifejezést, s állandóan csillogtatták helyes irányba fejlődő szociális érzésük tanújeleit.

(1935. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-64. ADT))

1936 – 37. . . . Tanári testület: Csaplovics József igazgató, Balázs György r. tanár, Bebesi István r. tanár, Csonka Imre r. tanár, Dóri Antal r. tanár, vitéz Földváry Béla r. tanár, Hetényi Alajos áldozópap, r. tanár, Kis Kálmán h. tanár, Marczell György r. tanár, Miriszlai Ernő testnevelési h. tanár, Misángyi Ferenc h. tanár, Piukovich Sándor dr. r. tanár, Szanyi István r. tanár, Tóth Pál dr. r. tanár, Vasáry F. Lipót dr. r. tanár. Egészségtanár: Riesz József dr.

Hitoktatók: Cséry Lajos ev. lelkesz-hitoktató, Eöri Szabó Dezső ref. esperes-lelkesz-hitoktató, Friedmann Hillél dr. ker. főrabbi izr. hitoktató. Iskolaszolgák: Göttlinger Mihály és Göttlinger Mihályné. Fűtőszolga: Esküdt Mihály. . . . A kormányzó úr ő főméltósága 1936. jún. 30-án

kelt elhatározásával Csaplovics Józsefet, az intézet megb. igazgatóját gimnáziumi igazgatóvá nevezte ki. A tank. kir. főigazgatóság 565/1936-37. sz. rendelete Csaplovics József igazgatót a tankerület latin nyelvi tanulmányi felügyelőjévé nevezte ki. Misángyi Ferenc gyakorló tanár h. tanár lett. Ó. h. tanárként alkalmazta a VKM. Kiss Kálmán okl. középisk. tanárt. Papp Gyula r. tanár saját kérelmére a bp-i VIII. ker. áll. gimnáziumhoz került. . . . Folyó tanévre intézetünkbe 326 rendes és 18 magántanuló iratkozott be.

(1936. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-40. ADT))

1937 – 38. . . . Személyi változások: Az intézet igazgatóját, Csaplovics Józsefet a nm. VKM. 1937. évi augusztus hó 1-i hatállyal a tank. kir. főigazgatósághoz szakelőadói minőségben áthelyezte. Távozása után az intézet igazgató teendőinek ideiglenes ellátásával Piukovich Sándor dr. r. tanárt bízta meg a tanker. kir. Főigazgató úr, akinek nyugdíjba vonulása alkalmából hosszú éveken át buzgón és eredményesen kifejtett nevelési és népművelési tevékenységéért a VKM: elismerését fejezte ki. Szeptember 28-án veszi át az intézet vezetését Madocsai Pál, az intézet jelenlegi mb. igazgatója, akit a VKM. a pesterzsébeti áll. gimnáziumtól helyezett át. Kiss Kálmán h. tanárt a VKM. a kecskeméti árvaházhoz helyettes árvaatyának alkalmazta és intézetünkönél egy évre fizetés nélkül szabadságolta. Helyébe Tamás Gyula okl. tanárt kisegítő óraadói minőségben alkalmazta, aki az év folyamán h. tanárrá lépett elő. Tóth Pál dr. r. tanárnak a szegedi m. kir. áll. gimnáziumhoz való áthelyezése után Kovácsy Tibor kisegítő ó. a. tanár került az intézethez. Hetényi Alajos hittanár nyugalomba vonult, helyébe a pécsi Megyéspüspök Úr Harray Gyula dr. áldozópapot küldte. Piukovich Sándor dr. nyugdíjaztatásával a helyét Kenyeres István kisegítő ó. a. tanár foglalta el. Bebesi István r. tanár, c. igazgatót a székesfehérvári állami Ybl Miklós, vitéz Földváry Béla r. tanárt ugyanazzal a hatállyal a kaposvári áll. Somssich Pál gimnáziumhoz helyezte át, Ladócsy Károly óraadó helyettes tanár a kaposvári gimnáziumtól nyert áthelyezést intézetünkhöz. . . . Folyó tanévben intézetünkbe 350 rendes és 16 magántanuló iratkozott be.

(1937. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-61. ADT))

1938 – 39. . . . Személyi változások: Az intézet mb. igazgatóját, Madocsai Pált a nm. VKM. 1938. július 1-i hatállyal a kir. kat. gimn. igazgatók létszámába kinevezte. Misángyi Ferenc h. tanár 1938. július 1-től rendes tanár lett. Kenyeres István és Kovácsy Tibor óraadó-helyettes tanárokként nyertek alkalmazást. Ladócsy Kálmán h. tanárt a VKM. a pestszenterzsébeti áll. gimnáziumhoz helyezte át. Helyét Tóth Aurél dr. földrajz-történelem szakos tanár foglalta el h. tanári minőségben. Péczely László dr. magyar-német szakos tanár óraadó h. tanárként került az intézethez. . . . A folyó tanévben intézetünkbe 350 rendes és 16 magántanuló iratkozott be. . . . Ismeretközlésünk állandó kísérője volt a szemléltetés. A rendelkezésre álló szemléltető eszközök mellett igen nagy szerepet juttattunk a táblarajzoknak. Nagy örömmel állítottuk a szemléltetés szolgálatába a filmoktatást. A bemutatott filmek száma: 97.

A Magy. Kat. Tanulmányi Alap tulajdonát képező iskola épület 6530 négyszögöl nagyságú telken épült fel 1929-ben. Az épület 2 emeletes, beépített területe 1590 négyszögöl, a hozzáépített igazgató és altiszti lakással együtt. A tantermek száma 10. Az iskolai udvar, játszótér és kert területe 4940 négyszögöl. Az intézet tornaterme a téli hónapokban a dombóvári Leventeegyesület, valamint a dombóvári VOGÉ sportegyesület céljaira van átengedve, mely egyesületek erre az időszakra a terem fűtési és világítási költségeinek megtérítése címén 16-16 pengő összeget fizetnek.

(1938. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-64. ADT))

1939 – 40. . . . Piukovich Sándor dr. A gondviselés oly rövidre szabta számára a földi nyugalom éveit. 1939. december 3-án reggel zárta örök álmra szemeit, mert a sok munkával igénybe vett szervezet nem bírta tovább az életet. A vándor, ki 59 évig volt úton, nem bírta tovább az utat, s pihenőre tért. Tanuló ifjúságunk szívbemarkoló gyászénekekkel búcsúzott jó tanárától. . . . Személyi változások: Az intézet igazgatóját Madocsa Pált 1939. szeptember 8-tól a VKM. a székesfehérvári tankerületi főigazgatósághoz szakelőadói minőségben áthelyezte. Ugyanakkor a tanker. kir. főigazgató, 1939. november hó 8-án pedig a VKM. megbízta Szanyi István r. tanárt, az intézet igazgató-helyettesét az igazgatói teendők ellátásával. A Kormányzó Úr ő főméltósága 1940. január 1-től kinevezte a kir. kat. gimn. igazgatók létszámába. 1939. július 1-től Harray Gyula dr. h. tanár rendes tanár, Kovácsy Tibor, Péczely László dr., Tamás Gyula és Tóth Aurél dr. ó. h. tanár helyettes tanár, Tamás

Gyula helyettes tanár pedig 1940. jan. 1-től rendes tanár lett. Kenyeres István ó. h. tanárt a VKM. a makói m. kir. állami Csanád vezér gimnáziumba helyezte át. Helyét Szövényi István a beregszászi gimnáziumból foglalta el. Marczell György r. tanárt a VKM. a budapesti VI. ker. Kölcsey Ferenc gimnáziumhoz helyezte át és helyét dr. Gáspárdy Sándor jászapáti kir. kat. gimn. r. tanárral töltötte be.

(1939. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-55. ADT))

1940 – 41. . . . Személyi változások: A VKM. rendes tanárokká nevezte ki dr. Péczely László, Kovácsy Tibor és dr. Tóth Aurél helyettes tanárokat. Az intézethez nyert beosztást segélydíjas tanári minőségben Juhász Ferenc okl. középiskolai tanár. . . . Az év elején fegyelmi versenyt hirdettünk, amelyben vetélkedve vettek részt az egyes osztályok. A verseny győztese a VII. osztály lett. Katonás tiszteletadást követeltünk. Osztálybalépésünk, távozásunk s minden érintkezésünk alkalmával a tanulók feszes vigyáz-állással adtak kifejezést tiszteletüknek. . . . A testi ápoltság és tisztaság tekintetében elsőrendű és igen fontos szerepet töltött be az intézetben létesített hideg-meleg zuhanyfürdő, ahol minden tanuló hetenként szappanos fürdőt vett. . . . Az udvar be nem épített része 1.035, sportpálya: 9.000 négyzetméter. A kert 4.613 négyzetméter. Veteményes kert 11.70 négyszögöl. Az alagsorban 7 helyiség: Cserkészotthon, Diákasztal helyisége, Diákasztal konyhája, Szenes-pince és faraktár, Motorház, Derítő motorház. Földszinten a tantermek száma: 6. I. o., III. o., IV. o., VII. o., Hittanterem, Tornaterem. Egyéb helyiségek száma: 9. Kápolna-szertár, Kápolna-szentély, Sekrestye, Tornaszertár, Testnevelési tanári szoba, Öltöző, Mosdó és

zuhanyfürdő, Altiszt szobája, Bejáró leányok szobája. I. emeleten a tantermek száma: 4. II. o., VI. o., VIII. o., Énekterem. Egyéb helyiségek száma: 6. Tanári szoba, Tanári könyvtár, Vendégszoba, Igazgatói iroda, Igazgatói szoba, Ifjúsági könyvtár. II. emeleten a tantermek száma: 2. V. o., Rajzterem. Egyéb helyiségek száma: 7. Rajztanári szoba, Rajzsztér, Természetrázi sztér, Kémiai sztér, Fizikai sztér, Kémiai és fizikai dolgozó terem, Természetrázi és fizikai előadó.

(1940. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-58. ADT))

1941 – 42. . . . Személyi változások: A VKM. Juhász Ferenc segélydíjas tanárt helyettes tanárrá, Szövényi István helyettes tanárt rendes tanárrá nevezte ki. Megvált az intézettől dr. Gáspárdy Sándor r. tanár, akit a VKM. a marosvásárhelyi tanker. kir. főigazgatói hivatalhoz helyezte át előadói minőségben. Helyére az intézet volt tanára, Marczell György r. tanár került. A tanév folyamán katonai szolgálatot teljesítettek: Balázs György r. tanár április hó 28-30-ig, Csonka Imre r. tanár április hó 28-tól május 11-ig és május 26-tól ismét, Misángyi Ferenc r. tanár április hó 30-tól május 16-ig. . . . A már régóta beteg dr. Riesz József helyett dr. Koralewski Géza községi orvos látta el az iskolaorvosi és az egészségügyi teendőket. . . . Az előző tanév folyamán sikeres érettségi vizsgálatot tett tanulók közül 4 tanári, 6 jogi, 3 orvosi, 4 mérnöki, 5 katonai, 1 tanítói, 2 gazdasági, 5 közhivatalnoki, 4 ismeretlen pályára lépett. . . . Minden tanulóra nézve kötelező az intézeti sapka (Bocskay-sapka) beszerzése és viselése, kivonulások alkalmával tollal. Kíváncsú továbbá, hogy minden tanulónak legyen sötétkék magyaros ruhája is. Figyelmeztetjük a szülőket, hogy gyermekeik számára csak az igazgatóság előzetes engedélye alapján vehetnek ki lakást. Nyomatékosan figyelmeztetünk minden tanulót, hogy az intézet fegyelmi szabályai a nyári szünidőben is kötelezőek, és az ezek ellen vétőkkel szemben a tanév megkezdésekor szigorúan fogunk eljárni. . .

(1941. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-40. ADT))

1942 – 43. . . . 1942. augusztus 21-én 33 éves korában elhunyt az intézet hittanára, Harray Gyula dr. Tragikus elhunyt után a pécsi Megyéspüspök Úr a hittanári teendők ideiglenes ellátásával Csordás Kálmán segédlelkészt bízta meg, majd pedig helyébe dr. Juhász Pál paksi hitoktatót küldte, akit a VKM. helyettes tanárrá kinevezett. Juhász Ferenc helyettes tanár az állami gimnáziumi tanárok létszámában rendes tanár lett. A tanév folyamán katonai szolgálatot teljesítettek: Balázs György r. tanár április 1-30-ig, Csonka Imre r. tanár a tanév elejétől 1943. február 27-ig, Miriszlai Ernő és dr. Vasáry Lipót r. tanárok április hó 13-án katonai kiképzésre vonultak be. . . . Diákasztal. Negyedik éve működik már e diákjóléti intézményünk azzal a nemes célkitűzéssel, hogy szegénysorsú vidéki tanulóinkat megóvjuk a vonaton való bejárás káros következményeitől. A Diákasztal helyiségei az intézet alagsorában vannak. A tágas, szellős tanulószobában a fiúk reggel $\frac{1}{2}$ 8-tól esti $\frac{1}{2}$ 8 óráig tartózkodnak, ahonnan vacsora végeztével felügyelet mellett vonulnak a kijelölt szállásukra.

A növendékek naponta négyszer – tanáraikkal együtt étkeznek. Étrendjük is azonos a tanárokéval.

(1942. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-10. ADT))

1943 – 44. . . . Dr. Juhász Pál helyettes tanár a kir. kat. gimnáziumi tanárok létszámában rendes tanár lett. A tanév folyamán katonai szolgálatot teljesített és jelenleg is teljesít Misángyi Ferenc r. tanár. Helyettesítésére Béla Pál szekszárdi állami gimnáziumi r. tanár nyert ideiglenes átosztást. . . Március 28-án ünnepeltük intézetünk 30 éves fennállását. Az ünnepségek sorrendjét fél 12-kor az intézet kápolnájában bemutatott ünnepélyes szentmise vezette be. 12 órakor leplezte le a tanári kar, az ifjúság, a szülők és községünk közönségének jelenlétében Szanyi István, az intézet igazgatója Marczell György gimnáziumi rajztanár és Sarkantyú Simon rajztanárjelölt seccoit. . . . A háború szülte rendkívüli helyzetben – az 5 hónapos tanítási terv mellett – szükség volt igazán a pedagógiai művészet eszközeinek maradéknélküli felhasználására. . . . A gimnáziumi leventék a helyi légó szolgálatban is kötelességtudóan vették ki a részüket, valamint a honvédelmi célt szolgáló selyemhernyótenyésztést is együttesen végzik. . . . A háború okozta beszerzési nehézségek és nem utolsósorban a terményárak emelkedése miatt a minden anyagi támogatást nélkülöző diákjóléti intézményünk nehéz helyzetbe került. A vezetőség e helyen mond köszönetet mindazoknak, akik e súlyos körülmények között is lehetővé tették, hogy a legfontosabb élelmicikkekben hiányt ne szenvedjünk. . . . Az előző tanév végén érettségizettek pályaválasztása: 6 jogi, 5 tanári, 3 orvosi, 4 mérnöki, 3 mezőgazdasági, 2 közhivatalnoki, 1 közlekedési, 8 katonai, 3 ismeretlen pályára lépett.

(1943. Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár (pp. 1-31. ADT))

Az intézet eddigi igazgatói: Nessler Alajos (1913 – 1918), Varga Ferenc (1918 – 1924), Vér Vencel (1924 – 1933), Csaplovics József (1933 – 1937), Madocsai Pál (1937 – 1939), Szanyi István (1939 -)

Az intézet eddigi tanárai: Ács Sándor (1926 – 1929), Bebesi István (1920 – 1938), Bellaagh Aladár (1920), Benkó Barnabás (1918 – 1919), Bényi Ferenc (1928 – 1935), Bíró Pál (1919 – 1921), Busák Béla (1914 – 1917), Czuppon Elek (1917 – 1918), Csehák Lajos (1916 – 1918), Csornyak Emil (1921), Eicher Jakab (1920 – 1922), vitéz Földváry Béla (1919 – 1938), dr. Gáspárdy Sándor (1940 – 1941), Janesitz Henrik (1921 – 1922), Kenyeres István (1937 – 1939), Kiss Kálmán (1936 – 1937), Ladócsy Károly (1938), dr. Máté Károly (1920 – 1924), Megesi István (1920), vitéz dr. Mészáros Ede (1919 – 1927), Molnár György (1916 – 1919), Molnár László (1919 – 1923), Orbán Lajos (1925 – 1926), Papp Gyula (1922 – 1936), Pável Ágoston dr. (1913 – 1920), Petraskó László (1925 – 1926), Piukovich Sándor dr. (1917 – 1937), Regula Antal (1914 – 1918), Reider Béla (1919 – 1920), Schindlberger József (1924 – 1925), Schneider András (1913 – 1914), Sólya János (1919 – 1923), dr. Szentirmai Imre (1920),

Szmodics Zoltán (1913 – 1922), dr. Tóth Pál (1926 – 1937), Ujvári Lajos (1927 – 1928), Vajthó Zoltán (1922 – 1923), Zsadányi Nagy Árpád (1940).

Eddigi hittanárok és hitoktatók:

Róm. kat.: Fehérváry József (1913 – 1914, 1915 – 1917), Koch Alajos (1914), Gratzl Gyula (1917 – 1923), Hetényi Alajos (1923 – 1937), dr. Harray Gyula (1937 – 1942), dr. Juhász Pál (1942 -).

Ág. h. ev.: Reichert Gyula (1913 – 1915), Horváth Lajos (1915), Godina István (1915 – 1917), Novák Rezső (1917 – 1920), Gaál József (1920 – 1922), Hoffmann Ernő (1922 – 1926), Cséry Lajos (1927 -).

Református: Tóth Dániel (1913 – 1914), Szigethy Károly (1916), Papp Gusztáv (1917), Tóth Lajos (1918 – 1921), dr. Fülep Alajos (1921 – 1922), Kutassy Gyula (1922 – 1928), Eőri Szabó Dezső (1928 -).

Izraelita: Somogyi Dávid (1913 – 1917 és 1922), Lőbl Benő (1918 – 1922), Göndör Gyula (1923 – 1924), Weissenstein Ferenc (1924 – 1925), Mezei Sándor (1925 – 1926), Rajna Sándor (1926 – 1927), Gescheit Izidor (1927 – 1928), dr. Friedmann Hillél (1929 -).

Igazgatók (A képek forrása: Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár)

Vér Vencel

Csaplovics József

Madocsai Pál

Szanyi István

Tanárok (A képek forrása: Iskolai értesítők – Katolikus Esterházy gimnázium, Dombóvár)

Balázs György

Bebesi István

Bényi Ferenc

Csonka Imre

Kovács Tibor

Misángyi Ferenc

Papp Gyula

Piukovich Sándor dr.

Péczely László

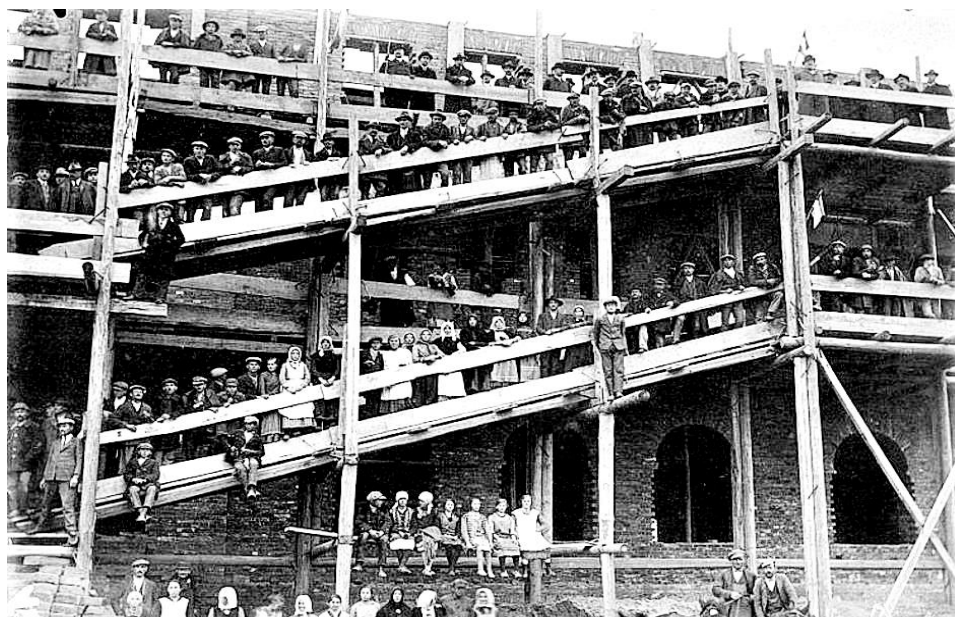
Tamás Gyula

Tóth Pál László dr.

Vasáry F. Lipót dr.

Az intézet építése.

(Forrás: DRSzN fb. csoport)

Az idézett cikkek időrendben, a megjelenés szerint lettek leírva.

Dombóvár és Vidéke 1904. április 10. (6. évfolyam 15. szám p. 4.)

Meddő tervezgetés.

Akadt Dombóvárott néhány ideálisan gondolkodó ember, akik egészen komolyan azzal az eszmével kezdtek foglalkozni, hogy jó dolog volna, ha valamiképpen középiskolát lehetne felállítani Dombóvárott.

Ugy kontemplálták a tervet, hogy elsősorban meg kellene nyerni az ügynek magát a községet, amely elvileg magáévá tenné az eszmét, aztán lehetne fordulni a kormányhoz, hogy az megvalósítsa a tervet.

A terv pedig abból állt volna, hogy tegyünk lépéseket egy reáliskola felállítása érdekében. A község elvi álláspontját úgy értették a derék tervezők, hogy a község első sorban tanintézeti épületről gondoskodjék és aztán az iskola életbe léptetése céljából forduljon az államhoz, indokolva a kérést azzal a méltányos argumentummal, hogy Budapeستől le egész Pécsig nincs egyetlen egy reáliskola sem és hogy különösen Dombóvár, mint már jelenleg is

tekintélyes vasúti gócpont és mint ilyen szép fejlődési jövővel kecsegtető község a dunántúli községek között leginkább van predesztinálva arra, hogy mielőbb középiskolát kapjon.

De amilyen gyorsan megszületett ez a nemes eszme, épp oly hirtelen el is pusztult.

Nem érdektelen azonban figyelembe venni, hogy a csendes tervezők milyen körülmények következtében jutottak a középiskola felállítás gondolatára és mi okozta azt, hogy ilyen hamar le is mondtak a további reménykedésről. Dombóvárott alig van ember, aki egyszer-másszor már nem nyilatkozott volna így: bizony nagy kár, hogy nálunk nincs semmiféle középiskola. Ezt a hiányt mindenki egyformán érzi, a gazdag épugy, mint a szegény. A gazdag szülő már csak azért is sajnálja, ha gyermekét már zsenge korában ki kell adnia a házból és idegenekre bízni gyermeke nevelését. A szegény meg azonfelül anyagilag is súlyosan érzi a hiányt. Azt mi is tapasztalhattuk, hogy családos posta- és vasuti hivatalnok bizony nem szívesen veszi, ha ide helyezik át, mert a sovány hivatalnoki fizetésből nehezen futja ki, hogy gyermekeit az idegenben iskoláztassa. Már pedig művelt ember csak arra törekszik, hogy gyermekeit legalább tisztességesen nevelhesse, ha már vagyont nem hagyhat rájuk.

Nos a mi titkos tervezőink uton-utfélen hallhatták azt a hő óhajt emlegetni: bárcsak volna itt valamiféle középiskola. És ezekből az egyes óhajokból a közvélemény nyilvánulását vélték felismerni.

Ha pedig a közvélemény akar középiskolát, akkor bizonyára nem fog visszarettenni némi tehertől sem. A teher nem is volna olyan súlyos. Ugy gondolták azt a tervezők, hogy az intézeti épület felállítási céljából a község Esterházy herceghez fordulna, aki tudvalevőleg különösen ilyen célokra készséggel helyt ad az ilyen kérelemnek, hogy a főszolgabírói hivatal melletti magtár épületet engedje át a községnek, amely ezt a masszív épületet megfelelően átalakíttatná és aztán felajánlaná az államnak. Szóval a községet a legjobb esetben csak az épület átalakítási költsége terhelné.

De aztán még csak tapogatózás közben arról értesültek a tervezők, hogy kár a legcsekélyebb fáradságukért: a község nem fog áldozni erre a célra még egy árva fillért sem, állítólag mert nem bírja ki. Így a nemesen gondolkodó embereinknek lelohadt a tervezetési tervük és abba hagyták a dolgot, még mielőtt a legszűkebb körben megindították volna a mozgalmat, hogy propagandát csináljanak az életrevaló eszmének.

De mi azért egészen nem vetjük el. Meggyőződünk arról, hogy Dombóvárott küzdelem nélkül a legcsekélyebb dolgot sem lehet létrehozni, annál inkább kell küzdeni egy ilyen nagyszabású és nemcsak minket, hanem egész környékünket igen közélről érdeklő fontos intézmény felállítása érdekében. Behatóbb érvelésekbe, statisztikai számításokba, a terhek, és előnyök érdemleges fejtegetéseibe azonban még nem bocsátkozunk be. Egyelőre megelégszünk azzal, ha az eszmét nyilvánosság elé visszük. Gondolkozzék e felől minden családapa, akinek otthon gógicsélő gyermekei vannak, akiknek jövőjéről kell gondoskodnia és elmélkedjék az eszme fölött az olyan ember is, aki már tulesett gyermekei nevelésének nehéz gondjain, vagy olyan is, akinek egyáltalában nincsenek gyermekei, de városunk

fejlődését szívesen kívánja. Az eszme ilyformán talán nagyobb tért hódít és előbb-utóbb a megvalósulásra is megéri.

Dombóvár és Vidéke 1904. október 02. (6. évfolyam 40. szám p. 2.)

Középiskola Dombóvárott.

Dícséretreméltó mozgalmat készülnek indítani egy Dombóvárott felállítandó állami középiskola érdekében. A mozgalom élén maga a község fog állani. Hogy a középiskola nagy áldás volna városunkra, azt mondanunk sem kell. De van is létjogosultsága, mert Dombóvár egymaga annyi középiskolai tanulót küld évről-évre az idegenbe, mint más, háromszor annyi lakóval bíró város. Dombóvárnak azonkívül nagy, idegravitáló környéke van. Így hisszük, hogy ha a község a szükséges előkészületeket megteszi, akkor az állam nem fogja megtagadni méltányos kérésünket.

Tolnamegyei Közlöny 1904. október 06. (32. évfolyam 40. szám p. 6. ADT)

Középiskola Dombóvárott.

Arról értesülünk, hogy Dombóváron mozgalom indult meg egy középiskola felállítása végett. A mozgalom élén maga a község fog állani. A jó dombováriak természetesen azt akarják, hogy a középiskolát az állam állítsa fel nekik. Hát biz ebből aligha lesz valami, mivel ugy is sok az országban a középiskola, meg azután az államnak minden fölösleges pénzét elviszi a hadügyminiszter az új ágyukra.

Dombóvár és Vidéke 1904. október 09. (6. évfolyam 41. szám p. 1.)

A középiskola kérdéséhez.

Minden más községi ügyet háttérbe szorítva egyébről sem beszélnek mostanában nálunk, mint a középiskola létesítése iránti mozgalomról. Társadalmunk minden rétegét élénken foglalkoztatja ez a nagyfontosságú kérdés. Sőt a környékbeli lapok is megemlékeztek erről a mozgalmunkról.

Minden esetre érdekes megfigyelni, hogy minő vélemények keringenek nálunk ezzel a dologgal kapcsolatban. Vannak például olyan ridegen számítók, akik egyáltalában nem bíznak semmiféle nagyobb mozgalomban és így ezt sem becsülik sokra. Ilyenek hála istennek kisebbségben vannak. Majorításban vannak azonban azok, akik egy kis reményt fűznek a középiskolához, ha kellőképp szorgalmazzuk a dolgot. De ehhez a párthoz tartozók is bizonyos alfajokra oszlanak fel.

A legtöbben így vélekednek. Gimnáziumot semmiképp sem kaphatunk az államtól, mert abból van elég a környékünkön. Négyosztályu reáliskola felállítását valószínűbbnek tartják,

míg egy hat osztályu polgári iskola létesítését egész biztosra vesznek. Szerintünk nem is szükséges, hogy határozott álláspontot foglaljunk el egyik, vagy másik középiskola mellett. Nekünk csak általában középiskolát kell kérnünk az államtól és megfelelő adatokkal rámutatnunk, hogy erre ma már feltétlenül szükségünk van. Az aztán az állam dolga lesz, hogy milyen iskolát tart célszerűnek nálunk létesíteni. De azt hisszük, hogy az állam is legmegfelelőbbnek a reáliskola felállítását fogja tartani, mert nem számítva Győr, Pozsony és Sopron városokat, melyek a Dunántul északi határában esnek, csupán Pécs és Székesfehérvárott van reáliskola.

Más elbírálás alá esik az a kérdés, vajon van-e elég jogcímünk, hogy az államtól középiskolát kérjünk. A ridegen gondolkodók szerint – nincs. Ők ugyanis azt állítják, hogy az állam a középiskola felállítását a község lakosainak számától teszi függővé. Ez a föltevés pedig helytelen. Legalább is a gyakorlat azt bizonyítja. Azt hisszük, hogy az állam ily esetekben a község lakosainak nem a kvantitását, hanem kvalitását veszi tekintetbe.

Ime van az országban, különösen az Alföldön akárhány husz-harmincezer lakossal bíró község, amelynek sem felekezeti, sem községi sem állami középiskolája nincs, mert a község lakossága többnyire egyszerű földművesekből áll és nem is érzi a hiányát a középiskolának. Viszont van számos, sokkal kisebb község, amelynek igényei mintegy megkövetelik a középiskolát és az ilyenekben, ha más iskolafenntartó nem akad, az állam állítja azt fel. Hamarjában fel is sorolunk néhány ilyen kisebb községet, ahol az állam létesített gimnáziumot: Curgó (alig négyezer lakossal), Szentgothárd (Vas megye, alig kétezer lakossal), Bártfa (ötezer lakossal), Uj-Verbász (hatezer lakossal), Erzsébetváros (háromezer lakossal), Beregszász, Balassagyarmat (nyolc-nyolcezer lakossal) stb. mindannyiban az állam létesítette a középiskolát, sőt olyan helyen a középiskolán kívül még szakiskolát is, pl. Székelykereszturban (háromezer lakossal) tanítóképzőt.

A Felföldön, különösen a Szepességben alig van város, melynek a lakossága meghaladja a hét-nyolc ezret, de azért mindegyikben van egy-két sőt háromféle középiskola is. Mindezzel csak azt akarjuk bizonyítani, hogy éppenséggel nem a lakosok számától függ a középiskola szükségessége.

Dombóvárnak a legutóbbi népszámlálás szerint 4389 lakosa van, Ujdombóvárnak pedig 4493, tehát a községnek, amely társadalmilag tulajdonképp csak egynek tekinthető, majdnem kilencezer lakosa van. Sajnos azonban nálunk sem a község, sem a felekezet sincs abban a szerencsés anyagi helyzetben, hogy a nagy szükség dacára a maga erejéből képes volna középiskolát fenntartani. Így kénytelenek vagyunk az államhoz fordulni.

Igényeink is elég szerények. Mi csak négyosztályu középiskolát óhajtunk. Innen aztán a tanulóknak csak egy csekély töredéke menne további kiképzés végett felsőbb osztályokba más városba, mondjuk azok, akik anyagi, de talán elsősorban szellemi tehetségüknél fogva arra képesek is volnának, a többi a négy osztály elvégzése után kereskedő, vagy iparostanoncnak menne. Annyi kvalifikációt kell, hogy nyujthassunk manapság gyermekeinknek, hogy értelmes, művelt középosztályt neveljünk az országnak.

Mindezt – azt hisszük – méltányolni fogja az állam. Nem is mondhat nekünk senki egyetlen egy érvet sem, amellyel a középiskola létesítésének feleslegességét tudná bizonyítani. Legfeljebb csak érv akadhat és igaz, elég komoly érv és az pedig, hogy az állam pénzhiány miatt fog bennünket esetleg elutasítani.

No de ne lássuk már eleve olyan sötét színben a dolgot. Nem szabad mindig a legrosszabb eshetőségre gondolnunk. Mi minden esetre kövessünk el mindent, amit a nagyfontosságú ügy érdekében csak tehetünk. Végre a közoktatásügyi tárca nagy budgetjében csak nem képezhet vitás helyzetet öt-hat tanár dotációja. Ne rettenjünk hát vissza az esetleg beállható balsikertől való félelem miatt, hanem a legszebb reményekben bízva indítsuk meg a mozgalmat.

Dombóvár és Vidéke 1904. október 16. (6. évfolyam 42. szám p. 1.)

Városi közgyűlés.

Tisztán a véletlen játéka, hogy a mult heti képviselőtestületi ülésen azok a főbb városi közügyek kerültek napirendre, amelyek sikeres megoldás esetén igazi városi jelleget fognak kölcsönözni községünknek. Ezek a főbb ügyek a középiskola, a járásbíróság és a villanyvilágítás.

. . . A legutóbbi képviselőtestületi ülés tarka, hosszú napirendjéből fentemlített három ügy közül legelőbb a létesítendő középiskola került szóba. Dr. Honig János volt az indítványozó. Parlamentáris formában tartott szép, lendületes beszédében fejtegette, hogy milyen áldásos volna a községünkben létesítendő középiskola első sorban a szegényebb szülőkre nézve, akiknek hozzáférhetővé válnék gyermekeik taníttatása; aztán a jobbmódu szülőkre is, akik ugyan nagy anyagi áldozatok árán most is taníttathatják gyermekeiket, de az idegenben már olyan korán nélkülözni kénytelenek a szülői szeretet közvetlen melegét, az éber felügyeletet és a gondos nevelést. De közgazdasági és általános vagyonosodási szempontból üdvös volna az egész városra is. Kifejtette továbbá a módokat, melyek szerint az intézmény létesíthető volna. Végül pedig határozati javaslatot nyújt be, mely szerint mondja ki a képviselőtestület, hogy az indítványt nagy lelkesedéssel elfogadja és ennek érdekében megindítja a mozgalmat. Ez meg is történt. A képviselőtestület nyomban bizottságot választott, amely hivatva lesz a nagyfontosságú üggyel kitartó buzgalommal foglalkozni. Az első lépés lesz megfelelő épületet szerezni. E célból a bizottság küldöttséget meneszt herceg Esterházy elé. Ismerve a herceg nemesszívűségét, bizton remélhetjük, hogy e nagy kulturális célra bizonyára adományozni is fog megfelelő telket a most nélkülözhetővé vált épületek közül. A második lépés lesz az adománygyűjtés és végül a közoktatásügyi miniszter megkeresése, hogy a középiskolát államköltségen állítsa fel. . . .

Dombóvár és Vidéke 1904. október 30. (6. évfolyam 44. szám p. 2.)

Miért késik a középiskolai bizottság?

Nagy kíváncsisággal várta annak idején a közönség, hogy mit fog határozni a képviselőtestület a középiskola felállítása iránt megindított mozgalom ügyében és meglepéssel vette tudomásul, hogy a mozgalom élére maga a község kíván állni. Az előkészítő munkák teljesítése céljából bizottságot választott a maga kebeléből azzal a határozattal, hogy ez a bizottság még be fog vonni néhány, az ügy iránt érdeklődő embert. És az így kiegészített bizottság aztán meg fogja kezdeni működését. De még erről a kiegészítésről sem hallunk semmi hírt, annál kevésbé a megkezdett működésről. Eleve figyelmeztettük a képviselőtestületet, hogy a bizottságba csak agillis embereket válasszon be, akik nem a pusztá titulussért, hanem a tevékeny munkálkodásuk kedvéért jussanak ily bizalmi tisztségbe. Nem akarjuk állítani, hogy érdemtelen emberek kerültek a bizottságba, hanem sajnáljuk, hogy már a kezdet kezdetén nyugodni térnek a még meg nem szerzett babérokra. Sajnáljuk továbbá, hogy a kiegészítetlen bizottság már olyan korán maga vonja magára azt a szatirikus vádat, amellyel általánosságban hosszú lére húzó és siker nélkül működő bizottságokat illetni szokták. Kíváncsian volna, hogy egyszer már dicséretes kivételt is lássunk és nagyobb bizalmat, több tekintélyt tudjunk szerezni egy-egy bizottságnak.

Dombóvár és Vidéke 1904. november 06. (6. évfolyam 45. szám p. 2.)

A középiskolai bizottság.

Mult heti számunkban panasztunk fel, hogy a középiskola felállítása érdekében választott bizottság még semmi életjelt sem adott magáról. A panasz hangja talán kissé rideg volt. De akik tiszta jószándékunkat felismerték, egy pillanatig sem tételezhették fel, hogy a panasz megírásában támadás, megbántás, vagy bármi más kicsinyes cél vezérelt volna bennünket, hanem csakis az ügy iránti igaz, rokonszenves érzésünk és jóindulatunk. És hogy panaszunkat így magyarázták éppen a hivatottak, legjobban bizonyítja, hogy a képviselőtestület által választott bizottság szükségesnek találta komoly feladatával foglalkozni és e célból november 3-án megtartotta első értekezletét. Ennek az értekezletnek egyedüli tárgya volt a bizottság kiegészítése ügyében határozni. A képviselőtestület annak idején ugyanis hét képviselőt választott a maga kebeléből azzal a határozattal, hogy ez a kiküldött bizottság saját belátása szerint még néhány taggal kiegészíti magát. A képviselőtestület által választott bizottsági tagok ezek: Dr. Honig János, Farkas Vendel, Schmieder György, Dr. Rolf Aladár, Lexa Zenó, Fried Sándor és Szemenyei Mihály. A kiegészítés céljából tartott értekezleten pedig a következőket választották be a bizottságba: Paál József, Radó Salamon, Nagy István, Dőry Hugó, Gyenis Antal, Horváth Samu és Schell János. Az így megalakult bizottság legközelebbi értekezletét szerdán, november 9-én fogja megtartani.

Tolnamegyei Közlöny 1904. november 10. (32. évfolyam 45. szám p. 3. ADT)

A dombóváriak mozgalma.

A minden irányban szépen fejlődő Dombóvárról vesszük a hírt, hogy ott a kulturális célokért lelkesülő férfiak mozgalmat indítottak meg egy középiskola felállítása érdekében, mely célból már bizottságot is választottak. A középiskolai bizottság tagjai: dr. Honig János, Farkas Vendel, Schmieder György, dr. Rolf Aladár, Lexa Zénó, Fried Sándor, Szemenyei Mihály, Paál József, Radó Salamon, Nagy István, Dőry Hugó, Gyenis Antal, Horvát Samu és Schell János. Az így megalakult bizottság tegnap tartott értekezletet.

Dombóvár és Vidéke 1905. április 16. (7. évfolyam 16. szám p. 1.)

Kaphatunk-e középiskolát?

Talán már itt volna az ideje, hogy a középiskola létesítése ügyében kiküldött bizottság életjelt adjon magáról és jelentést tegyen megbízatásának eredményéről. Nem mintha kíváncsiak volnánk arra, hogy mit főzött ki, - ideje ugyan elég volt hozzá – hanem, hogy végleg meg ne akassza a mozgalmat.

A bizottság eleinte kissé mozgolódott, értekezett is ebben az ügyben, de aztán, - legyünk őszinték, hiszen mindenki belelát a kártyájába – hogy a téli képviselőválasztás nem úgy esett ki, mint azt általában remélték, a bizottság is elkedvetlenedett és abbahagyta a munkát.

Ez az örökké emlékezetes választás abban a stádiumban érte, amikor memorandummal készült a herceg elé járulni, hogy a középiskola részére alkalmas telket kérjen. Választás után meg azt tartotta a bizottság, hogy kár volna még csak megkísérelni ezt a kérelmezést, mert biztos kudarcnak volna kitéve. Szóval nem kell tenni semmit.

Bár nem tartjuk jogosnak ezt a félénk visszavonulást, de tegyük fel, hogy a bizottság skrupulusai elfogadhatók, még akkor is volna a bizottságnak valami tennivalója. Ha más nem, hát lemondani a megbízatról. Mert ha valaki nem akar vagy nem tud eljárni abban az ügyben, amire megbízást kapott, akkor lemond a tisztségről. Ez nemcsak természetes, hanem kötelességszerű eljárás is.

Mert méltóztatnak ismerni a mi szomorú speciális viszonyainkat. Ha akár ítéletnapig sem tenne jelentést a bizottság, nem akadna senki, aki emiatt kérdőre vonná, vagy emiatt felháborodnék. Akadna-e fórum mely az ilyesmit számon kérné? Talán a város? Igazság szerint az volna hivatva arra, mert az adta a megbízást. De vajon eszébe is jutna-e ez valaha. Soha. Sőt örülne, hogy nem zavarják csendes tétlenségében. Merész állítás, de igaz. Avagy évek hosszú sora óta volt-e már arra eset, hogy a város önmaga felbuzdult volna és lelkesen felkarolt volna egy közérdekű dolgot? Volt-e már arra eset, hogy a maga jószántából szívesen belefogott volna olyan közérdekű vállalkozásba, mely haladásunk előmozdítását célozta volna? Nem. Még soha. A város csak azokat az ügyeket végzi el, amelyeket felülről ráparancsolnak. És azokat is sokszor erős megszorítás és sürgetés után. A középiskolai ügyet pedig nem olvasta rá sem a szolgabíró, sem az alispán, hát akkor mit törődnek ő ezzel a felesleges munkát okozó ügygyel? Azóta, hogy ezt az ügyet bizottságnak adták ki, már néhányszor ült össze a képviselőtestület, de még egyszer sem jutott eszébe bárkinek is, hogy

ez ellen interpelláljon. De hiába is tette volna. Azt a választ kapta volna, hogy a kiküldött bizottság még nem tett jelentést. Így hát obligon kívül van. És hozzáférhetetlenség céljából valóban igen megfelelő takaróul bizonyul egy ilyen bizottság. De éppen emiatt szükséges, hogy a bizottság, amely ebben az ügyben eljárni úgy sem akar, adja be lemondását. Ildomos dolog is, de valamelyest köze van ehhez a lelkiismeretnek is.

De nyugodtan leköszönhet a bizottság még azért is, mert a kitűzött célt úgy sem érhetné el. Nem a telket értjük, hanem a végcél: a középiskolát. Tudvalevő, hogy a mozgalom terve az volt. A hercegtől telket kérni, hogy modern épületet lehessen építeni és aztán az államhoz fordulni, hogy az négyosztályu gimnáziumot, vagy reáliskolát létesítsen. Nos hát tegyük fel a legkedvezőbb esetet. Meg van a telek, meg van az építéshez való pénz, sőt készen áll egy modern szép iskolaépület is, már csak az államhoz kell fordulni. Hát bizony az volna a vége, hogy nem kapnók meg a kívánt iskolát.

Mert megbízható helyről nyert információ alapján tudjuk, hogy az állam négyosztályu középiskolát sehol nem állít fel. Sőt ahol ilyenek léteznek, azokat vagy felosztatja, vagy ha a viszonyok úgy kívánják, kiegészíti nyolcosztályu iskolává. Egy ilyen iskola fenntartási költsége igen nagy és azt az államtól egyáltalán nem remélhetjük. És miután magunknak sincs olyan nagy tőkénk, amiből középiskolát fenntarthatnánk, hát egyszerűen ejtsük el ezt az egész tervet, de helyébe kérjünk polgári iskolát. Ezt már könnyebben és biztosabban érhetjük el az államnál.

Ne fussunk tehát az után a fényes hintó után, mely minket úgy sem venne fel, hanem elégedjünk meg a szerény polgári kocsival, mely kész örömet szorít nekünk helyet. Ezen is, ha kissé lassabban is, de azért elérjük célunkat.

No de hagyjuk a hasonlatot. Dombóvárnak hozzávetőleg számítva 800-1000 tanköteles gyermeke van. Nem számítva ide az ismétlő iskolába járókat és az idegen gyermekeket, akik helyben járnak iskolába. E gyermekeseregnek csak nyolc-tíz százaléka jár középiskolába. Hogy miért csak ilyen csekély szám, azt bővebben fejtegetnünk nem kell. De ez sajnos állapot. Tehát körülbelül kilencven százalékának meg kell elégednie azzal a tudással, amit az elemi iskola négy, esetleg hat osztálya nyújt. Ez pedig manapság kevés.

A nemzeti törekvések között ott szerepel többek között az általános választói jog. Nos, ha ezt el akarjuk érni, erre elő is kell készítenünk a generációkat, hazánk jövőendő választóit. Első sorban gondoskodnunk kell, hogy elég érett legyen e szép és méltányos jog elnyerésére.

Eltekintve attól az önző céltól, hogy városunk anyagi viszonyai rendkívül megjavulnának, ha polgári iskolát kapnánk, gondolni kell az eszményi célra is, melyet ezáltal elérnénk és elérnünk is lehet, ha kellő lelkesedéssel és kellő ügyszeretettel arra törekedni fogunk.

Dombóvár és Vidéke 1905. június 04. (7. évfolyam 23. szám pp. 1-2.)

Létesítsünk polgári iskolát.

Egy évvel ezelőtt nagy felbuzdulás volt nálunk egy középiskola felállítása ügyében. Az volt tulajdonképpen a terv, hogy legelőbb telket szerezzünk és aztán társadalmi úton olyan nagy tőkét teremtsünk, amelyből egy modern középiskolai épületet felépíteni lehetne. És ha mindez sikerül, akkor kérünk középiskolát – az államtól.

Valaki így gondolta elérhetőnek ezt a célt, propagandát csinált ennek a tetszetős eszméjének és mert egy középiskolának a hiányát ma már ugyancsak erősen érezzük ez az eszme mindenütt kellemes visszhangra talált. Csakhamar el is terjedt, bejárta társadalmunk minden rétegét úgy annyira, hogy még a városháza tanácstermébe is bejutott.

Egyik képviselőtestületi ülésen szóba került a társadalom e derék mozgalma és Honig János dr. városi képviselő indítványát, hogy a város álljon a mozgalom élére, egyhangulag lett elfogadva. A képviselőtestület ugyanis elismerte az indítványozó helyes fejtegetését, hogy sokkal nagyobb erkölcsi súllyal bír a dolog, biztosabb és célirányosabb, ha ilyen közérdekű kulturális intézmény létesítése végett maga a város jár elől. Nyomban meg is választottak egy bizottságot, melynek feladata lett volna ebben az ügyben eljárni.

A mozgalom dacára annak a nagy lelkesedésnek, mely eleinte mutatkozott, hajótörést szenvedett még mielőtt az első komoly lépést megtették volna. De azért nem kell fájlalnunk ezt az esetet, mer ez a kudarc mindenképp bekövetkezett volna, és sokkal érzékenyebben érintett volna bennünket, ha a további lelkes munkálkodás folyamán később bekövetkezett volna.

Középiskolát ugyanis az államtól, mint azt egy nemrégiben közölt cikkünkben megírtuk, semmikép sem kaphattunk volna. Ugyanakkor ráutaltunk arra is, hogy polgári iskolát könnyebben kaphatunk az államtól.

Miután azonban a jelenlegi kedvezőtlen politikai viszonyok miatt ebben sem bízhatunk eléggé, vagy legalább is nincs kilátás arra, hogy hamarosan elérhetnők a célt, legmegfelelőbb, ha az iskolát társadalmi úton létesítjük, melyet aztán az állam előbb-utóbb ugyis átvenne tőlünk. Természetesen most az a kérdés merül fel, képesek vagyunk-e az iskolát társadalmi úton életbe léptetni? Válaszunk mindenképp csak kedvező, mert előttünk áll a kaposvári társadalom követendő példája, amely két év előtt szintén társadalmi úton létesített polgári iskolát. Előttünk fekszik ennek az iskolának mult évi, első értesítője, melyben az iskola keletkezése, szervezése és fenntartása is le van írva. Alakult egy „Polgári-iskola-egyesület” melynek vannak pártoló és rendes tagjai. E tagok évi tagdíjai, továbbá a növendékek tandíja fedezi az aránylag csekély kiadásokat.

És a minta teljesen megfelel a mi viszonyainknak is. Az első évi szükséglet nálunk körülbelül 1800-2000 forintot tenne ki, amely összeg említett módon igen könnyen biztosítható volna. Csak fel kell élesztenünk ismét azt a lelkes érdeklődést, amely egy évvel ezelőtt olyan fényesen nyilvánult társadalmunknál.

Bizonyára akadni fognak egyesek, akik azt fogják mondani, hogy középiskolára áldoztak volna, de polgári iskolára nem. Ez a felfogás azonban téves. Ne kicsinyeljük ezt a tanintézetet, mert ennek igen szép és fontos létjogosultsága van. Ez van hivatva egy művelt

középosztály nevelésére, mely ezideig nálunk Magyarországon alig van. Tapasztalatból tudjuk, hogy a tudományos pályára való tódulás miatt, minden téren túlprodukció van és így a gimnázium és a reáliskola folyton növeli a proletárságot. Szükség van erre a tanintézetre, amely a gyakorlati életre készít elő, kellő műveltséget is ad anélkül, hogy a felesleges holt nyelvek és magasabb matematikai ismeretek bemagoltatásával gyötörnék az ifjúságot.

Végre vannak szülők, akik gyermekeiket a kereskedői, vagy iparos pályára szánják, de azért szükségesnek tartják, hogy a korszellem által megkövetelt műveltséggel is ellássák gyermekeiket. Ezeknek való a polgári iskola. De ha a szülő tapasztalja, hogy a négy év alatt, még a gyermek a polgári iskolába jár, elég képességgel bír a további tanulásra, akkor a francia, illetve a latin nyelv tanulása mellett tovább adhatja reáliskolába illetve gimnáziumba.

A szülők tehát kettős célt érnek el. Először nem kell gyermeküket már zsenge tízéves korban idegenbe adni, hanem saját felügyeletük alatt anyagi megterhelés nélkül itthon kiképezthetik. Másodszor ha a négy év alatt a gyermeknek a tanulásra való rátermettségét tapasztalják, akkor már serdültebb korban is, és biztosabb kilátással taníttathatják középiskolában, ellenkező esetben iparos vagy kereskedői pályára adhatják.

Hasson át tehát mindnyájunkat ez a nemes eszme és ha közönségünk, amiben nem is kételkedünk, ismét olyan lelkesen fog érdeklődni az ügy iránt, akkor már szeptemberben megnyithatjuk a dombóvári nyilvános joggal felruházott társulati polgári fiuiskola első osztályát. Adja Isten!

Dombóvár és Vidéke 1906. február 11. (8. évfolyam 6. szám p. 2.)

Polgári iskolai bizottság felélesztése.

Olvasóink még élénken fognak emlékezni, hogy 1904 őszén lelkes mozgalom indult meg egy polgári iskola létesítése iránt. A város képviselőtestülete is foglalkozott a fontos kérdéssel, amelynek alapos tanulmányozása céljából bizottságot küldött ki. Ebbe a bizottságba még néhány érdeklődőt választottak be. A bizottság meg is kezdte a tanácskozást, de időközben a képviselő választások jöttek közbe, amelyek teljesen háttérbe szorították az egész mozgalmat. Azután teljesen elmaradt az érdeklődés és elaludt maga az ügy is. Most Lexa Zenó városi bíró feléleszteni akarja ezt a bizottságot és a tanácskozások komoly folytatása céljából február 14-én a városházán tartandó értekezletre hívja össze a bizottság tagjait. Talán most több sikerrel jár majd e nagyfontosságú kérdés megoldása.

Dombóvár és Vidéke 1906. március 04. (8. évfolyam 9. szám p. 2.)

A polgári iskolai bizottság értekezlete.

A polgári iskolai bizottság március 1-én a városháza nagytermében második értekezletét tartotta, mely alkalommal Lexa Zenó városi bíró, a bizottság elnöke beszámolt megbízatásának eredményéről. Lexát a bizottság ugyanis egy előbbi értekezleten megbízta a bizottság, hogy a kultuszminiszteriumban személyesen szerezzen információt arra, hogy kaphatunk-e az államtól tanerőket és milyen feltételek mellett. Lexa előterjesztette, hogy információja szerint, míg a politikai életben kibontakozás nem történik, nem számíthatunk az állam támogatására. De mihelyt a kibontakozás létrejön, akkor, ha rendes épületet tudunk az államnak felajánlani, megkapjuk az állami polgári iskolát. A bizottság tehát egyelőre előkészíti a talajt egy megfelelő épület felállítására.

Dombóvár és Vidéke 1906. március 18. (8. évfolyam 11. szám p. 3.)

Építsünk polgári iskolát.

Említettük, hogy Lexa Zenó városi bíró által felélesztett középiskolai bizottság szépen dolgozik egy polgári iskola létesítése ügyében. Alapos kilátásunk van rá, hogy az állam teljesíteni is fogja óhajunkat, ha az iskolának megfelelő, modern épületet tudunk felépíteni. Az építés költségeit csak társadalmi úton lehet előteremteni, miért is Lexa Zenó, a bizottság nevében a következő felhívást bocsátotta ki:

Felhívás!

Évek óta napirenden van községünkben a középiskola kérdése. Hogy milyen áldás volna a szülőkre és gyermekekre egyaránt a helybeli középiskola, minek azt bizonyítani? Hányan vannak közöttünk olyanok, kik képesek gyermekeikért fejenként 40-50 korona tartásdíjat fizetni? Más részről mit tegyen a zsenge korban levő, gyenge szervezetű gyermekekkel az a szülő, aki a legkisebb anyagi áldozatra sem képes. Pedig manapság már az iparos is csak úgy boldogul, ha kellő iskolai képzettséggel fog hozzá mesterségéhez.

A miniszterium készséggel megígérte a középiskola felállítását, ha a község megfelelő helyiségről gondoskodik. Községünk azonban szegény ahhoz, semhogy a költségek egész terhét magára vállalhatná. A polgárság áldozatkészségét kell tehát igénybe vennünk, hogy célt érjünk. A cél nemcsak nemes, hanem praktikus is. Micsoda kiadásoktól szabadul meg a szülő, ha gyermekét otthon taníttathatja!

Tíz-tizenötezer koronára van szükség, mely összeget társadalmi úton kell beszerezni. Ezt az áldozatot meg kell hozni, és ezért fordulunk polgártársaink összességéhez, kérve őket, hogy ki-kinek tehetségéhez képest oly mérvben adakozzék, hogy célunkat mielőbb megvalósíthassuk.

Dombóvár, 1906. március hóban.

Lexa Zenó k. bíró.

Dombóvár és Vidéke 1906. április 08. (8. évfolyam 14. szám pp. 1-2.)

Van-e szükségünk polgári iskolára.

Micsoda furcsa kérdés. Természetes, hogy szükségünk van polgári iskolára. Égető, nagy szükségünk rá. Tudja is azt a nagyközség, belátja azt maga a város. Tudja és átérzi annak szükségességét városunk nemesen gondolkozó bírása és az a bizottság, amelyet ő e cél érdekében ismét felélesztett.

Tudjuk és érezzük mindannyian, hogy ilyen intézet életbeléptetése valóságos áldás volna városunkra. Nem először foglalkozunk ezzel a nagyfontosságú kérdéssel. De inkább beleesünk az ismétlődés hibájába, semhogy most, amikor az iskola felállításával dicséretes buzgalommal foglalkozik a felélesztett bizottság, csak egy ember is akadjon közöttünk, aki célunkat, törekvésünket teljesen át nem értené és a lelkes mozgalmat a lehető legkomolyabban támogatni hajlandó nem volna.

Az iskola szükségességét megérzik elsősorban azok a szülők, akiknek középiskolába kerülő gyermekeik vannak. Eltekintve attól, hogy az idegenben való taníttatás igen nagy terheket ró a szülőkre, micsoda megfizethetetlen előny az, hogy a gyermekeket nem kell abban a zsenge korban kiadni a szülői házból, amikor annak nevelésére, testi ápolására még igen nagy gondot kell fordítani. A szülőknek ez alatt a négy év alatt, míg gyermekük a középiskola alsó négy osztályát idehaza elvégzi, módjukban áll megfigyelni a gyermeket, hogy van-e tehetsége a tanulásra. Ha igen, úgy akkor már nyugodtabban adhatja idegenbe, ha nincs tehetsége, akkor a negyedik osztály elvégzése után adja kereskedői, vagy ipari pályára.

De nemcsak a mi gyermekeink látogatnák az iskolát, hanem a közeli és a távoli környékből valók is. Így városunk ezen a réven is fontos centrumot képezne. Forgalmunk nagyobb, élénkebb lenne, melynek hasznát a kereskedő és iparos egyaránt látná. Hány arra szoruló, tisztességes családnak állandó mellékjövedelmet képezne a diáktartás?

Már most csak az a kérdés, kaphatunk-e polgári iskolát. Erre az az egyszerű feleletünk, hogy az most már tőlünk, a mi áldozatkészségünktől függ.

A város bizony nem képes ilyen iskolát fenntartani, társadalmi uton szintén nem lehet megvalósítani a tervet. Utolsó reménységünk maradt tehát az állam. Amint ezt a középiskolai bizottság értesítéséből tudjuk, az állam teljesíteni fogja méltányos kérésünket, létesíti az iskolát, ha megfelelő, modern iskolaépületről gondoskodunk.

Egy ilyen modern iskolaépület pedig körülbelül negyvenezer koronába kerül. Honnan vegyük elő ezt a sok pénzt. A község ilyen nagy áldozatra képtelen, társadalmi uton előteremteni szintén lehetetlen. De amit nem tudunk külön-külön, az könnyen sikerülhet egyesült erővel és áldozatkészséggel.

A község hajlandó a Deutsch-féle házat értékesíteni, melyér tizenhatezer koronát kaphat és ezt az összeget erre a célra szenteli. Körülbelül ugyanannyi segílyt remélhetünk a kereskedelmi miniszteriumtól, mint ahogy az állami elemi iskolához is hozzájárult. Maradna fedezetlenül tíz-tizenöt ezer korona. Ezt az összeget már nekünk, Dombóvár értelmes polgárainak kell összeraknunk és akkor elérjük a célunkat.

Igaz, hogy a község áldozatkészsége, különösen az utóbbi időben, ugyancsak igénybe van véve, de ez ne okozzon nekünk aggodalmat. Ezt a pénzt akármilyen nehezen is, de föltétlenül össze kell hoznunk.

Elismerjük, hogy kegyeletes, hazafias dolog, ha Kossuth apánk szobrára adakozunk. Humánus cselekedet, ha a kórház alapját növeljük. Istennek tetsző, nemes dolgot művelünk, ha templomépítési célra megnyitjuk erszényeinket és végül ha színi aréna felépítésére is áldozunk, valóban szép, kulturális eszmét pártolunk.

Egyaránt szép, egyaránt fontos e törekvések bármelyike. De mégis valamennyi fölé helyezzük – a polgári iskola felépítésének mozgalmát. Emeljük fel azt a hajlékot, amelyben istenfélelemre, tiszta emberszeretetre nevelik fiainkat. Ahol a tudás mellett fejleszteni fogják az esztétikai érzéket, nemesíteni fogják az érzelmeket, hogy fogékonyak legyenek minden nemes intézmény iránt, akkor a többi is könnyebben megvalósul. Mert a szegény ember is úgy gazdálkodik, hogy előbb gondol a kenyérre. Ha ez biztosítva van, akkor amennyire telik, jön a külső csín, a tetszetős, szebb ruha, a fényűzés, a szórakozás, az élvezet. Gondoskodjunk tehát mi is első sorban gyermekeink szellemi táplálékáról.

A polgári iskolai bizottság most gyűjtőíveket bocsájtott ki, hogy társadalmunk mikénti áldozatkészsége által tájékoztatást szerezzen, érdemes lesz-e a további fáradozás az iskola létesítéséért, vagy nem.

Ha ez a gyűjtés netán kudarccal végződne, az egyuttal a polgári iskola létesítésének a kudarcát is jelentené. Ne tévesszük tehát ezt el szemünk előtt, amikor a gyűjtőívvel felkeresnek bennünket.

Dombóvár és Vidéke 1906. július 08. (8. évfolyam 27. szám pp. 1-2.)

A polgári iskola.

Sokat írtunk már a polgári iskola létesítése ügyében, de még mindig nem eleget. Pedig a télen, amidőn tevékenysége által népszerűvé lett új városi bíránk vezetése alatt újból feléledt a középiskolai bizottság és megindult az adománygyűjtési akció, valóban a legszebb reményeket tápláltuk az iskola megvalósítása iránt.

De úgy látszik, az a lelkes felbuzdulás ismét csak a nálunk már megszokott szalmaláng volt. A szépen megindult mozgalom, sajnos ismét elaludt. Igaz, hogy önerőnkben teljesen nem bízhatunk meg, de ez még nem jelenti azt, hogy törekvésünkről végképp lemondjunk. Ellenkezőleg, megfeszített munkaerővel, vasakarattal, kitartással dolgoznunk kell, hogy nemes célunkat elérjük. Hisz még az első lépéseket sem tettük meg a kormánynál és máris elcsüggedtünk. Így soha nem jutunk dűlőre.

A magunk erejéből talán soha sem leszünk képesek arra, hogy az iskolát felépítsük és fenn is tartsuk. Tehát csak is úgy érzük el a célt, ha az állam segítségét kieszközöljük. De ha nem kérelmezzük azt, hanem csak szépen hallgatunk, sóhajtozunk és várunk, akkor sohasem lesz

itt polgári iskolánk. Az állam végre nem tudhatja, hogy erre szükségünk van és önmagától nem fogja nekünk az iskolát felajánlani. Szólni kell, mert mint a közmondás is mondja: néma gyermeknek az anyja sem érti a szavát. Tehát szóljunk! Kérjük és sürgezzük az intézmény életbeléptetését.

Nem szabad, hogy ez a szép bizalom, amelyet a nagyközönség a középiskolai bizottság iránt tanúsított, csorbát szenvedjen. Föltétlenül szükséges, hogy ismét felvegye a munkájának fonalát ott, ahol azt abbahagyta.

De hol is tartottunk már? Az volt a terv, hogy elsősorban az állami népiskola szomszédságában levő telken építsük fel az iskolát, aztán kérjük az államot, hogy azt fenntartás végett átvegye. A felépítés költségeit úgy vélte a bizottság fedezhetni, hogy adományokat gyűjt, hogy a város nagyobb összeggel fog hozzájárulni és végül, hogy hathatós támogatást kér a kereskedelmi minisztériumtól, mint azt az elemi iskolánál is megadta.

Ebben a számításban most némi változás állott be. A város támogatását tudniillik úgy remélték, hogy a város a Deutsch-féle házat értékesíteni fogja, vételárát a polgári iskola felépítési céljaira fogja fordítani. Ez idő szerint azonban a Deutsch-féle házat a város nem adhatja el, amennyiben az állami elemi népiskola szaporított osztályait egyelőre abban a házban akarja elhelyezni. De mindez még nem változtat semmit a dolgon. A város, ha másképp nem bírja, felveendő kölcsönnel kell, hogy támogassa ezt a törekvésünket. És ha emiatt valamelyest nagyobbodni fog a pótdó, nem hihetjük, hogy akadnának adózó polgárok, akik emiatt zugolódnának. Mert ez az adótöbblet – mint azt már több ízben kimutattuk – tízszeresen is megnövekszik.

Legcélszerűbb volna azonban, ha a város, mielőbb foglalkoznék a jelenlegi vásártér parcellázásának kérdésével, amellyel legutóbbi számunk vezető helyén behatóbban foglalkoztunk. Ha a vásártér értékesítése úgy sikerülhet, amint azt említett cikkünkben kifejtettük, akkor minden megterhelhetőség nélkül is képes lesz a város a szükséges támogatásra.

Mindenekelőtt azonban kíváncsi, hogy a bizottság sürgősen ismét megkezdje működését és állandó permanens munkával törekedjék a maga elé kitűzött feladat sikeres megoldása felé.

Dombóvár és Vidéke 1906. július 15. (8. évfolyam 28. szám p. 2.)

Bizottsági ülés.

Legutóbbi számunkban ismét foglalkoztunk a polgári iskola létesítésének kérdésével. Örömmel tapasztaltuk, hogy felszólalásunk folytán a középiskolai bizottság újból megkezdte munkálkodását, amennyiben július 10-én ülést tartott, amelynek lefolyásáról a következőkben számolunk be. Lexa Zenó városi bírósági elnök, mint a bizottság elnöke sajnálatát fejezte ki, hogy a bizottsági tagok nem jelentek meg nagyobb számban, mert az ügy

fontossága megkívánta volna, hogy a tagok lehetőleg teljes számban jelenjenek meg. A bizottság hosszas tanácskozás után a következőkben állapodott meg. Az iskola felépítését legcélszerűbben az állami iskola előtti téren tartja, még pedig oly formán, hogy az építést az út melletti sarkon kezdenék meg, úgy hogy akár az építendő polgári iskolát, akár az állami elemi iskolát bővíteni kellene, arra elegendő hely legyen. Elhatározta továbbá a bizottság, hogy a képviselőtestülethez kérvényt intéz, melyben arra kéri a várost, hogy a Deutsch-féle házat adja el és annak vételárát a polgári iskola építési költségeire fordítsa. Ugyancsak kérvény kíséretében adománygyűjtési ívet küldenek Esterházy Miklós hercegnek, hogy a városnak e kulturális törekvését adományával támogassa. A képviselőtestületnek kedvező határozata után fordulnak a kormányhoz az iskola létesítése céljából. Most tehát csak a körül forog a kérdés, hogy a képviselőtestület elhatározza-e a ház eladását, vagy nem. Ettől függ a polgári iskola sorsa is.

Dombóvár és Vidéke 1906. július 22. (8. évfolyam 29. szám p. 2.)

A polgári iskola ügyében.

Legutóbbi számunkban hírt adtunk arról, hogy a középiskolai bizottság átiratban kérte a képviselőtestületet, hogy a Deutsch-féle házat eladni és annak vételárát a polgári iskola költségeire fordítani határozza. A képviselőtestület július 18-án tartott rendkívüli közgyűlésén foglalkozott a bizottság javaslatával, amelyet elvileg el is fogadott, de miután közvagyon fölötti intézkedésről van szó, végérvényesen csak harminc nap múlva határozhat. Így a kérdés eldöntése a jövő közgyűlésre lett elhalasztva, amely augusztus 22-én lesz megtartva. A bizottság augusztus végén, vagy szeptember elején deputációban fel fogja keresni gróf Apponyi Albert közoktatásügyi és Kossuth Ferenc kereskedelemügyi minisztereket, hogy a kellő támogatást kérvényezze. A deputációt több orsz. képviselő fogja a miniszterek elé vezetni. Sághy Gyula és Hentaller Lajos orsz. képviselők már meg is ígérték a deputáció vezetését. Ezeken kívül a bizottság még Rátkay László, Dr. Szunyogh Mihály és Dr. Kerese György képviselőket fogja felkérni a küldöttség támogatására.

Dombóvár és Vidéke 1906. augusztus 12. (8. évfolyam 32. szám p. 2.)

Polgári iskolánk ügye.

Mint egyik legutóbbi számunkban is jeleztük a polgári iskola létesítése egyelőre a körül forog, hogy a város képviselőtestülete magáévá teszi-e a középiskolai bizottság által beterjesztett kérelmet, hogy a Deutsch-féle házat eladja, vagy nem. Ez a kérdés már a múlt képviselőtestületi ülésen is szóba került, de akkor végérvényesen nem határozhattak. Most a legközelebbi, augusztus 22-én tartandó közgyűlésén ismét tárgyalás alá kerül a kérdés. Ha a képviselőtestület el fogja határozni a ház eladását, abban az esetben szeptember elején egy monstre deputáció fog felmenni Budapestre, hogy ügyünk támogatását kérje úgy a közoktatásügyi, mint a kereskedelmi miniszternél.

Dombóvár és Vidéke 1906. augusztus 19. (8. évfolyam 33. szám p. 2.)

Készülődő mulatság.

A Dombóváron felállítandó polgári iskola ügyét – városunk intelligenciája hathatósan fölkarolta. Az érdeklődés újabb megnyilatkozása, hogy az ifjuság szeptember 1-én táncmulatsággal egybekötött nagyszabású, művészi hangversenyt rendez, melynek tiszta jövedelmét az épület felállításának költségeihez csatolja. A rendezőség minden lehető elkövet, hogy a mulatság oly impozáns legyen, amilyenre egyhamar nem volt példa Dombóváron. Az agilis fiatalságot céljának elérésében erősen támogatják a hölgyek, kik közül számosan rendezőséget vállaltak és Lexa Zenó úr a középiskolai bizottság elnöke, ki szíves volt a védnökséget elfogadni. Az est érdekességét nagyban növeli a női- és férfiszépségverseny, csóklicitáció, tombola, amerikai végeladás ect. A művészi kivitelű meghívókat a jövő héten bocsájtják ki ugyan, de az érdeklődés már most is oly nagy, hogy nem csak városunk közönsége, hanem a környék intelligenciájának nagy része helyezte kilátásba megjelenését, sőt távolabbi városokból is vendég várható.

Dombóvár és Vidéke 1906. augusztus 26 (8. évfolyam 34. szám pp. 2-3.)

Hangverseny és mulatság a polgári iskola javára.

Legutóbbi számunkban már röviden megírtuk, hogy a dombóvári fiatalság milyen nagyszabású concertet fog rendezni szeptember 1-én. Ma már a meghívók nagy részét szétküldte a rendezőség. A meghívók művészies kiállítása és szépsége valósággal meglepte a közönséget.

Az összehasonlítás kedvéért, hiába próbáltuk emlékünkből felidézni a régebben és közelmúltban lefojt mulatságokat, nem tudtunk rá példát találni, hogy a rendezőség ily mesés meghívóval és programmal kedveskedett volna.

A rendezőség azt a kettős célt, melyet maga elé tűzött a szép meghívók készíttetésével, elérte: t. i. nem csak a mulatságról adott hírt, hanem valósággal esztetikai élvezetet szerzett a publikumnak. A meghívók diszkrétén halvány szelencecsokrai és fenn, középen az a bájos női fej, melyet a jótekonyság nemtőjének tekinthetünk, a mulatság céljának és másrészt concertnek remek allegoriája.

Az est programját az alábbiakban közöljük:

Nyitány. Előadja: Koródy Gyula és Lató János zenekara. 1. Részlet Petőfi Apostolából. Szavalja: Hajnal Hugó. 2. a) Liszt Ferenc VI. ária. b) Erikönig Schuberttől, Liszt Ferenc átírata. Zongorán játsza: Lexa Edith. 3. Opera áriák. Énekli: Bán Tivadar operaénekes, zongorán kíséri: Singer Ilonka. 4. Monológ. Előadja: Kertész Jenő. 5. a) Levél ária Rip-ripből. b) Illuzion valse Kékasszonyból c) Csendes éjjel a temetőn, Csöppségből Énekli: Cseh Annika, zongorán kíséri: Lexa Károly. 6. a) Kuiaviak Vieniawskitől. b) Tiszaparti szerenád. Hegedűn játsza: Rosenstock Olga, zongorán kíséri: Singer Ilonka. 7. a) Azra Rubinsteinétől b) Szállj ifju bátran,

a Kornevillei harangokból Énekli: Huszár Károly, az Orsz. Magy. Kir. Zeneakadémia opera-énekes növendéke, zongorán kíséri: Singer Ilonka 8. Kuplék. Énekli: Kántor László, zongorán kíséri: Kántor Lászlóné. – Szépségverseny, Tombola, Amerikai végeladás, Csók-licitáció.

Ehhez azt hisszük nem szükséges semmiféle kommentár. A közreműködők már ismert jó nevei mindennél többet mondanak. . . .

Dombóvár és Vidéke 1906. szeptember 23. (8. évfolyam 38. szám pp. 1-2.)

Hattyu hangok a Polgári-iskoláról.

Sok figyelemre méltó buzdító szavak íratlak már e helyen a dombóvári polgári iskoláról, de méltán is, mert mindenkinek egyiránt tisztába kell lenni azzal, hogy ez Dombóvár községnek annyira imminens érdek, hogy ha a bátaszéki áthidalás bennünket középiskola nélkül talál, az a mivé szerencsés geographiai fekvésünk folytán, - teljesen érdemünkön, hozzájárulásunkon kívül – fejlődünk, - szappanbuborékká fog válni, ha ezen reményünk szétfoszlik. Pedig a legutóbbi napok auspiciumai teljesen erre vallanak.

Ugy látszik csak szalma tűz, de nem a polgári iskola bizottsága, hanem a képviselőtestület részéről. Tudom, hogy kemény váddal illetem ezen nagyon érdemes testületet, de a vádat annyira be fogom itt igazolni, hogy nekem minden részehajtatlanul gondolkozó dombóvári polgár igazat fog adni.

A „részehajtatlanul” szót különösen hangsúlyozom, mert nálunk a személyes motívumok mindenkor és mindenben a község érdekei előtt állanak.

Nos tehát lássuk a medvét. A polgári iskola bizottsága ez idén tavasszal kezdette meg érdemleges működését. Az előző években csak tanácskoztak, de most határoztak is, és pedig elhatározták hogy a bizottság elsősorban is tájékozza magát az iránt, hogy a Minisztériumba mit lehetne legkönnyebben kieszközölni, algymnáziumot, alreált, vagy négy oskolás polgárit. Az információ kizárólag csak a polgári iskola mellett szóllott.

A bizottság ezután kibocsátotta a gyűjtőíveket, egyben kérvényt intézett a képviselőtestülethez a melyben legalázatosabban esedezik, hogy adassék el a Deutsch-féle ház és az ezen eladásból befolyandó összeg fordítassék az iskola felépítéséhez. A gyűjtőívek ugyan még nem érkeztek be, de azért nagyban és egészen már most jelezhetem, hogy az eredmény váratlanul meglepő.

Levett kalappal kell meghajtanom Dobóvár város közönsége, de különösen az iparos osztály előtt, kik valóban nemes áldozatkészséget tanúsítottak; de hát a gyermekeink, az édes véreink, ezeket is áthatotta az ügy fontossága, és összeénekeltek, muzsikáltak 720 koronát. Áldja meg őket a magyarok Istene mint a két kezével.

„Nunc venio ne fortissimum virum” képviselőtestülethez.

A polgári iskola bizottságának kérvénye július hó 18-án került a képviselőtestület elé de miután ingatlan vagyon eladásáról volt szó, annak letárgyalására szeptember hó 15-ike lett kitűzve.

Minden képviselőtestületi tag vétív utján öt nappal előbb értesítve lett a gyűlés napjáról és tárgysorozatáról. Megjelent nyolc hivatalos, hét választott és négy virilis, de miután a képviselőtestület 36 tagból áll, ingatlan vagyon eladásához pedig 2/3 jelenléte szükséges, tehát részvét hiányában a polgári iskola ügyében Dombóvár város képviselőtestülete határozatképtelen volt.

Mirabile dictul! Határozatképtelen képviselőtestület akkor midőn a község legimminensebb érdekéről van szó, melynek létesítése érdekében a város nagyja-apraja összehordta fillérjeit.

A virilis urakhoz, - vagyis azokhoz, kik az adócenzus alapján kerültek be, - nincs szavam, de igenis van a választottakhoz, kik a polgárság bizalma folytán vállalkoztak ezen nobile officinum betöltésére.

Ez, igen tisztelt uraim kötelességgel jár, és pedig pro primo, secundo, és tertio, azon kutya kötelességgel (hogymagyarul fejezzem ki magam), hogy a gyűlésekre eljárjunk.

A kinek oly bokros elfoglaltsága akad otthon, hogy nem képes minden 2-3 hónapban pár órát a közügyeknek szentelni, mondjon le, és ne akasszon meg fejlődésében egy községet indolens nemtörődömséggel.

Alig hogy felocsudtam ezen keserű csalódásomból, jött a másik. Köztudomásu dolog, hogy a polgári iskola felépítése az állami iskola és az Ujdombóvárra vezető hozzájáró út közötti községi területre tervezetik. Napokban érkezett le vármegyénk alispánjának „véghatározata”, amelyben az állami iskola kertjének ujdombóvári hozzájáró utig kiterjesztését elrendeli.

Ezen véghatározat ellen persze 15 napon belül felebezéssel fogunk élni, mert evidensen tudjuk azt, hogy ha ezen területtől elesünk a polgári iskolát felépíteni képesek nem leszünk. Bár merre is döljön el az igazság mérlege, azzal tisztába vagyunk úgy mi, mint – azt hisszük, - Dombóvár közönsége is, hogy rosszakarattal a legaktuálisabb ügyet is sárba lehet tiporni.

Dombóvár és Vidéke 1906. október 25. (8. évfolyam 47. szám p. 2.)

Lesz-e polgári iskolánk?

A nagyközönség mind élénkebben érdeklődik az iránt lesz-e már valahára valami a tervezett polgári iskolából. De sajnos annál kevesebb érdeklődést mutatnak az ügy iránt az arra hivatott vezérebereink, a tisztelt városatyák. Szerencsére közügyeinket rendkívül lelkesen felkaroló városi bíránk állandóan felszínen tatja a fontos kérdést, különben már régen elaludt volna az egész mozgalom. Mult szombaton rendkívüli közgyűlés volt, amelynek egyedüli tárgya a polgári iskola kérdése volt. És megtörtént az a bosszantó dolog, hogy a

közhatalom feletti intézkedéshez, most már talán harmad, vagy negyedízben ismét határozatképtelen volt a közgyűlés. Örömmel vesszük azonban tudomásul, hogy a csekély számban megjelent városi képviselők azért letárgyalták a kérdést és elvben – határozatképtelenségük miatt másként nem határozhattak – kimondották, hogy a polgári iskola felépítéséhez husz ezer koronával hozzájárul a város. Tudtunkkal a sürgős mezőgazdasági munka ideje már elmúlt, elvárhatnók tehát, hogy a városatyák ilyen fontos kérdés tárgyalásához kellő számban megjelenjenek, mert meg kellene gondolni, hogy az 1907. évi költségvetést letárgyalja az országgyűlés, akkor már hiába megyünk fel a kormányhoz és ismét elveszítünk egy esztendő. Már pedig ezt városatyáink nem kívánhatják.

Dombóvár és Vidéke 1906. december 09. (8. évfolyam 49. szám p. 2.)

Bizottsági ülés.

A középiskolai bizottság múlt szombaton Lexa Zenó városi bíró elnöklete alatt ülést tartott, amelyen az elnök a képviselőtestületnek azt a jogerős határozatát jelentette, hogy a város a középiskola létesítéséhez huszezer koronával járul hozzá. A bizottság örömmel vette tudomásul a képviselőtestület dicséretes határozatát és úgy a képviselőtestületnek, mint a bírónak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Annál szürkébb volt ezzel szemben a herceg üzenete, amelynek az a veleje: hogy nesze semmi fogd meg jól. A bizottság ugyanis annak idején, amikor gyűjtőíveket bocsájtott ki, mély alázatos kérő sorok kíséretében a hercegnek is küldött egy ilyen ívet. És a bizottság minden egyes tagja el volt telve a legszebb reményekkel. Biztosra vették, hogy a herceg bőkezűen fog adakozni, mert ő szívesen támogat kulturális célokat. Hisz a római katolikus iskola fejlesztésére is ajándékozott egy házat. Szóval számítottak a herceg segélyére. Sőt. A múlt hetekben teljes diszkréció mellett már tekintélyes fix összegről tudtak egymásnak hírt adni. Végre most hivatalosan is nyilvánosságra került az adományozásról szóló hír. Adományról „egyelőre” ugyan szó sincs. Csak az üzenete a herceg kerületi felügyelőség útján, hogy ez idő szerint még korainak találja az adományozást. De a mikor a létesítés egész komoly stádiumába kerül, akkor . . . akkor nem fog ártani, ha a bizottság újból felterjeszti a kérelmét a herceg elé. Szóval még nem kell feladnunk a reményt. Az előkelő ígéret meg van csak hogy most még korai. Lám a mi szegény, de áldozatkész községünk nem azt mondta, hogy korai, hanem megszavazott huszezer koronát, természetesen azzal a föltétellel, hogy ha a középiskola ügye dűlőre jut. Ez alatt a föltétel alatt jegyezték adományaikat az egyes adakozók és ilyen föltétel mellett kilátásba helyezhetett volna a herceg is egy határozott összeget. Vajon mikor létesülhetne az iskola, ha mindenki ezt a választ adta volna: korai? – A bizottság elnöke azután felkérte a tagokat, hogy jelentkezzenek, akik a miniszterekhez küldendő deputációban részt akarnak venni. Egyben elhatározta a bizottság, hogy a deputációhoz való csatlakozás céljából felhívást intéz az összes itt létező egyesületekhez. Még nincs megállapítva, hogy a deputáció mely napon megy fel Budapestre, de annyi bizonyos, hogy ez még karácsony előtt fog történni.

Közérdek 1908. december 19. (4. évfolyam 51. szám p. 2. ADT)

Dombóvár kérései.

Dombóvár község nagyszámu küldöttsége tisztelgett e héten a képviselőházban gróf Apponyi Albert és Günther Antal miniszternél és Szerényi József kereskedelemügyi államtitkárnál. A küldöttségben résztvettek Sággy Gyula, Hainrikfy Pál, Thaly László, Szunyogh Mihály orsz. képviselők, Paál József hercegi felügyelő, Nagy István főszolgabíró, Illés Gyula főjegyző, Strasser Henrik, Kovács Gyula stb. A küldöttség elsősorban gróf Apponyi Albert kultuszminisztert kereste fel, a kinél Paál József Dombóváron középiskola létesítését kérte.

Tolnamegyei Közlöny 1910. február 03. (38. évfolyam 5. szám p. 4. ADT)

Dombóvár !!

A következő levelet kaptuk: Tekintetes Szerkesztőség! Muszáj kifakadnom s kérem adjon helyet kifakadásomnak. Most már a gimnáziumot el akarják venni Gyönktől a Dombóváriak! Ez nem tréfa, ez komoly dolog, t. i. a szándék! Én már évek óta figyelemmel kísérem Dombóvárt, amely a budapest-pécsi vasutnak köszöni létezését s 15 év óta közigazgatási járási székhely. Szóval mint hely, mint székhely, minden tekintetben – igen fiatal! De egy idő óta nem lehet vele birni, különösen mióta lapja és villanyvilágítása van. A lapokból is, de meg a vasúti kupéban hallottakból is megállapíthatom, hogy már nem lehet birni a Dombóváriakkal: a Tamási járásbíróság kettéválasztása „befejezett dolog”, két tamási ügyvéd már lakást keresett Dombóváron. Szegény Tamásiban mennyi lakás fog üresen maradni! A kaposvári egyik honvéd zászlóalj odahelyezése „biztos”, már meg is engedte a község a kincstárnak, hogy laktanyát építhet. Polgári iskola felállítása helyett most jobbnak tartják Gyönkről elhozni a gimnáziumot. Mert Dombóváron négyszer annyi tanulója lesz. Az lehet, de elfelejtik, hogy az református iskola s Gyönk egy református vidék központja. – Ja igaz! Majd elfelejtettem, hogy Sásdról meg a nagytrafikot akarják elhozni. Igazán csodálni lehet, hogy a harmadik egyetem elnyerése tárgyában még nem küldtek ki bizottságot. Mert most ismét egy pár tucat kalauzt és mozdonyvezetőt helyeztek oda. Gabona és marhaalkusz már van elég . . . De tréfán kívül meg tudom nevezni azt a dombóvári urat, aki azt mondta, hogy „Szekszárd nagyon félre esik, Dombóvár van predesztinálva megyei székhelynek!” – Szervezkednie kellene a többi városoknak, mert maholnap Dombóvár mint „Nagy-Dombóvár” egyszerűen külvárosainak nyilvánítja őket. Előbb azonban nem lesz sem járásbíróság, sem gimnázium, sem nagytrafik. Tisztelettel Egy megijedt külvárosi.

Dombóvár és Vidéke 1910. április 03. (10. évfolyam 14. szám p. 2.)

A dombóvári középiskola ügyében mint értesülünk f. hó 31-én Nagy István járási főszolgabíró vezetése alatt több tagból álló küldöttség tisztelgett Szilassy Aladár a magyar közigazgatósági bíróság másod elnöke, mint a gyönki gymnasium fenntartó testület

elnökénél és egyházmegyei főgondnoknál, kérve, hogy a Külső – Somogy, Tolna és felső Baranya ref. egyházmegyeiek által fenntartott gyönki gymnasiumnak Dombóvárra leendő áthelyezése ügyében megindult mozgalomhoz jóakaratu támogatását kikérje. Szilassy Aladár őméltósága a küldöttséget melyben Szabó Lajos, Paál József, Veszelei Zsigmond, Sörös József, Kovács Gyula, Illés Gyula, Horváth László, Vanyek Béla vm. bizottsági tagok vettek részt, a nála megszokott szívéllyességgel fogadta és megígérte, hogy annak elbírálását tárgyilagosan s a közérdek szempontjából fogja bírálat tárgyává tenni, a fenntartó testületet e tárgyban legkésőbb f. évi május hó első felében ülésre fogja egybehívni. Mint utólag értesülünk a középiskola ügyében Dombóváron legközelebbi napokban értekezlet lesz.

Dombóvár és Vidéke 1910. június 26. (10. évfolyam 26. szám pp. 1-2.)

Algimnázium.

Kicsi pátriánk, a mi kedves Dombóvárunk sok tervbe vett és őt jogosan megillető leendő alkotásai között feltétlenül a legkimagaslóbb helyet foglalja el – a középiskola, a gimnázium. Mint egy szép álmod látjuk ezen tervünk sikerülését – mint mindannyiunk közös óhaját kívánjuk ebbeli reményünket a teljesedés stádiumába.

Évekkel ezelőtt indult meg a legelső mozgalom ez irányban; - szerény keretek között alakult meg az eszme, majdnem kivihetetlennek látszott és ezért kevés lelkesedéssel, csekély kedvvel alig mozdult meg az a bizottság, amelyre az ügy napirenden tartása bízva volt. Immel-ámmal sok biztatás után végre audientiára ment néhány lelkes emberünk, de a szokásos biztatásnál, mely már magába foglalta a kérés megtagadását is – egyebet nem hoztak haza. Mint letört reményre tekintettünk meg sem született iskola ügyünkre. Ad acta tettük az egész dolgot. A jelen év első napjai azonban újabb eseményeket ébresztettek bennünk, amikor megtudtuk, hogy a Gyönkön csak tengődő algimnázium esetleg Dombóvárra volna hozható. Erősségünk, - mellyel a szóban forgó iskolát életképes módon fenntartani és fejleszteni képeseknek éreztük magunkat – minden tehetségünket, fokozott áldozatkészségünket hívta ki. A két testvérközség vezetői és néhány lelkes férfi, kiknek kitartásában feltétlenül bízni lehetett járásunk fejének vezetése mellett újra felvette a már teljesen elveszettnek vélt ügyet.

Nehéz feladat megoldása vár reánk, kik saját erőnkre támaszkodva akarjuk a nagy célt elérni; de a siker annál dicsőségesebb lesz, minél inkább magunk küzdjük azt ki.

Ha valamikor, úgy most van itt annak az ideje, hogy egyek legyünk, hogy kéz a kézben, váll vállnak vetve együtt dolgozzék e két község minden polgára, hogy ne ismerjen senki nagyobb és sürgősebb ügyet, mint azt, amely mindannyiunk gyermekeié és unokáink unokáié is.

Még elgondolni is szédítő, mit jelentene Dombóvárnak a gimnázium. Egyesek és az összességnek kiszámíthatatlan előnyei – mutatkoznak a gimnázium nyomában. A legmesszebb menő áldozatok sem nagyok, ha ez ügyről van szó. De ne fulladjunk a frázisok

tengerébe, hanem maradjunk a reális számítások talaján, hol biztosabb és meggyőzőbb érveket találunk.

Községünk a budapest-pécsi vasút kiépítése által az egész ország egyik fejlődésre legalkalmasabb helyévé lett. A lakosság számbeli fejlődését mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a tíz év előtti népszámlálás alkalmával Tolnavármegye lakóinak összes szaporodásának 54 %-át Dombóvár adta és azóta az újabb tíz év alatt majdnem megkétszereződött a lakosság. Ezen példátlan fejlődés azonban csakis egyedül a lakosság számára nézve áll fenn, mert semmi más intézménnyel, hivatallal, vagy egyéb mással nem jutottunk elébbre mint tíz év előtt voltunk. Gyermekeink számára az elemi iskoláknál magasabb intézetek hiányát sok-sok ezressel váltjuk meg évenként. Néhány év óta vasuton küldjük a fiukat Kaposvárra iskolába; de hogy mit jelent az a kora reggeli és gyakran sötét estéli utazgatás a tanulók számára, azt azok tudják legjobban, akik közvetlenül ismerik ennek az átkát. A tanulmányi elhanyagolás mellett az a sok erkölcsi és nevelési veszedelem, mely ezen utazgatással jár, sok-sok jobbra érdemes gyermek életére hatott már ki. És azonkívül e fárasztó és semmi esetre sem megfelelő iskoláztatás is aránylag elég sok kiadással jár. 42 tanulónk jár naponként Kaposvárra és azonkívül 47 tanulónk van, kik teljesen idegenben tanulnak. Ezen 89 tanuló közül számítsunk 30-at a felsőbb osztályokra, ez esetben is majd 60 tanulónk marad, kik mind pénzt visznek, de vissza nem hoznak többé. Ha már most átlagosan – nevetségesen csekély költséget számítunk, - fejenként 300 korona évi kiadást veszünk, úgy 18,000 korona megy ki évenként a községből. Micsoda összegnek a kamata ez?

De nem állhatunk meg itt. Egy helyben lévő középiskola nem csak a helybeli tanulók számára állana fenn, bizonyára ugyanannyi vidéki tanuló is jönne városunkba. Azonkívül földműves, iparos, vasutas és az egyéb szerényebb jövedelemmel bíró polgártársunk a jelen viszonyok között igen gyakran nehéz szívvel kénytelenek lemondani arról, hogy értelmes és tehetséges gyermeküket taníttassák, mert még a legcsekélyebb költségeket sem tudnák e célra előteremteni.

Nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy minden értelmesebb gyermek úgynevezett „úr” legyen. De nagyon jól tudja azt mindenki, hogy az a két – három középiskolai osztály meg fog látszani a fölmívessé, vagy iparossá való emberen is teljes életében. A mi színmagyar alföldünkön Debrecenben, Karcagon, Kecskeméten, Szegeden stb. nagyon sok érettségit tett embertársunk fogja az ekeszarvat és műveli a földet. Amit az iskolában tanult, az kamatozik az életben is. Hogy kereskedőinknek és iparosainknak is mit jelentene egy olyan intézmény mint aminő egy gimnázium, azt ők tudják legjobban.

Lapunk más helyén számolunk be arról, hogy mily stádiumban van a gimnázium ügye. E helyen csak még azt kell emlékezetbe hoznunk, hogy akkor amikor maga az eszme embrió korát élte, amikor évek előtt csak általánosságban volt szó egy középiskola tervéről; a község a beépítendő területen kívül 20,000 koronát ajánlott fel, egyesek pedig, akik már akkor is mérlegelni tudták ezen kérdés nagy horderejét közel 10,000 koronát írtak alá. Most amikor az ügy annyira meleg, amikor a siker legnagyobb részben a mi okos áldozatkészségünkön mulik, vegye számításba Dombóvár és Ujdombóvár minden egyes lakója, hogy mennyit ér

neki és községének egy középiskola. Meg vagyunk győződve, hogy mindenki ismeri a maga, az utódai és községe iránt való kötelességét és nem fog akadni dombóvári lakos, aki meg ne tenné mindazt a cél elérésére, amit tehetsége és vagyoni állapota meg engedhet. Néhány évi hozzájárulással olyan tekintélyes összeg teremthető elő, amely Dombóvár szép és megérdemelt fejlődését óriási lépéssel fogja előre vinni.

Legyen minden gondolatunk a megszerzendő gimnáziumé!

Dombóvár és Vidéke 1910. július 24. (10. évfolyam 28. szám p. 4.)

A gymnasiumi bizottság üléséből.

A gyönki gymnasium Dombóvárra való áthelyezése ügyében dolgozó előkészítő bizottság múlt vasárnap f. hó 17-én délután értekezletet tartott. – A bizottsági ülésen Nagy István főszolgabíró elnöke mellett Sörös József tb. főszolgabíró, Bölöny Ödön hgi. gazd. felügyelő, Farkas Vendel bírósági elnök, Illés Gyula főjegyző, dr. Kertész Lipót járásorvos, Csery István posta főnök, Schmieder György ipartestületi elnök és Kántor László máv. mérnök vettek részt. Kimaradásukat Paál József, Czéh Ferencz, Veszelei Zsigmond és Gyenis Antal mentették ki.

A bizottság elhatározta, hogy f. hó 31-én d. u. 3 órára Dombóvár község-háza tanácstermébe szélesebb körű értekezletet hí egybe. – Erre az értekezletre meghívja Dombóvár és Ujdombóvár községek képviselő testületét, a dombóvári társaskört, a kereskedelmi kaszinót, az ipartestületet, az iparosok és kereskedők egyesületét, a máv. altisztek otthonát, a mozdonyvezetők otthonát, a máv. alkalmazottak társaskörét, a negyvennyolcas kört s a katolikus legényegyletet. – Megkeresi a felsorolt területek illetve egyesületek vezetését, hogy az értekezletre legalább három tagot küldjenek ki.

Az értekezleten Nagy István főszolgabíró fogja ismertetni a mozgalom eddigi történetét. Illés Gyula Dombóvár főjegyzője fogja megvilágítani a gymnasium ügyét abból a szempontból, hogy mily anyagi áldozatokat kell hoznunk e kultur intézmény érdekében s ezzel szemben milyen előnyöket vár e község s környéke annak létesítésétől. – Ezek után határozati javaslat tárgyalása következik egy összehívandó naggyűlés helyéről s idejéről.

Dombóvár és Vidéke 1910. július 31. (10. évfolyam 31. szám p. 2.)

Kell-e hát gymnasium Dombóvárnak?

Figyeljük csak meg, Dombóvár rohamos fejlődésének kialakulási processusát, még abban a nagyobb körben is, amelybe belevonhatjuk Somogyvármegye felső traktusát, Tolna és Baranya vármegyék hozzánk közeli vidékét, különösen a tan- és nevelésügy terén. Láthatjuk: hogy három vármegye nagy vidéke ma is Dombóváron át tereli a kaposvári és bonyhádi gymnasiumok és egyéb iskolák körébe a tanuló ifjúságot.

Az a rohamos fejlődés, melyre az ide áttelepítendő gimnázium Dombóváron számíthatna, rövid idő alatt magával hozná a főgimnáziummá fejlesztés szükségességét és lehetőségét.

Akad már riválisunk is, aki Tamásiban véli új életre kelthetni a gyönki gimnáziumot s egyéb megállhatatlan érvelések mellett, ellenünk azt is felhossa, hogy: „Dombóvár lakói tulnyomólag katolikusok és izraelita vallásúak; itt tehát alig volna talaja egy protestáns gimnáziumnak.”

Hogy a község lakossága nagyjából katolikus és izraelita vallású, az az én szerény véleményem szerint még előnyt képez. Ma ugyanis azt az időt éljük, hogy felekezeti villongások csak az olyan helyeken nincsenek, ahol mint Dombóváron is, azt tartják az egyes felekezetekhez tartozó hívek, hogy saját vallásuk nagyobb idvezítő erejéről mindaddig nem vitatkoznak, míg eldöntve nincs az: melyik felekezeti Mindenható jó Istene különb a másikénál.

De tagadhatatlan fel-fel üti a fejét az országban a vallási türelmetlenség s nem-e legszebb példája volna a felekezeti türelemnek, egy más vallásúak támogatásával létesített református gimnázium, melyet különben is így kíván meg, a protestáns hit szelleme, a művelődés és a magyarság érdeke.

Dombóváron is tudna igazán áldásos munkát kifejteni a református iskola, mert más vallásúak környezetében ismertetné meg a református intézmények liberalizmusát, - s annak a nagy kulturmunkának jelentőségét, amellyel a gyönki gimnázium eddig is jelentősen vett részt hazánk liberális szellemű művelődésében.

Itt lehetne elérni igazán, hogy jelenleg, sokszor ellenséges indulatra hangolt különböző vallásfelekezetek, közeledve egymáshoz, állandóan békés egyetértésben maradnának. – Sehol sem lenne alkalmasabb helye és ideje annak, hogy protestáns iskola nevelne nagy tömegben, a protestáns egyház iránt is tisztelettel, - hálával eltelt más vallású nemzedéket!

Az átépítendő gyönki gimnáziumnak Dombóváron nem a megtűrés építene hajlékot, - kitért karok és szívek fogadnák itt azt s fogadnák örömmel és megfelelő áldozatkészséggel.

Azt, szinte felesleges is volna említeni, hogy Dombóvár kereskedő és iparos osztálya, mily forgalmi fellendülésre számíthatna egy ide helyezendő gimnázium tanuló ifjúsága részéről. Még ide való szülők is rendszerint ott szerzik be gyermekeik szükségleteit, ahol azok most tanulnak; tehát a gimnázium ide telepítésével nemcsak a dombóvári szülők lesznek ideköltve, hanem az idegenből gyermeküket látogatni járó szülők is.

Dombóvár és Vidéke 1910. július 31. (10. évfolyam 31. szám p. 4.)

A gimnáziumi nagy bizottság ülése.

Mint múlt lapszámunkban jeleztük a gimnáziumi bizottság ma vasárnap délután 3 órakor Dombóvár község házában ülést tart. Az előkészítő bizottság elnöke Nagy István főszolgabíró köriratban szólította fel a testületeket és egyesületeket, hogy ez ülésre képviselőket

küldjenek ki. – Az egyesületek lelkesen karolták fel az ügyet s a gyűlésen számos megbízottal képviseltetik magukat. A gyűlés lefolyásáról jövő számunkban részletesen fogunk számot adni.

Ujabb aspiráns.

Mint értesülünk a gyönki gimnáziumra, melynek Dombóvárra helyezése biztosra vehető, nemcsak Tamási, hanem Paks is vágyik és lépéseket tesz, melyek nagy zajjal járnak, de messzire nem visznek. Most már lessük, hogy Sásd, sőt Mágocs mikor jelentkezik! No és miért ne?!

Dombóvár és Vidéke 1910. augusztus 07. (10. évfolyam 32. szám pp. 2-3.)

A gimnázium ügye.

A mult vasárnap délutánján, a két község – Dombóvár és Ujdombóvár – továbbá az összes helybeli egyesületek és pedig a Társaskör, a Kereskedelmi Kaszinó, az Iparostestület, az Iparosok és kereskedők köre, a Máv. altisztek Otthona, a Máv. mozdonyvezetők Otthona, a Máv. alkalmazottak köre, a Kath. Legényegylet, a 48-as függetlenségi kör, a Dombóvár és vidéke Gazdaköre részéről kiküldött képviselők és más érdeklődők résztevése mellett Nagy István járási főszolgabíránk összehívására ülés volt a gimnázium áthelyezése ügyében. Mintegy 70-en jöttek össze és bizottsággá alakultak, amely bizottság magát százas bizottsággá fogja kiegészíteni és permanenciában marad mindaddig míg kitűzött nagy célunkat elérjük.

Nagy Istvánt választotta meg a bizottság elnökévé, ki eddig is ügyes kézzel vezette az előkészítés munkáját, mellé alelnökké Illés Gyula és Czéh Ferenc a két testvérközség főjegyzői lettek megválasztva, a jegyzőkönyv vezetésével Gyenis Antal áll. isk. igazgatót bízták meg, jegyzőkké még Arany János községi jegyzőt és Wolf Gyula kereskedőt is megválasztották.

Nagy István örömmel üdvözölte a megjelenteket, mert ebből is látja, a társadalom minden rétegében az üggyhez méltó érdeklődés tartja felszínen a kérdést. Ezután kifejtette a célt, amely mindannyiunk egyesült munkáját kívánja és a legelejéről ismerteti az ügyet, amidőn legelőször esett szó 1904-ben egy középiskola szükségességéről, majd pedig amikor a gyönki algimnázium áthelyezéséről bizalmas tudakozódás érkezett Csery István posztafőnökhöz, akivel együtt egy szűkebb körű értekezleten kezdették meg az előkészítést, amely jelenleg már a bizalmas és majdnem magánjellegű tárgyalások köréből nyilvánossá és hivatalos jellegűvé nőtt és az érdemleges tárgyalások stádiumába került. Kérte a legmesszebb menő buzgóságot és kitartó együttműködést, mert mint hangsúlyozta ez az egyedüli alkalom, amikor középiskolát szerezhethünk fejlődő városkánknak.

Utána Illés Gyula ismertette a gimnázium ügyének jelen állapotát, kifejtette mennyire fontos a kérdés városunk jövő kialakulása tekintetében. Annak bizonyítására, hogy mily komoly már az egész ügy, felolvasta a gyönki gimnázium fenntartó testületének átiratát

mely szerint Kálmán Gyulát, a külsősomogyi egyházmegye esperesét megbízta, hogy az anyagiak tekintetében községünkkel tárgyalást kezdjen.

Megvilágította minden oldalról azokat az előnyöket, melyeket számunkra a gimnázium jelent. Reális számítások alapján állította szembe egymással a hozandó áldozatokat a várható előnyökkel. Ezek szerint az elhelyezésre szolgáló épület emelésének költségeinek harmadát vagy felét 30 – 50,000 koronáig adná Dombóvár, míg a többi államsegéllyel fedeznék, a szükséges 4000 négyszögölnyi terület értéke és az ide nem hozható alapítványok pótlása, valamint az internátus segélyezése együttvéve újabb 50 – 60,000 kornát tesz ki, úgy hogy az adandó költségek összesen 120.000 koronára rugnak. Az első pillanatra és felületes vizsgálódásra nagynak látszó összeggel szemben azonban már az anyagi előnyök is igen bőséges kárpótlást nyújtanak, mert a most elmúlt tanévben mintegy 60 olyan középiskolai tanulónk volt, kik a gimnázium négy alsó osztályát használhatták volna. Ezen tanulók átlagosan számítva átlagosan 500, összesen tehát 30,000 koronát vittek el tőlünk. Legalább ugyanennyi vidéki tanuló is látogatná iskolánkat, tehát a lakás és ételmezési költségek ugyanezen összege jönne be. A szerényebb anyagi körülmények között élő szülők ez idő szerint képtelenek a vidéken való taníttatásra, míg azon esetbe, ha megszerezhetjük a gimnáziumot bizonyára 25-30 olyan tanulót is adhatunk, akik most nélkülözik a további oktatást. A vidéki tanulókat ide kísérő és értük jövő szülők itteni költségei, a tanulók felszerelése, felruházása stb., továbbá a gimnázium tanári karának itt élése mind-mind számításba véve, bátran állíthatjuk, hogy évenként megújulva kapjuk vissza azon összeget, amellyel egyszer megszereztük a középiskolát.

Mivel pedig a gimnázium nem csak a jelenlegi nemzedéknek nyújtja anyagi és erkölcsi előnyeit: igazságos, hogy a nyújtandó áldozattal járó terheket az utódok is viseljék és ezért hosszabb lejáratu törlesztéses kölcsönnel volna fedezendő az építési és egyéb költség.

Községünk minden egyes lakója, különösen iparosaink, kereskedőink és földművelőink érdekeit is értékes módon javítaná ezen intézmény. Ha pedig tekintetbe vesszük, hogy mennyit ér az, ha fiaink a családi körben – idehaza – maradhatnak tanuló éveik alatt, ha szülő maga felügyelhet a gyermek magaviseletére és tanulásbeli előmenetelére, ha továbbá tekintetbe vesszük városunk kulturális fejlődését, mely a gimnázium nyomában jár, mely kell, hogy együtt járjon a tanári kar ideköltözésével; akkor kiszámíthatatlan értékeket nyerünk ugy egyesek, mint városunk és társadalmunk számára.

Élénk figyelemmel és általános helyesléssel kísérte a bizottság Illés Gyula ismertetését és úgy határoztak, hogy a nagyközönség érdeklődését is megnyerni és városunk minden polgárával megismertetni az ügyet e hó 21-én délután népgyűlést hívnak össze a „Korona” nagytermében.

Nagy lelkesedéssel kimondták, hogy aláírásos gyűjtést is rendeznek, melynek előkészítésére, valamint a népgyűlés összehívására kiküldöttek egy kisebb bizottságot, mely a régebbi bizottságból és minden egyesületünk elnökéből áll. A népgyűlés plakátjainak díjitalan szállítását Bruck Sándor nyomdatulajdonos vállalta magára.

Ujdombóvár főjegyzője Czéh Ferenc képviselőtestületének felhatalmazása alapján kijelentette, hogy a Dombóvár által felveendő kölcsön törlesztéséhez évenként 1000 koronával járul a testvérközség. Ezen nemes áldozatkészséget nagy örömmel és lelkesedéssel fogadta a bizottság és őszinte elismerését fejezte ki a nobiles gondolkozásu vezetőség iránt.

Az első eset volt amikor városunk összes egyesületei közös akcióba léptek és együttesen tárgyaltak. Ezen tény alapján Nagy István főszolgabíró felvetette azon eszmét, hogy ezen alakban maradjon együtt egy százas bizottság, amely minden közérdekű ügyben, mely városunk fejlődésében napirenden van, közösen munkálkodjék. Az életrevaló eszmét magáévá teszi a bizottság és kéri az indítványozót, hogy legközelebb konkrét javaslatot adjon az eszméről.

Dombóvár és Vidéke 1910. augusztus 21. (10. évfolyam 34. szám pp. 2-3.)

A gimnázium ügye.

A gyönki gimnázium áthelyezése érdekében a szűkebb körű bizottságnak szerdán délután ülése volt, melyen a vasárnap délután tartandó nagy gyűlésre való meghívást és a gyűlés teendőit beszélték meg. A nagy gyűlésre névre szóló meghívókat bocsátottak ki, melyeket a község majd minden lakója ez idáig már meg is kapott. a nagy gyűlés vasárnap délután 3 órakor lesz a „Korona” nagytermében, hol Illés Gyula főjegyzőnk fogja ismertetni a gimnázium áthelyezésének ügyét, ugyanekkor 4 illetve 6 gyűjtőíven megkezdik a közönség által kötelező erejűleg megajánlott adományok aláírását is.

A nagy gyűlésen kívül az egész község területén 4 gyűjtőbizottság fogja meglátogatni és adományok aláírására felkérni a lakosságot, azonkívül a vasúti állomásokon 2 bizottság fogja ugyanezt végezni. Az a nagy érdeklődés, amely az ügy iránt megnyilvánul a legszebb reményekre jogosít a gyűjtések tekintetében. Az adományok vagy egyszerre, vagy akinek könnyebbségére esik 3 – 5 évi részletben fizetendő.

A gimnáziumért erős akció indult meg a szomszédos Tamásiban is, hol azonban sajnos, a szép célért való küzdelemhez nem méltó hangok is vegyülnek, amennyiben a szomszédunk a maga igaza bizonyítására hasznosnak véli, ha bennünket lehetőleg lekisebbít. Így többek között ez ügyben is kiadott memorandumában felemlíti, hogy az általunk kimutatott 7000 lakos nem mi községünké, hanem Dombóvár és Ujdombóvár lakossága egyesítve. Csak az 1900. évi népszámlálási statisztikát kell kézbe venni és abból mindjárt kitűnik, hogy tíz évvel ezelőtt Dombóvárnak 4392, Ujdombóvárnak pedig 4493 lakosa volt, ami már akkor is majd 9000-et tett ki. Legyenek egész nyugodtan szomszédaink a mi 7000 lakónkhoz nem kellett a vidékről kölcsön kérni.

Tanulóink számában is kételkednek. Megnyugtatósul a mult tanévi statisztikai adatokkal felelhetünk. Az állami ell. népiskolában volt 669 tanulónk, az rk. népiskolában 230 és az izraelita iskolában 52. Tessék összeadni!

A memorandumban fáj a tamásiaknak a mi fejünk is, hogy nálunk ugyanis olyan nagy a pótagó, hogy képtelenek vagyunk még annyira is amennyit beígértünk és így tovább.

Agyonüt bennünket Tamási, azzal az előnyünkkel is, hogy Dombóvár a vasuton mindenfelől megközelíthető, mert – ugymond – ahonnét Dombóvárra el lehet jutni, onnét Tamási is elérhető. Hát talán Gyöngk nem? – A mi erősen megindult fejlődésünknek is csak még két évet ad, aztán elérkezett Dombóvár stagnálása.

E pár tételt csak úgy hirtelenében kaptuk ki a tamási emlékiratból, de nem akarjuk tovább folytatni, mert semmi kedvünk sincs e téren követni szomszédainkat, sokkal magasztosabbnak, nemesebbnek tartjuk a kivívandó eredményt, minthogy személyeskedést keverjünk a küzdelembe. Küzdjön mindegyikünk minden meglevő tehetségével és erejével és akié a diadal lesz, öröljön; aki háttérben marad ne csüggedjen, mert megmarad még mindig az a tudata, hogy nagy cél eléréséért harcolt.

Tolnamegyei Közlöny 1910. augusztus 25. (38. évfolyam 34. szám pp. 2-3. ADT)

A gyöngki gimnázium áthelyezése.

A gyöngki államilag segélyezett református algimnáziumnak áthelyezését maga a tanári testület kérte, minek folytán vármegyénk két nagyközsége: Dombóvár és Tamási most nemes versenyre kelt a gimnázium elnyeréséért. Mind a két község nagy anyagi áldozatra kész, csak hogy biztosítsa maga részére a gimnáziumot, melyhez azonban a gyöngkiek is ragaszkodnak. . . . A kezdeményezés a tanári kar részéről indult ki azon okból, mert Gyöngkön, mint a tanári kar memorandumja mondja, a tanulók száma folyton-folyvást kevesbedik s ma-holnap a teljes néptelenedés veszélyezteti a gimnáziumot, más felől meg a gimnáziumnak nincsen meg a kellő épülete, helyiségei setétek, nedvesek, nincsen rajz- és tornaterme, saját vagyona nem képes a hiányokat kipótolni, annál kevésbé a kor igényeivel szaporodó szükségleteit kielégíteni, Gyöngk község részéről pedig nem kap semmiféle támogatást. . . . A Dombóváriak a gimnázium testületéhez intézett iratukban azt mondják, hogy lakosságuk száma 7000, arról azonban bölcsen hallgatnak, hogy ebben a numerusban Ujdombóvár község lakossága is benn foglaltatik, mert hisz magának Dombóvár községnek csupán 5186 lakosa van. . . . Mondják továbbá, hogy 89 középiskolai tanulójuk van, mely kellő biztosítékot nyújtana arra nézve, hogy a vidékiekkel egyetemben a gimnázium állandóan és kellően népes lenne, mégpedig annál nagyobb reménnyel, mert a 850 elemi iskolai tanulóban a kellő succrescentiat előállítani képesek. . . . Dombóvárnak absolute nincs vidéke, üdülő, kiránduló helye, a tanulástól elgyötört, a városi zajban kifáradt tanuló nem talál egy csepp zöldet és szabad levegőt, hol ernyedte idegeit felfrissítse nem tud szórakozni, szabadban játszani, bogarászni, mindmegannyi üdítő, testedző, az egészségre előnyös foglalkozások, míg ellenben tamási erre a célra predestinálva van páratlan szépségű vidékével, erdő koszoruzta és szőlő övezte hegyei a legkényesebb igényeket képesek e részben kielégíteni. . . . Dombóvár: 1. Ad 4000 négyszögölnyi területet a gimnázium céljára s ezt értékeli 40.000 koronára; 2. Hajlandó az iskola építési költségének $\frac{1}{4}$ esetleg $\frac{1}{2}$ részét

viselni, amit 40 – 50 ezer koronára becsül; 3. Kész megtéríteni azon gimnáziumi alapítványi tőkéket, melyek az intézet Gyöngyösre való távozása esetén elvesznek, ami számítása szerint 10 – 16 ezer koronát tesz ki és végül kilátásba helyezi, hogy a gimnázium mellett létesítendő internátust állandó segélyben részesíti, mely mindezen áldozatait 100 – 120 ezer koronára becsüli. . . .

Dombóvár és Vidéke 1910. augusztus 28. (10. évfolyam 35. szám p. 2.)

A gimnázium ügye. A nagy gyűlés.

Vasárnap délutánra volt összehívva a gimnázium áthelyezése ügyében a már mult számunkban is jelzett nagygyűlés. Sűrű tömegekben gyülekezett városunk polgársága a Korona nagy termébe, hol a rekkenő hőség dacára türelemmel várakozott a megkésve érkezett érdeklődőkre. Mintegy 200-250 ember gyűlt egybe. Iparosaink, kereskedőink, vasutasaink kivétel nélkül lelkesedéssel, földmíves polgártársaink egy része azonban idegenkedve inkább ellenzéki hangulatban várták a gyűlést.

Vége fél 4 órakor, amikor már meglehetősen megtelt a terem, Nagy István főszolgabíró, az előkészítő bizottság elnöke a megjelenteket üdvözölve és rövid, de lelkes szavakkal ismertette az ügyet a gyűlést megnyitotta és felkérte Illés Gyula dombóvári főjegyzőt, hogy ismertesse a gimnázium áthelyezésére vonatkozó eddig tett lépéseket, a várható előnyöket és a hozandó áldozatokat.

Illés Gyula a tőle megszokott ékesszólással, meggyőző érvekkel és hiteles adatokkal támogatva kimutatta, hogy a gimnázium elnyeréséért nem szabad sokalunk semmiféle áldozatot, mert kiszámíthatatlan előnyök kárpótolnak bennünket azért az összegért, melyet tőlünk az áthelyezés kíván. Dombóvár a szükséges telket és azonkívül az építési költségek tetemes részét, az átnemhozható alapítványok pótlását és az internátusi hozzájárulást adná, amely összeg mintegy 120,000 koronára rug. Ezen összeg amortizációs költsége évi 6000 koronával terhelné a községet, mely összeghez azonban Ujdombóvár évi 1000 koronával járulna. Az aggodalmaskodó közbeszólásra bebizonyítja az előadó, hogy az évi költség alig 12-15 fillért jelent adóforint után, de ezen csekély összeg is sokszorosan visszatérül az anyagi ellenértékkel, amely a gimnázium nyomában a lakosság minden rétegének, különösen iparosainknak, kereskedőinknek és földmívelőinknek részül esik.

Meg is értette a bizonyítást mindenki, de ez nem zárta ki, hogy dissonáns hangok ne vegyüljenek az őszinte lelkesedés közé. Néhány földmíves gazdánk úgy vélte, hogy az ő áldozatának kamatát egyedül az ipar és a kereskedelem fogja használni. Elfelejtették a jámborok, hogy hiszen a közterhekből igen tekintélyes rész egyedül a földmíves osztály érdekeit szolgálja és ezek viselésében az iparos és kereskedő elem 80 %-a mellett a földmívelők csak 20 %-kal vesznek részt. Illés Gyula meggyőző előadása nyomán az ellenmondók fegyverei csorbulva hullottak porba és csendes rezignációval húzódtak vissza a lelkesülők nagy táborában, amely szívből-lélekből kívánta a legerélyesebb tevékenységet a gimnázium áthelyezése ügyében.

Nagy István főszolgabíró is megnyugtatta a kétségeskedőket, hogy a kívánt áldozatot a város könnyű szerrel elviselheti. Ezután a nagygyűlés egyhangú lelkesedéssel kimondta, hogy kívánja az iskola áthelyezését és szívesen viseli az érte adandó terhet.

Szóba került, hogy a közterhek mellett kívánatos az egyesek áldozatkészsége is, melyre vonatkozólag Reiner Adolf kamatmentes kötvények kibocsátását ajánlotta, de tekintve, hogy ez esetben a szerényebb tehetségűek elől el volna zárva az adakozás utja, a gyűlés négy illetve hat gyűjtőbizottságot küldött ki az adományok bejegyzésére. Kimondta még a gyűlés, hogy az egész ügyet memorandum alakjában tudomására fogja adni mindazoknak kiket ez ügy többé-kevésbé érdekel.

Elhatározták, hogy a mozgalomban való résztvevésre felkérlik a szomszédos Somogy és Baranya megyei községeket is, melyeknek bizonyos mértékben szintén előnyükre lenne, ha Dombóváron középiskola volna.

Az állandó bizottság.

A gimnázium ügyével kapcsolatosan Nagy István főszolgabíró azon indítványt tette, hogy a jelenleg működésben levő százas bizottság egy állandó „Dombóvár várost fejlesztő egyesületté” alakuljon, melynek feladata volna, mint a községben levő összes egyesületek állandó képviselte Dombóvár és a járás közös ügyeiben minden mozgalmat intézni. – A nagy gyűlés szívesen fogadta az indítványt és felkérte az indítványozót, hogy az egyesület alapszabályainak tervezetét elkészítve az indítványt minél előbb valóra változtassa.

A vasutasok mozgalma.

Községünk lakóinak számot tevő eleme az a közel ezer vasutas család, amely otthont talál nálunk és amely szintén súlyosan érzi egy középiskola hiányát. - Kántor László máv. gépészmérnök kezdeményezésére ma vasárnap délután 3 órakor vasutasaink gyűlést tartanak és eltekintve attól, hogy a nagy mozgalomban is részt vesznek – maguk körében is agitálnak a gimnázium megszerzése érdekében, majd határozni fognak az iránt, hogy minő lépéseket tegyenek a középiskola megszerzése érdekében. Ugy értesülünk, hogy szándékuk küldöttségileg felkeresni a zágrábi üzletvezetőt, az államvasutak elnök igazgatóját, a kereskedelemügyi minisztert, hogy pártfogását kikérjék egy helybeli középiskola létesítéséhez. Ez úton is figyelembe ajánljuk a délutáni gyűlést, mely újabb bizonyítékot fog szolgáltatni arra, hogy vasutasaink megértik a kor szavát és dolgozni tudnak és akarnak városunk és önmaguk érdekében, nem várják be ölbe tett kézzel a kész eredményt.

A gyűjtőbizottságok.

A nagy gyűlés által kiküldött gyűjtőbizottságok pénteken délután Nagy István elnöklete alatt értekezletet tartottak, amelyen kijelölték az egyes bizottságok területét és megbeszélték az egyöntetű eljárást, mellyel a gyűjtő aláírásokat végezni fogják.

Az I. bizottságban Illés Gyula, Thész Antal, Szerafin Ignác és Puszpán Pál az Erzsébet utca felső részében, a Zöldfa és Somogyi utcákban, továbbá az Andrássy és Teleki utca külső oldalain lakókat látogatják meg és kérik meg az aláírásokra.

A II. bizottság, melybe Gyenis Antalt, Schmieder Györgyöt, Abelesz Mórt és Farkas Ferencet osztották be a Főteret és az Erzsébet utca elejét, a Petőfi és Széchenyi utcákat, valamint az Andrassy utca belső oldalát és a Vásártér nyugati részét járja végig.

A III. bizottságban levő Pribay Ferenc, Reiner Adolf, Dravec István és Farkas Vendel a Jókai, Bezerédi és Malom utcák, a Teleki utca és Somogyi út keleti részén lakóknál eszközlik a gyűjtést.

Bölgöny Ödön, Haberfeld Béla, Ujváry József és Mód László a város belső részén való gyűjtésre lettek felkérve.

Ezen négy gyűjtőíven kívül a máv. osztálymérnökségéhez, a Dombóvár és Ujdombóvár vasúti állomások, valamint a vasúti fűtőház főnökeihez adnak gyűjtőíveket. A vasuton való gyűjtést Kántor László, Fülöp Elemér és Ragács Mihály fogják végezni.

Czéh Ferenc, Paál József és Halmos Henrik Ujdombóvár területén lakók adományait fogják feljegyezni.

Önzetlen lelkesedéssel indulnak utra a gyűjtőbizottságok remélve városunk és érdekelt környékének minden jóézésű és művelt polgárának szíves támogatását. Mutassuk meg mindannyian, hogy nem csak lelkesedni tudunk, hanem tehetségünk szerint mindannyian meghezzuk a nagy cél érdekében tőlünk méltán várt anyagi áldozatot is.

Tamási a gimnáziumért.

A tamásiak a gimnázium céljaira 100.000 koronát és ingyen telket ajánlottak meg, azonkívül hír szerint a gyűjtés már eddig is ötezer koronát eredményezett. Majsa és Füred községek tíz-tíz ezer koronát szándékoznak adni. Augusztus 30-án küldöttséget menesztenek a gyönki gimnázium fenntartó testületéhez.

Tolnavármegye és a Közérdek 1910. szeptember 01. (6. évfolyam 59. szám p. 3. ADT)

A dombóvári gimnázium.

Dombóvár község képviselő testülete ugy határozott, hogy a gyönki gimnázium áthelyezéséhez szükséges százezer koronát és ingyen telket nem adja meg. A határozat, amint azt nekünk írják nagy konsternációt keltett, mert a heti lap nyilatkozatai után azt kellett hinni, hogy Dombóváron egyhangulag kívánja a közvélemény a középiskolát. Ugy látszik, hogy a képviselőtestület nem fejezi ki a közvéleményt.

Pécsi Napló 1910. szeptember 03. (19. évfolyam 199. szám p. 3. ADT)

Ideál és valóság !

A gyönki protestáns algimnáziumért versenyeznek Dombóvár és Tamási, de maga Gyönk is, melynek előljárósága azt kívánja, hogy a gimnázium ott maradjon. Az egyházi tanács még

várakozó állásponton van és a célszerűségi szempontokat mérlegeli. Dombóvárott volt leghangosabb a mozgalom, hogy mint központi helyre odahelyezendő ezen tanintézet, mely mindenképpen référt volna Dombóvárra. De most már csak volna, mert az előljáróság nem szavazta meg az áthelyezés első föltételeit, 100.000 koronát és a telket az épület részére, de megszavazta azt Tamási, melynek távolról sem kedvezett úgy a szerencse, hogy vasuti gócponttá legyen, miként Dombóvárnak, de annál nagyobb lakóinak áldozatkészsége. Valószínű ilyen körülmények között, hogy az algimnázium – Gyöngyösön marad, mivel Dombóvár igényével máris elesett, Tamási pedig ép oly központi fekvésű, mint Dombóvár, mely úgy látszik, mindig Óvár akar és fog is maradni. A tolnai ev. ref. egyházmegye csütörtökön Tolnavármegye székházában Kátay Endre esperes és Szilassy Aladár gondnok elnöklésével megtartott közgyűlésen ezen tárgyban a következő határozatot hozta: „E kérdésben a közgyűlés addig nem foglal állást, míg az információra, irányításra hivatott tényezők megokolt javaslata tárgyalás céljára napirendre kerül, amikor aztán minden érv latbavetésével, nevezett intézet érdekeinek és jövőjének szem előtt tartásával határoz a közgyűlés e rendkívül fontos és nehéz kérdésben.

Dombóvár és Vidéke 1910. szeptember 04. (10. évfolyam 36. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

A mikor minden erőnkkel és tehetségünkkel azon munkálkodunk, hogy fejlődő városkánk falai között a tudományok egy bár szerény, – de a mi számunkra felette nagy értékű templomát építsük fel, ugyanakkor ezen célért egy szomszédunk – Tamási – is akcióba lépett.

Amennyire szentnek és magasztosnak tarjuk saját törekvéseinket, ép annyira tiszteletben tudjuk tartani mások hasonló igyekezetét is.

Sajnos ezen tisztas küzdelemben ócska és hitvány fegyverek dissonans hangjai is vegyülnek.

Multkori impozáns nagy gyűlésünkről úgy beszélnek odaát, hogy csak városunk salakja vett volna abban részt és ezek megakadályozták a néhány ember nagyhangú kijelentését a gimnázium ügyében; - úgy mondják a jó szomszédok, hogy Dombóvárt nem lehet komolyan venni, mert az áthelyezés kívánsága csak 2 – 3 ember kizárólagos tulajdona, mert mi egyáltalában nem vagyunk elég érettek megérteni egy középiskola fontosságát stb. stb. Nem mulasztják el ízléstelen híreszteléseiket minél szélesebb körben terjeszteni úgy vélván, ezzel bizonyíthatják saját kiválóságukat.

Őszinte tisztelettel adózunk Tamási igyekezetének és áldozatkészségének, de nem tudjuk elképzelni, hogy az igazságért való küzdelemben a higgadtabb és műveltebb elemek vinnék bele ezen nemtelen és a nagy cél kivívásához nem méltó fegyvereket.

E gyerekesen ostoba hírek terjesztői csak olyanok lehetnek, kikből teljesen hiányzik a morális érzék a magasztosabb eszmék és törekvések iránt.

Elfogulatlan bizonyossággal állítjuk, hogy e rozsdás és piszkos fegyverek csörgetésével sem Dombóvárnak nem ártanak, sem pedig Tamásinak érdemleges szolgálatokat nem tesznek.

Mi a magunk részéről eddig is szem előtt tartva a nemes célt az igazság és méltányosság egyedül helyes eszközeit használtuk ügyünk előbbre vitelében és ezentul sem akarunk a jó ízléssel ellenkezésbe jutni.

Végre még megemlítjük, hogy ha talán nem is lett volna meg egyéb kérdésekben városunk lakosai között az egyetértés, ez ügyben nincs két féle vélemény a városban.

Mi akarjuk a gimnáziumot és ha mostani munkánk eredménye nem hozná azt meg – egy más már szintén megkezdett akciónk alapján fogjuk azt megszerezni. Nem fog eltelni a következő decenium és meg lesz a dombóvári középiskola.

Egy kis rektifikálás

A jó szomszédból a vármegyei lapokhoz beküldött tudósításra vonatkozólag a következő levelet kaptuk Illés Gyula főjegyzőnkől, tehát a szóban forgó ügy legilletékesebb ismerőjétől:

„A dombóvári gimnázium”

Ily címen látott napvilágot a „Tolnavármegye és Közérdek” folyó évi szeptember hó 1-én megjelent 59. számában egy hírecske, mely azt hozta tudomására a nagyvilágnak, hogy Dombóvár nagyközség képviselőtestülete a gyönki gimnázium áthelyezéséhez szükséges százezer koronát és ingyen telket nem szavazta meg.

Kezdetől fogva az volt a feltett szándékunk, hogy a gyönki gimnázium elnyeréséért megindult harcba komoly méltósággal visszük bele erőinket és álláspontunk helyességét s az ellenünk küzdő más községekkel szemben jogosan érzett igazunk megdönthetetlenségét nem ellenfeleink lekicsinylésével fogjuk – a jó ízlés rovására – bebizonyítani, - éppen ezért nem reagálunk az ízetlen csipkelődésekre és kicsinyeskedésekre sem.

Ezt az elvet követjük most is, amikor a fenti hírlapi közleményre csak annyit jegyzünk meg, hogy Dombóvár község képviselőtestülete a gyönki gimnázium áthelyezésének eddig nem is tárgyalta, ezen ügyben eddig még nem határozott. – A fenti hírlapi közlemény tehát légből kapott és a közvélemény megtévesztésére irányuló koholmány; - továbbá, hogy Dombóvár község képviselőtestülete akkor, amikor e kérdés fölött határozni fog, nem kér ellenfeleinktől kölcsön lelkesedést.

Meggyőződésünk, hogy csendes, de annál nagyobb komolysággal folyó tevékenységünk a küzdelemből győztesen fog kikerülni, mert tudjuk, hogy a gimnázium fenntartó testülete nem az ízetlen kicsinyeskedések szerint fog dönten a gimnázium sorsa és jövője felett.

Dombóvár, 1910. szeptember 2.

Illés Gyula

Vasutasaink a gimnáziumért.

Gyakran éri az a vád a vasutasainkat, hogy mozgó elemek lévén nem érdekli őket a közügyek sorsa s nem tesznek, nem áldoznak semmit a köznek. – A múlt vasárnap a gimnázium ügyében tartott értekezletük ezt a tévhitet erősen megcáfolta, a mennyiben az értekezleten megnyilvánuló lelkes hangulat s annak alapján hozott fontos határozat kétségtől döntő befolyású lesz a gimnázium ügyére.

A népes értekezletet Kántor László máv. mérnök nyitotta meg. Röviden ismertette az értekezlet célját és tárgyát, felszólította az egybe gyűlteket, hogy elnököt és jegyzőt válasszanak. – Az értekezlet elnökévé Kántor Lászlót s jegyzővé Németh Pál irodatisztet választották meg. Elnök megköszönve a bizalmat a középiskola ügy történetét vázolta s ismertette az ügy kiváló fontosságát különös tekintettel a vasutasságra. Azon óhajának adott kifejezést, hogy a vasutasok együttműködve a nagybizottsággal, - felsőbb hatóságukat is megkeressék, hogy a középiskola ügyét úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogassa, különös tekintettel arra, hogy az itt jelenleg alkalmazásban levő közel ezer vasuti alkalmazott függetlenül a gyönki gimnázium ügyétől, középiskola nélkül nem élhet. Többek lelkes hozzászólása után az értekezlet elhatározta, hogy a középiskola létesítése ügyében küldöttséget meneszt dr. Bacsinszky zágrábi üzletvezetőhöz, Marx elnök igazgatóhoz s a kereskedelemügyi miniszterhez. Az értekezlet még határozott a gyűjtés miként való eszközlése ügyében is, mire az elnök az értekezletet a vasutasok lelkesült éljenzése közben berekesztette. Nem hisszük, hogy a kereskedelmi kormány, mely az alkalmazottak sorsát, - mint ahogy már eddig is példák mutatták – szívén ne viselje. – A dunántúli vidék leghatalmasabb vasúti gócpontja középiskola nélkül nem maradhat. – Rövid időn belül a forgalmi fejlődés parancsoló szava ide fogja teremteni a középiskolát.

Tolnavármegye és a Közérdek 1910. szeptember 05. (6. évfolyam 60. szám p. 4. ADT)

A „Tolnavármegye és a Közérdek” tekintetes szerkesztőségének, Szekszárd.

Becses lapja folyó évi szeptember 1-én megjelent 59. számának hírovtában „A dombóvári gimnázium” címmel azt közölték le, hogy Dombóvár község képviselő testülete úgy határozott, hogy a gyönki gimnázium áthelyezéséhez szükséges százezer koronát és ingyen telket nem adja meg s hogy ez a határozat nagy konsternációt keltett.

Nem tudom ki szolgáltatta e hírt, nem is kutatom, de mert célzatossága elvitázhatlan, szó nélkül nem hagyhatom. Válaszom a következő:

Kezdetől fogva az volt a feltett szándékunk, hogy a gyönki gimnázium elnyeréséért megindult harcba komoly méltósággal visszük be erőnket és álláspontunk helyességét s az ellenünk küzdő más községekkel szemben jogosan érzett igazunk megdönthetetlenségét nem ellenfeleink lekicsinylésével fogjuk – jó ízlés rovására – bebizonyítani, épen azért nem reagáltunk az ízetlen csipkelődésekre és kicsinylésekre sem.

Ezen elvet követjük most is, amikor a fent említett hirlapi közleményre csak annyit jegyzünk meg, hogy Dombóvár község képviselőtestülete a gyönki gimnázium áthelyezésének ügyét

még eddig nem is tárgyalta, ezen ügyben addig nem is határozott, - a fenti közlemény tehát légből kapott és a közvélemény megtévesztésére irányuló koholmány; - továbbá, hogy Dombóvár község képviselőtestülete akkor, amikor e kérdés fölött határozni fog, nem kér ellenfeleitől kölcsön lelkesedést.

Meggyőződésünk, hogy csendes, de annál nagyobb komolysággal folyó tevékenységünk a küzdelemből győztesen fog kikerülni, mert hisszük, hogy a gimnázium fenntartó-testülete nem az ízetlen kicsinyeskedések szerint fog dönteni a gimnázium sorsát és jövőjét illetőleg.

Ezen sorok közlését kérve és előre meg is köszönve vagyok

Dombóváron, 1910. szeptember 8.

Teljes tisztelettel Illés Gyula főjegyző.

Pécsi Napló 1910. szeptember 06. (19. évfolyam 201. szám p. 4. ADT)

Harc az alsó középiskoláért.

Még sokáig szó lészen az a gyönki ev. ref. gimnáziumáról, melyért Dombóvár közönsége és Tamási fejtenek ki nemes versengést. Amíg Dombóvár községe mint hivatalos testület elzárkózik az áldozatok elől, addig a dombóváriak maguk népes nagygyűlést tartottak Nagy István főszolgabíró elnöklete alatt, hogy a legmesszebbmenő agitációt fejtsék ki a gyönki gimnáziumnak Dombóvárra leendő áthelyezése tárgyában. Az elnök lelkes beszédben ismertette a gimnázium ügyét, majd kimerítően, ékesszóllással fejtegette Illés Gyula főjegyző azon nagy előnyöket, melyek a főgimnázium elnyerése által Dombóvár és vidékére hárulnának. Dombóvár a szükséges telket és azon kívül az építési költségek tetemes részét, az át nem hozható alapítványok pótlását és az internátusi hozzájárulást adná, mely összeg mintegy 120.000 koronára rugna. Ezen összeg amortizációs költsége évi 6000 koronával terhelné a községet. A gyűlés lelkesedéssel kimondotta, hogy kívánja az iskola áthelyezését és szívesen viseli az érte adandó terheket. Elhatározták még azt is, hogy a mozgalomban való résztvevésre felkérlik a szomszédos Somogy- és Baranyavármegyék azon községeit is, amelyeknek előnyös lenne, ha Dombóvár megszerezhetné a gimnáziumot. A jelenleg működésben levő 100-as gimnázium bizottság átalakult „Dombóvár városfejlesztő egyesületté”, melynek alapszabályait Nagy István főszolgabíró fogja elkészíteni. A vasutasok Kántor László máv. gépészmérnök elnöklete alatt elhatározták, hogy maguk körében is agitálnak a gimnázium érdekében. Nagy gyűjtőbizottságot is küldöttek ki. A tamási gimnázium érdekében megindított nagyarányú mozgalom mindegyre erősebben kezd kidomborodni és megizmosodik. Majsamiklósvár község Hirsch Ignác nagybérlő indítványára 20.000 koronát szavazott meg, Havas Béla bíró 5000 koronát gyűjtött, Látrányi Jenő pedig 1000 koronát írt alá a tamási gimnázium javára, mely, ha így kitart az áldozatkészség, még a gyönki algimnázium áthelyezése nélkül is létesülhet, ha nem is gimnázium alakjában, mivel Tolna vármegyében három gimnázium mellé negyediket alig létesíthetnek.

Dombóvár és Vidéke 1910. szeptember 11. (10. évfolyam 37. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

Az a határtalan lelkesedés, a mely a középiskola ügye iránt lakosságunk minden rétegében megnyilvánul, állandóan tartja magát. – A bizalmatlanok kezdetben azon hitben voltak, hogy ez is csak olyan tulipán mozgalom féle lesz, mint volt az első. Ezeknek a gárdája, - kik már előre balítélettel voltak a kitartásunk iránt – elfogyott. – Nincs most már kételkedő. – Egyforma bizalommal van az ügy iránt a társadalom minden osztálya. Lépten-nyomon a merre járunk – erről beszélnek; a középiskoláról szeretettel, lelkesedéssel; már úgy örülünk neki, mintha itt volna közöttünk, dédelgetjük – egyelőre az eszmét, - ez már a mienk, ezt ki nem oltja szívünkől még a csalódás sem. – Történjen bármi – látjuk magunk körül a lelkesedést, ezt ki nem írhatja a pillanatnyi balsiker sem. Itt minden ember ki van oktatva, nincs aki meg ne értené a kor parancsoló szavát: Dombóvárnak középiskola kell.

Ehhez a tételhez ragaszkodik a város vénje, fiatalja. – A lelkesítő munkának már meg van a foganatja: a gyűjtés oly eredményeket mutat már eddig is a mire egyáltalán nem vártunk. – A gyűjtőbizottságok alig három napja dolgoznak s máris husz ezer korona annak eredménye. A község lakossága tehetségéhez mérten kisebb nagyobb összeggel hoz áldozatot a kultúra oltárán. A tehetősebbek s a jobban érdekeltek 500-1000 koronás adományokkal járulnak az ügghöz. – A szegényebbek 10-20 koronás összeggel róják le adójukat. A dombóvári takarékpénztár most is tanujelét adta nemes áldozat készségének ötezer korona adományával. – A gyűjtésben a vasutasok is kiveszik részüket két napja, hogy az ívet körözik s már 1000 koronánál nagyobb összeget jegyeztek.

A végrehajtó bizottság fontos ténykedése volt mult vasárnap: a hercegi jószágkormányzónál való tisztelgés.

Délután 2 órakor fogadta Nagy Albert kormányzó együttesen Dombóvár és Ujdombóvár község képviselőtestületét s a gimnáziumi végrehajtó bizottságot. A népes küldöttséget Nagy István főszolgabíró vezette a kormányzó elé s előadta a város közönsége nevében ama kérelmüket, hogy a gimnázium ügyét Esterházy herceg kegyes pártfogásába ajánlja. Nagy Albert kormányzó ő hercegsége nevében kijelentette, hogy a legmesszebbmenő támogatásban részesíti a két testvér községet s a gimnázium létesítésében a lehető legnagyobb áldozatokat helyezte kilátásba az uradalom részéről. – A küldöttség lelkesen megéljenezte a felettebb kedvező választ.

A gyűjtés sikere s a hercegi uradalom részéről kilátásba helyezett támogatás újabb és újabb tápot ad lelkesedésünknek. A gyűjtés egy-két nap alatt befejeződik s akkor mindkét község képviselőtestülete – még e hóban gyűlést tart. Dombóvár község a felveendő kölcsön ügyében Ujdombóvár pedig a törlesztéshez való hozzájárulás ügyében fog határozni.

A vasutasok küldöttsége a hét folyamán megy dr. Bacsinszky Vladimir zágrábi üzletvezetőhöz – mint ahogy említettük – a kereskedelmi miniszternél való tisztelgés előkészítése s a vasuti intézet jó akaratú pártfogásának kikérése végett. A vasutasok paralell

mozgalmának örülünk. E ténykedésükkel bebizonyítják, hogy ők is tudnak és akarnak aklimatizálódni.

Tolnamegyei Közlöny 1910. szeptember 15. (38. évfolyam 37. szám p. 4. ADT)

A dombóvári gimnáziumért.

A dombóvári gimnáziumra, a gyűjtő-bizottság rövid 3 nap alatt 20.000 koronát gyűjtött. A végrehajtóbizottság Nagy István főszolgabíró vezetése alatt küldöttségileg megjelent Nagy Albert hercegi kormányzónál, aki szívesen fogadta a küldöttséget és Eszterházy herceg részéről a legmesszebb menő áldozatot tette kilátásba. A dombóvári vasutasok is nagy tevékenységet fejtenek ki a dombóvári gimnázium érdekében.

Dombóvár és Vidéke 1910. szeptember 18. (10. évfolyam 38. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

Az a komoly intelligenciára valló munka, melyet községünk lakossága a középiskola ügyében kifejt önkéntelenül is arra készlet bennünket, hogy kimondjuk az ítéletet: ez a község megérdemli a középiskolát.

A gyűjtés, a lelkesítés, propagálás munkájában részt vett mindenki. – Haladunk előre felemelt fővel – ha nem értenek meg bennünket ma – komolyan vesszük munkánkat – holnap, - legközelebb. Az sem szomorít bennünket, hogy újabb vetélytárs akadt, - Siklós – Komoly vetélytárs, - de nekünk nem számottevő. Dolgozunk a magunk érdekében, a magunk igazáért. Nem alszik ki belőlünk a lelkesedés!

A héten újabb, kimagasló esemény nem történt ez ügyben. A csendes munka hete volt.

A gyűjtés még mindig folyik. – Az adományokat gyűjtő küldöttségek gyorsabban remélték befejezni munkájukat, ebben azonban csalódtak. A gyűjtők polgári foglalkozása útjában állott annak, hogy a gyűjtést rövid időn belül elvégezhessék. Egy folytában nem képesek működni, mivel egyéb elfoglaltságuk akadályozza őket munkájukban. Legtevékenyebbek a vasutasok s ezek között is a dombóvári fűtőház alkalmazottjai. Itt Kosztolányi Géza mozdonyfelvigyázó fejt ki a legnagyobb agitációt s most már a kis összegekből 1110 koronát sikerült gyűjtenie. A gyűjtés mai eredménye a 28,000 koronát jóval meghaladja. – Legközelebb a gyűjtőbizottságok beszámolnak az eredményről s akkor pontos adatokkal szolgálhatunk a dombóvári közönség áldozatkészségéről.

E helyütt kell dicsérettel megemlékeznünk ama körülményről, hogy a dombóvári földműves osztály is készséggel jegyez – ki-ki tehetsége szerint kisebb-nagyobb összeget a létesítendő középiskolára s így ékesen tanujelét adja annak, hogy meg tudja érteni a kor parancsoló szavát. Ez a tünet lepott meg mindnyájunkat a legkellemesebben. Ez a haladás jele.

Diákjaink adományai.

A dombóvári diák multság rendezőse a múlt hónapban tartott estély tiszta jövedelme címén egy 466 kor. 25 fillérről szóló takarékpénztári könyvecskét adott át megőrzés végett Nagy István főszolgabírónak, mint a középiskolai bizottság elnökének. A betét „Középiskola alap” címen van a takarékpénztárnál elhelyezve. Illés Gyula főjegyzőnek pedig egy 18 kor. 10 fillérről szóló takarékpénztári betétkönyvet adtak át a diákok ugyancsak megőrzés végett. Ez a betét „Dombóvári diák otthon” címen szerepel. A betétkönyvecskék átvételét ez uton nyugtázzák az átvevők. Itt említjük meg, hogy Illés Gyula főjegyző egy korábban elhelyezett 227 kor. 41 fillérről szóló takarékpénztári betétkönyvet is őriz, mely szintén „Középiskolai alap” címen van elhelyezve. Ez az összeg egy korábbi diák multság jövedelme.

A vasutasok már felkérték dr. Bacsinszky Vladimir zágrábi üzletvezetőt, hogy a vasutasok nagy számára való tekintettel a középiskola ügyét pártfogásába vegye. Dr. Bacsinszky Vladimir a legnagyobb készséggel fogadta az eszmét s kijelentette, hogy a vasutasokért minden követ megmozgat, annak érdekében, hogy a vasuti alkalmazottak itt középiskolához jussanak. Maga jószántából készséggel ajánlkozott, hogy a vasutasok küldöttségét, melyben a járás főszolgabíráját, a község főjegyzőjét s a postások küldöttségét is örömmel látja, s maga vezeti a kereskedelmi miniszter s az államvasutak igazgatója elé.

A vasutasok végtelen örömmel fogadták üzletvezetőjük elhatározását s teljes garanciát látnak a pusztá kijelentésben is a középiskola eszméjének valóra válására.

A vasutasok memoranduma a legközelebbi napokban elkészül s dr. Bacsinszky üzletvezető ki fogja jelölni a napot, melyen a miniszter elé vezeti a küldöttséget.

Ez a tény újabb lelkesedést öntött a vasutasokba, a kik az ügyért most már a legodaadobban tevékenykednek, - látva azt a jóindulatu pártfogást, melyben a felsőbbbségük részesíti ügyüket.

Dombóvár és Vidéke 1910. szeptember 25. (10. évfolyam 39. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

A gimnázium áthelyezése költségeinek fedezéséhez a múlt hetekben megkezdett gyűjtés még nem nyert teljesen befejezést. Az eddigi eredmény minden várakozást felülmúlt, dacára egyesek személyes és kicsinyes üzleti okokból való tartózkodásának. Az összegyűlt összeg meghaladja a harmincezer koronát.

A végleges leszámolásról legközelebbi számunkban már positiv adatokkal szolgálunk. Addig Dombóvár képviselő testülete is határozni fog a nyújtandó összegek nagyságáról, mivel a képviselő testület a hét folyamán fogja tárgyalni e nagy fontosságu ügyünket.

50,000 korona.

Ujdombóvár község képviselőtestülete szombaton délelőtt tartott közgyűlésén a Dombóvárra helyezendő gyönki gimnázium céljára 50 éven át évi 1000 korona hozzájárulást

szavazott meg. Kimondotta ugyanezen határozatával azt is, hogy azon esetben, ha a gyönki gimnázium Dombóvárra át nem helyeztetnék, ugyanazon hozzájárulást 5 éven belül Dombóváron létesítendő bármely középiskola részére is megadja. A megszavazott összeget Ujdombóvár község a dombóvári községi pénztárba fogja évente beszolgáltatni és ezzel Dombóvár község terhe természetesen apadni fog. A testvér község nemesen gondolkodó képviselő testülete előtt kalapot emelünk; - határozatukkal mindennél szebben dokumentálják, hogy megértették a dombóvári középiskola nagy jelentőségét.

Dombóvár és Vidéke 1910. október 30. (10. évfolyam 44. szám p. 3.)

A gimnázium ügye.

Befejezték a gyűjtést.

Az elmúlt héten beérkeztek a gimnázium áthelyezése ügyében folytatott gyűjtések aláírási ívei. Mint ahogy már hetekkel ezelőtt említettük a gyűjtések eredménye olyan fényes és annyira túlhaladta a kezdetben táplált legvérmesebb reményeket is, hogy bátran állíthatjuk: Dombóvár lakossága a nagy cél elérésére méltónak és érdemesnek mutatta magát.

A legpontosabb adatokkal szolgálunk a következőkben:

Az I. számú gyűjtőíven	13,435 K
a II. számú „	5,465 K
a III számú „	6,377 K
a IV számú „	2,313 K
a vasúti fűtőház ívén	1,501 K
Ujdombóvár állomás ívén	202 K
Dombóvár állomás ívén	<u>230 K</u>
összesen	29,523 K lett kötelező aláírással biztosítva.

Tolnamegyei Közlöny 1910. november 03. (38. évfolyam 44. szám p. 4. ADT)

Dombóvár a gimnáziumért.

A „Dombóvár és Vidéke” írja: Az elmúlt héten beérkeztek a gimnázium áthelyezése ügyében folytatott gyűjtések aláírási ívei. Mint ahogy már hetekkel ezelőtt említettük, a gyűjtések eredménye olyan fényes és annyira túlhaladta a kezdetben táplált legvérmesebb reményeket is, hogy bátran állíthatjuk: Dombóvár lakossága a nagy cél elérésére méltónak és érdemesnek mutatta magát. A legpontosabb adatokkal szolgálunk a következőkben: az I. számú gyűjtőíven 13.485 K., a II. számú gyűjtőíven 5465 K., a III. számú gyűjtőíven 6377 K., a IV. számú gyűjtőíven 2313 K., a vasúti fűtőház ívén 1501 K., Ujdombóvár állomás ívén 202 K., Dombóvár állomás ívén 230 K., összesen 29.523 K. lett kötelező aláírással biztosítva. Ezen kívül rendelkezésre áll 1906 óta kamatozó 227 korona 41 fillér és az idei nyáron a dombóvári

diákok által a gimnázium céljaira adott 466 korona 25 fillér, amely összeg szintén a takarékpénztárban van elhelyezve. Ezen összeghez járul még Ujdombóvár község 50 éven át adandó évi 1000 koronája is. Dombóvár képviselőtestülete pedig 50 ezer koronát szánt a gimnáziumra. – Dombóvár község összesen 130 ezer korona alaptőkével elég erősnek érzi magát arra, hogy egy gimnáziumot fentartson. Mind ismeretes, Tamási sem tud több áldozatot hozni, mint Dombóvár. Megjegyezzük, hogy Siklós is versenyez a gyönki gimnáziumért és ezen célra 400 ezer koronával rendelkezik.

Dombóvár és Vidéke 1910. november 06. (10. évfolyam 45. szám p. 3.)

A gimnázium ügye.

120.000 korona.

Reményeinkben nem csalódtunk, amikor bízunk képviselőtestületünknek a kultúra iránt való nemes érzésében. – Elhangzott az a határozat, amelyről mult számunk egy szerény helyén a legutolsó pillanatban már megemlékeztünk. A mult szombaton délután tartott képviselőtestületi közgyűlés egyhangulag és nagy lelkesedéssel ajánlotta meg a szükséges községi hozzájárulást a 120.000 koronát a gyönki algimnáziumnak Dombóvárra való áthelyezése céljaira, kikötve azt is, hogy azon esetben, ha az áthelyezés meg nem történne, a felajánlott összeggel egy új szervezésű helybeli középiskola költségeit támogatja.

Városunk fejlődése olyan arányokban halad, hogy mindannyiunk érzi, miszerint a fejlődés legfőbb eszköze, a gyermekeink számára elkerülhetetlenül szükséges iskola nélkülözhetetlen Dombóváron.

Nagy célokért állottunk a küzdőtérre és az üggyhöz méltó a szó, amely megadja a férfias ígéretet.

Vetélytársaink

Hogy mily fontosnak tartja minden község egy középiskola megszerzését, azt mindennél világosabban bizonyítja, hogy Gyönkön kívül, mely féltékenyen ragaszkodik meglevő iskolájához a szomszédos Tamási, a távol Baranyában Siklós és vármegyénk tulsó felén Paks, de legujabban Dunaföldvár is maga számára óhajtja a gimnáziumot. Tamási 200.000 koronával, Siklós 300.000-rel, Dunaföldvár 250.000 koronával és természetesen mindegyik megfelelő hellyel kínálkozik, de azzal a rohamos és folytonosan erősödő fejlődéssel, a mindenfelől való könnyű hozzáférhetéssel egyik sem dicsekedhetik, amely a mi legfőbb erősségünk eltekintve földrajzi helyzetünktől, amely a két fenntartó egyházmegye természetes központjává teszi Dombóvárt.

A fenntartó testület gyűlése.

A szóban levő gimnázium fenntartó testülete a jövő hónapban fog dönteni az áthelyezés kérdésében és bízunk a testület magasabb szempontokból bíráló bölcsességében, hogy féltett kincsének – a gimnáziumnak – érdekét, annak fejlesztését fogja mindenek előtt nézni,

és olyan határozatot fog hozni, amely első sorban az iskola érdeke. Ebben bizakodva a legteljesebb nyugalommal várjuk a határozatot, mert az nem lehet más mint a Dombóvárra való áthelyezés.

Ha azonban bármi okból másfelé hajlanék a mérleg, akkor sincs okunk a megbánásra, mert erőinket egy nagy terv megvalósítására összpontosítottuk és eddigi munkálkodásunk alapján elindulva más uton keressük azt, amihez jelenünk és jövőnk számbavételével jogunk van.

Tolnavármegye és a Közérdek 1910. november 07. (6. évfolyam 78. szám p. 4. ADT)

Dombóvár a gimnáziumért.

Említettük már, hogy Dombóvár a gyönki gimnáziumnak Dombóvárra való áthelyezését óhajtván, ezen célra 120.000 koronát ajánlott fel. Ez összeget akként törlesztik, hogy 50 éves törlesztéses kölcsönt vesznek fel. A törlesztésre igénybe veszik az egyesek által felajánlott 30.000 koronát, Ujdombóvár község által 50 évre megszavazott évi 1000 korona hozzájárulást, valamint számításba veszik az Eszterházy Miklós herceg jószágkormányzója által kilátásba helyezett alkalmas iskolatelket, sőt támogatásért fordulnak a kereskedelmi kormányhoz is. Ezen tárgy kapcsán és épen ezen ügyben szerzett érdemeiért és lankadatlan munkásságáért a közgyűlés Illés Gyula főjegyzőnek jegyzőkönyvileg hálás köszönetet szavazott.

Dombóvár és Vidéke 1910. november 20. (10. évfolyam 47. szám p. 2.)

Lesz-e középiskola?

A gyönki gimnáziumot fenntartó testület négy tagu bizottsága mult hó 25-én Budapesten Szilassi Aladár elnökle mellett tanácskozott. Abban állapodtak meg, hogy folyó évi december 8-án ugyancsak Budapesten összejönnek és a gimnázium áthelyezésének kérdésével és az ezzel kapcsolatosan tett ajánlatokkal tüzetesebben foglalkoznak, hogy ezután december 17-ike körül összehívandó fenntartó testületi ülés elé már kész javaslatot terjeszthessenek.

A külsősomogyi esperes értesítette Dombóvár előljáróságát, hogy még ebben a hónapban Dombóvárra érkeznek, hogy ugyancsak az áthelyezéssel összefüggő helyszíni szemlét megtarthassák.

Közeledik hát az idő, amikor végleges és határozott választ fogunk kapni a fenntartó testülethez intézett kérdésünkre. December hónapban fog eldőlni, hogy az olyan nagy lelkesedéssel védelmezett ügyünk milyen eredménnyel fog járni? Ide helyezik-e, nekünk tudják-e azt az iskolát, amelyet oly nagy szeretettel ölelnénk magunkhoz. Dacára annak, hogy a döntő ütközethez már ilyen közel jutottunk, - a községi előljáróság még most is egyengeti azt az utat melyen a célhoz közelebb juthatunk. Körlevelet intézett a dombóvári

járás valamennyi községéhez, valamint a szomszédos baranyai és somogyi községekhez, melyben azokat is segítségül hívja; mert a középiskola létesítésével nem csak a magunk községének érdekeit szolgáljuk, hanem a községünk környékén lévő községek kulturális téren fennálló jogos igényeinek kielégítését is elősegítjük.

Az áthelyezéshez – mondja a levélben az elöljáróság – nem csak anyagi áldozatot kell hozni, hanem azt is be kell igazolni, hogy a gimnázium nem csupán Dombóvár óhaja, hanem egy nagy vidéké, mely erkölcsi támogatással és elegendő számú tanuló szolgáltatásával a gimnázium fennállásán kívül annak elmaradhatatlan fejlődését is biztosítja. Körlevelében arra kéri elöljáróságunk a szomszédos községeket, hogy hozzák meg a következő határozatokat:

1. A gyönki gimnáziumnak Dombóvárra való áthelyezése a vidék közóhaja lévén, az a kulturális érdekeket tekintve szükséges;
2. Örömmel üdvözli az áthelyezésre irányuló mozgalmat, ahhoz lelkesedéssel csatlakozik, annyival is inkább, mert áthelyezés esetén a gimnáziumi jövő fejlődését biztosítottak látja;
3. Felismerve az áthelyezésének a vidékre kiható nagy horderejét, - azt nem csak erkölcsi támogatásban részesíti, de áthelyezés biztosítása érdekében a község anyagi erejéhez képest – meghatározott összegű segítyt ajánl fel, - mely az áthelyezés megtörténte után a gimnáziumnak alapítványi célokra fizetendő.

Dombóvár és Vidéke 1910. november 27. (10. évfolyam 48. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

Mindjobban közeleik az idő, amikor mindannyiunk leghőbb kívánsága döntés alá kerül, - amikor a gyönki gimnázium fenntartó testülete érdemleges tárgyalás alá veszi az áthelyezés ügyét és határozni fog abban a kérdésben, amely az iskola jövőjében oly nagy fontosságu, de nem kevésbé fontos ránk nézve is. Feszült figyelemmel kísérjük az ez ügyben fel-felmerülő minden mozzanatot és reménykedve tekintünk a december 16-án összeülő fenntartó testületi gyűlés elé. Bízunk, reménykedünk, mert városunk fejlődésében oly erőt bírunk, amely biztosítékot nyújt arra, hogy megadhatjuk egy középiskolának azokat az életfeltételeket, amelyek nélkül, még a mienknél sokkal nagyobb anyagi hozzájárulások sem billenthetik le tőlünk a mérleget.

Versenytársaink

Az utóbbi időkben a küzdőtérre lépett városunk és Tamási szomszédunk ellen vármegyénk egy távoli városa Dunaföldvár is, amely 300.000 koronás ajánlatán kívül kész épületet és megfelelő telket kínál. – A három küzdő közül elvitathatatlanul a legnagyobb anyagi hozzájárulással fegyverkezett fel Dunaföldvár, de újra csak azt említhetjük, hogy erkölcsi biztosíték dolgában még nálánál is erősebben állunk, mert 14.000 lakosa már 10 év előtt is megvolt és kilátása sincs a fejlődésre.

A mi erősségünk.

Dombóvár megajánlotta azt az összeget, amelyet mint feltétlenül szükségeset annak idején jeleztek neki, amellet pedig az iskola számára szükséges feltételekkel is rendelkezik. Három elemi iskolánkban 934 mindennapi tanulónk van és pedig az állami iskolában 656, a róm. kath. iskolában 211 és az izraelita iskolában 67. Hogy teljesen világos képet nyerjünk, megemlítjük még azt is, hogy ezek között 472 a fiuk száma. Fiaink közül jelenleg csak azok tanulnak középiskolában, akiknek szülei olyan anyagi viszonyok között vannak, hogy az idegenben való taníttatás költségeit megbíráják, vagy pedig gyermekeik testi és erkölcsi veszélyeztetésével vonaton járathatják a szomszédos Kaposvárra, - ha ugyan az ottani zsufolt iskolákban helyet tudnak szorítani.

31 tanuló fiunk van idegenben, 62 pedig részben Kaposvárra jár, részben magánuton készül valamely középiskolai osztályba. Nem légből kapott számokkal dobálózunk: hivatalos kivonatok és névszerinti kimutatásokkal rendelkezünk, adataink megbízhatók.

A fenntartó testület.

Mindezen körülmény sullyal bír a döntésnél, nem kerülheti el a figyelmét az iskola intéző bizottságának. Hogy ez így van, annak bizonyítéka már eddig is többször kitűnt, hiszen – dicsekvés nélkül szólva – Dombóvár a legkomolyabb aspiráns a gimnáziumra. A fenntartó testülethez ez ideig két konkrét ajánlat érkezett: a mienk és Tamásié. E két ajánlat alapján a kiküldött négyes bizottság e hó 28-án Tamásiban tart helyszíni szemlét, honnét ugyanaz napon este Dombóvárra érkezik és 29-én nálunk tárgyalnak és szemlélik meg az esetleges elhelyezésre alkalmas terület. A négyes bizottságban Szilassy Aladár a közigazgatási bíróság másodelnöke, mint a gimnázium fenntartó testületének elnöke, Kálmán Gyula ságvári lelkész, a külsősomogyi egyházmegye esperese, Parragh Béla egyházkerületi ügyész, kíséretükben a gyönki gimnázium tanári karának néhány tagja is megjön. A tárgyalagos bírálat érdekében az illusztris vendégek minden ünnepélyes fogadtatást mellőzni kértek és ezen kívánságukat a gimnázium ügyében működő végrehajtó bizottság mindenben respektálni is fogja. Nyugodtan várjuk és örömmel üdvözljük a kiküldötteket, kiknek tárgyalagos és a gimnázium érdekében kötelességszerűen legjobb elhatározásuk remélhetőleg a mi leghőbb óhajításunkkal azonos lesz.

A telek kérdése.

A középiskola létesítése érdekében úgy az egyesek, mint a községek megtettek mindent, ami anyagi erejüktől várható volt, de a pénzbeli adományokon kívül egy más nagy fontosságú kérdés is megoldást vár. Ez a telek kérdése, hol valamikor városunk kulturájának templomát – a középiskolát – felépíthetjük. Dombóvár maga területben feltűnően szegény, mert majd minden értékes belterülete a hercegi hitbizomány hozzáférhetetlen tulajdona. Van a községnek egy ma még a pásztorházat magába foglaló telke, amely a mult évben hozzávásárolt háztelekkel elég terjedelmes terület és a város utóbbi időben való fejlődése által eléggé bennlevő, amely azonban a tavaszkor építendő elemi iskola számára van kijelölve.

Ezen már szükséges építkezésre szánt helyen kívül más telek rendelkezésünkre nem áll. Tudva ezen körülményt néhány hónappal ezelőtt a község elöljárósága és a gimnázium végrehajtó bizottsága tisztelgett herceg Esterháznak a községünkben hivatalosan tartózkodó uradalmi kormányzójánál és kérte jóakaró támogatását a telek kérvényezéséhez. A kormányzó úr biztató szavai után elhatározta az elöljáróság és a bizottság, hogy küldöttségileg tiszteleg a főméltóságú hercegnél és megfelelő telket kér a felállítandó gimnázium számára.

A deputáció be van már jelentve és a legközelebbi napokban fel is utazik Budapestre, hogy megbízatásához hűen eljárjon.

Államsegély.

Itt említjük meg, hogy ugyanezen küldöttség egyuttal a kereskedelmi miniszternél is kihallgatásra jelentkezik, hogy arra való tekintettel, miszerint községünkben közel ezer vasutas család lakik, a középiskola létesítéséhez nagyobb államsegéllyel járulni kegyeskedjék.

Ugy a herceghez, mint a kormányhoz intézendő kérésünknek meghallgatását bizalommal várjuk, mert méltányosnak, igazságosnak és olyan szükségesnek ismerjük igyekezetünket, hogy nem képzeltetjük, miszerint kérelmünk rideg elutasításra találjon.

Nemesen gondolkozó község.

Mágocs község képviselő testülete folyó hó 24-én Bach János községi jegyző lelkes indítványára a következő határozatot hozta:

Mágocs község képviselőtestülete örömmel üdvözli Dombóvár községet, azon nemes törekvésében, hogy környékének kulturális haladását előmozdítandó, egy gimnázium felállításához az előkészítés munkáját magára vállalta és megkezdte. Ez okból teljes örömmel és lelkesedéssel csatlakozik a mozgalomhoz, mert a gyönki gimnáziumnak Dombóvárra való áthelyezése közóhaj, kulturális közérdek. Dombóvár község központja lévén egy nagy és gazdag vidéknek, - a gimnázium fenntartása és fejlődése biztosítottnak látszik. Egyben ígéretet tesz, hogy amint a gimnáziumnak áthelyezése Dombóvárra megtörtént, - az anyagi támogatása iránt külön fog határozni.

Dombóvár és Vidéke 1910. december 04. (10. évfolyam 49. szám pp. 2-3.)

A gimnázium ügye.

Majd egy esztendeje már, mióta a gyönki gimnázium áthelyezésének kérdése felvetődött és azóta városunk minden lakója – kicsiny és nagy lelkesedéssel fogad minden hírt és reménykedve várja a döntés idejét. Ugy szeretjük már az iskolát, mintha máris a miénk volna. – Természetes tehát, hogy a legáltalánosabb örömmel vettük hírét annak a látogatásnak, amelyben a gimnázium fenntartó testületének kiküldöttei részesítettek

bennünket. Kedden volt a nagy nap, mely újabb lépéssel vitte előbbre városunkat a középiskola ügy döntése felé.

Hétfőn Tamásiban – mely szomszédunk, versenytársunk a gimnáziumért, - tárgyalt a bizottság. Hétfőn este volt a megérkezés Dombóvárra. Tamási felől az este 9 órakor érkező vonaton Nagy István főszolgabíró a végrehajtó bizottság elnöke a fogadásra kiküldöttekkel várta a bizottságot. A fenntartó testület hét tagja érkezett a vonattal és pedig Szilassy Aladár a közigazgatási bíróság másodelnöke, Kálmán Gyula ságvári lelkész a külsősomogyi egyházmegye esperese, Bocsor Lajos tengődi lelkész, Parragh Béla a somogyi egyházmegye ügyésze, Jó Dömötör Károly dunaszentgyörgyi földbirtokos mint a tolnai egyházmegye megbízottja, Ádám József a gyönki gimnázium igazgatója és Bakó István gyönki gimnáziumi tanár. A vendégek kocsikon a Koronába hajtottak, hol elfoglalták a számukra fenntartott szobákat és aztán a „Társaskör” helyiségében vacsorához ültek. Itt már addigra összegyűlt az áthelyezés mozgalmát vezető bizottság számos tagja, kik városunk lakosságának minden osztályát képviselték. Privát beszélgetés, kedélyes társalgás között töltöttek el néhány órát.

A községházán.

Másnap – kedden – reggel kilenc órakor a községházára mentek a kiküldött bizottsági tagok, hol ekkorra már összegyűlt az előjáróság és a gimnázium ügyében kiküldött helybeli végrehajtó bizottság számos tagja és pedig Nagy István főszolgabíró, Farkas Vendel közs. bíró, Illés Gyula főjegyző, Szemenyei Mihály és Arany János közs. jegyzők, Farkas Ferenc helyettes bíró, Bence József, Braun Ármin, Dravecz István, Kovács Vendel, Klug János, Laurisch Károly, Nagy János, Puszpán Pál, Tóth Antal községi előjárók, Kertész Lipót dr. járásorvos, Cséry István postafőnök, Bölöny Ödön hgi. urad. felügyelő, Schréter Károly hgi. erdőfelügyelő, Schmieder György ipartestületi elnök, Gyenis Antal áll. iskolai igazgató, Bedő Simon Ujdombóvár állomásfőnöke, László Sándor Dombóvár állomás főnöke, Frankel Ottó a fűtőház főnöke és Kallivoda Jenő főmérnök a vasúti osztálymérnökség főnöke.

Az üzletvezető izenete.

A vasút főhatósága részéről a megjelenésre felkért zágrábi üzletvezető – Bacsinszky Vladimir levélben mentette ki elmaradását, azon kijelentés kíséretében, hogy a középiskola ügyében a tőle telhető legnagyobb jóakaratot és támogatást helyezi kilátásba, - egyuttal képviselétével megbízta Motesiczky Hugó felügyelő urat az üzletvezetőség általános osztályának vezetőjét, ki meghatalmazása szerint szintén kijelentette, hogy a dombóvári középiskola a vasut részéről a legmesszebb menő támogatást remélheti, mert a magasabb vezetőség ismeri azon kötelezettségét, amellyel közel ezer alkalmazottja irányában iskola tekintetében is tartozik.

A tárgyalás

A tárgyalás megkezdése előtt Nagy István főszolgabíró lelkes szavakkal üdvözölte a gimnázium kiküldötteit, kiknek nevében Szilassy Andor válaszolt, megemlítette az ügy fontosságát és azt az óriási felelőséget, amely a 100 éves multtal bíró iskolának helyből való kimozdításával jár. A fenntartó testület mindentől eltekintve egyedül az iskola érdekében

óhajt cselekedni és ők a nagyjelentőségű lépés megtétele előtt a helyszínen óhajtanak tájékozódást szerezni, hogy jó lélekkel, becsületesen referálhassanak megbízóik előtt. Ismeri a dombóváriak eddigi tevékenységét és ezért a magyar kultúra érdekében kifejtett lelkes munkáért a dombóváriaknak, a vezetésért pedig Nagy Istvánnak igaz szívből köszönetet mond.

Az üdvözlés után felkéri Bocsor Lajost a jegyzőkönyv vezetésére és legelső sorban ismerteti a kérdéses iskola ügyet. Ezután sorra kerültek mindazon kérdések, melyek szoros összefüggésben állanak a gimnázium idehelyezésével mint: a telek, a tanárok lakás kérdése, a tanulók elhelyezése, a piaci viszonyok, az elemi iskolák állapota és az építkezési viszonyok.

Illés Gyula az első kérdésre vonatkozólag ismertette a község határozatát, mely szerint a szükségesnek vélt költségeket 120.000 koronában előirányozták. Kéri azonban a bizottságot, hogy azon esetben, ha ezen összegnél nagyobbra volna szükség, a végleges döntés előtt értesítsék Dombóvárt, a mely meg fogja találni a módját a megajánlott összeg nagyobbítására. – Bejelenti, hogy a község maga is rendelkezik egy 3625 négyzetöltnyi telekkel, mely ugyan elemi iskola számára van kijelölve, de erős bizodalommal készülnek herceg Esterházy elé azon kéréssel, hogy a szükséges 4000 négyzetöl területet a gimnázium számára a hitbizományból engedélyezze.

A lakásviszonyok tárgyalásánál Nagy István főszolgabíró bemutatta a herceg által tervezett parcellázás térképét, amely monumentális terv általános csodálkozást teremtett és mint a közeli jövőben megvalósulásra kész ügy ezen kérdésben is megnyugvást keltett.

A tanulók elhelyezésére, a tűrhető piaci viszonyokra adott felvilágosítások is kielégítőek voltak.

Az egészségi viszonyok illusztrálására Illés Gyula bemutatta az utóbbi 10 évi születési és halálozási statisztikát, melyek szerint a halálozási százalék a születési mögött messze elmarad.

Megbízható pontos adatok mutatták, hogy községünkben 934 mindennapi tanköteles jár a három elemi iskolába a folyó tanévben; továbbá hogy 62 középiskolai tanulónk jár Kaposvárra a diákvonattal, vagy tanul itthon magánuton, 31 tanulónk pedig idegenben van elhelyezve.

A vasút jelenlevő képviselői bejelentették még, hogy 2 és fél millió koronás költséggel bővítik a jövő év folyamán Ujdombóvár állomását, mikor a most alkalmazásban levő vasúti személyzetet is újra mintegy 300 emberrel fogják szaporítani.

A község fejlődésének bizonyítására felemlítette Illés, hogy Dombóvárnak 20 év előtt 3000, - tíz év előtt 4393 és a községi és anyakönyvi kimutatás szerint jelenleg 7000-nél több lakosa van; továbbá, hogy 1901-ben 515 lakóház, ma pedig 869 van és az építkezés állandóan nagyarányu.

Megígéri Illés Gyula, hogy mindezen itt felemlített érveinket és kijelentésünket memorandum alakjában a legközelebbi napokban megküldi minden érdekelt ténylezőnek.

Örömmel vette a bizottság azon jelentést is, hogy a szomszédos községek közül Mágocs a nagy eszme zászlója alá csatlakozott és velünk együtt lelkesedik a gimnázium idehelyezése ügyéért.

Kölcsönös üdvözlések után a tárgyalást befejezték és a bizottság a kijelölendő területek meg szemlélésére indult. Legelőször a Vásártéren levő és a község tulajdonát képező pásztorház helyét nézték meg, ahol az esetleges elhelyezés három utcavonalat biztosít a gimnáziumnak, a Vásártér felé, a Bezerédy utcában és az ezeket összekötő új utca sorában. Itt az iskola előtt a vásártól felszabadult tér egyuttal tágas játszóteret is nyújt a tanuló ifjúságnak. – Innét a Bezerédy utcán át menve a vasút felé vezető út mentén az utca torkolata mellett jobbra és balra elterülő hercegi telkeket tekintették meg.

Bucsuzás

Dél felé járt már az idő, amikor a helyszíni szemle véget ért és a vendégeink a legjobb benyomások hatása alatt kocsikra ültek és ebédre Ujdombóvár állomásra hajtottak, hol Vadkerty már várta őket az ebéddel, melyen a helybeli gimnázium bizottság több tagja is részt vett. Az ebéd alatt Nyárády Aladár plébános lelkes szép beszédben bucsuzott el vendégeinktől – biztosítva őket a nemes szeretetről, mely ezen magas cél, - a magyar kultúra érdekében bennünket velük összefűz.

Dombóvár és Vidéke 1910. december 18. (10. évfolyam 51. szám p. 4.)

A gimnázium ügye.

Foszlado remények váltották fel a megvalósuláshoz közeledő szép terveinket, mióta az anyagiakban – de csakis az anyagiakban gazdagabb Dunaföldvár is sorompóba lépett a gyönki gimnázium elnyerése végett. Övök a jelen, de mienk a jövő. Néhány évtized és számra túlhaladjuk most még erősebb vetélytársunkat. Egy középiskolát nem csak a jelennek, de a jövőnek és pedig legfőképp ennek kell biztosítani.

Kilátásaink a legutóbbi napokba meglehetősen rosszabbodtak az áthelyezés ügyében.

Pénteken kellett volna a döntő szónak elhangzani az áthelyezés kérdésében, de végleges határozat nem volt: a döntést elhalasztotta a fenntartó testület.

Reményeinkből még maradt egy halvány sugár, de nem esünk kétségbe ezért. Ha ezuton nem sikerül jogos kívánságunk, marad még más utunk is, mely célunkhoz vezet. – Nem ejtjük el a kérdést, még ha magunk maradunk is, - még ha száz erő, száz titkos kéz akarná is visszatartani, vagy alacsony szempontokból kiindulva hátráltatni becsületes, tiszta munkánkat.

Egyesült erővel szembe merünk szállni a legsötétebb aknák elmaradott gondolkozásu lakóival is. A diadal végre is a mienk lesz!

Dombóvár és Vidéke 1910. december 25. (10. évfolyam 52. szám p. 3.)

A gimnázium ügye.

A múlt számunkban csak röviden említhettük már meg a f. hó 16-án tartott fenntartó testületi gyűlés határozatát, mely szerint nem mondották ki a végső szót a gimnázium esetleges áthelyezése ügyében: - elhalasztották a döntést.

A gyűlés lefolyásáról most már a következőkben adhatunk értesítést.

Szilassy Aladár közigazg. bírósági másodelnök, egyházmegyei gondnok, a fenntartó testület elnöke hosszas és izgatott vita után azt a kérdést akarta eldönteni a gyűlés által, hogy elvitessék-e hát a gimnáziumot Gyönkről, vagy sem? A vélemények e tekintetben nagyon megoszlottak, látszott, hogy a gyűlés tagjai távolról sem tudnak egyértelmű megállapodásra jutni.

Szilassy Aladár elnök ekkor halasztó indítványt tett arra nézve, hogy vétessenek számszerű kimutatásba a tanintézet azon alapítványai, amelyek helyhez kötöttek, azután azok, amelyek átvihetők ugyan a tanintézettel, de csak mint stipendium-alap, és végül azok, amelyek továbbra is a fenntartási szükségletekre fordíthatók. Vétessék számba, hogy mily összeg az, amit ezután az ajánlkozó községeknek fedezniök kell? S melyik ajánlkozó községnek az ajánlata fedezi vagy melyik hajlandó fedezni ezt az összeget?

Ezt a munkálatot a tanári kar fogja elkészíteni 1911. évi január hó végéig, amire az előbbi szűkebbkörű bizottság újra összejön majd február elején Budapesten, számba veszi vagy kiegészíti a munkálatot és azután hívja össze ismét a fenntartó-testületi gyűlést, hogy ha lehet határozzon.

A vélemények ennél a halasztó indítványnál is nagyon eltérők voltak és csak szavazás útján lehetett dönteni. Így is azonban öten szavaztak mellette, öten ellene, úgy, hogy végre is az elnök döntött a halasztás mellett.

A gimnázium ügye így tehát nyugszik februárig. Nagyon nehéz lesz azonban a döntés akkor is, mert nagyon sok fontos körülmény mozgatja ezt a kérdést.

Érdekes körülményként megemlítjük, hogy a tolnamegyei fenntartó-testület tulnyomó része inkább az áthelyezés mellett van – a külső somogyiak azonban inkább Gyönkhöz ragaszkodnak.

Dombóvár és Vidéke 1911. január 01. (11. évfolyam 1. szám pp. 3-4.)

A gimnázium ügye.

Mintha lezárnunk kellett volna már annak a mindannyiunkat egyaránt lelkesítő munkálkodásnak az első fejezetét, mely a mi kedves kis városkánknak egy kulturintézményt, egy nagyon nehezen nélkülözött tényezőt, a középiskolát kellett volna megszerezni; mintha páráképpen szétfoszlottak volna már az összes reményeink és csak optimista szemmel

láthattunk volna a messze távolban egy halvány kis reménysugarat, mely igen igen csekély biztatással kecsegtetett volna a további küzdelemben. – Az anyagi erők már majdnem teljesen visszaszorítottak bennünket. A gyönki gimnázium ide helyezése, ha véglegesen nem is vezett még el, de nagyon kétséssé vált.

Most újabb remények támadtak fel, melyek a valószínű – és eddig már félvereség után ismét a küzdő-térre szólítanak, újabb erőt adnak a csüggedőknek és az eredmény elérésére új irányt mutatnak.

Arról van szó, hogy Dombóvárra a szükségletek méltányos mérlegelése után a kormány egy katolikus jellegű gimnázium szervezésére volna hajlandó.

Az az út, amelyen eddig haladtunk a sok szép reménykedés után eltűnik lábaink alól és az elérendő eredmény illuzorissá válik. Az iskola ügye iránt érdeklődők közül Paál József nyug. hgi. urad felügyelő kivált és újabb ösvényt keresett a tovább haladásra. Az ő közbenjárása folytán a pécsi megyés püspök gróf Zichy Gyula személyesen is érdeklődött mozgalmunk iránt és hathatós támogatását helyezte kilátásba, sőt testvérbátyjánál a kultuszminiszternél úgy tudjuk, ez ügyet már említésbe is hozta. A miniszter teljesíthető feltételek kikötése mellett hajlandó a kath. jellegű főgimnázium ügyében a község és környékének kérését meghallgatni és ezek után az esetleges tárgylásokat is annak idején megkezdeni.

Amily örömmel és lelkesedéssel dolgoztunk, küzdöttünk és ajánlottuk meg áldozatainkat az elmúlt évben a gyönki gimnázium idehelyezéseért, épp oly lelkesedéssel, a megkezdett küzdelemben most már megacélozott energiával fogunk dolgozni a kilátásban levő középiskoláért. Nem fog Dombóvár egyetlen polgára sem – csak az eszméhez méltóan magasabb szempontokból tekinteni a szóban levő ügyre.

Mindenki, aki nemes küzdelmünkben mellettünk áll csak hálánkra számíthat.

Herceg Esterházy Miklós 29.-ére hívta magához a Nagy Albert kormányzó által bejelentett küldöttséget. A meghívás vétele után Nagy István főszolgabírónk a gimnáziumi bizottság értekezletét azonnal összehívta és ismertette a legújabb kilátásainkat, egyuttal kérdést intézett a bizottsághoz, valjon szükségének véli-e az újabb irányu működés megkezdését. Egyhangu lelkesedéssel csatlakozott a bizottság az előadó véleményéhez és a herceghez menő küldöttséget megbízta, hogy a kihallgatás alkalmával kérje Ő hercegségének anyagi és erkölcsi támogatását egy kath. jellegű gimnázium szervezéséhez. A küldöttségbe megválasztották Nagy István főszolgabírót, Illés Gyula és Czéh Ferenc főjegyzőket, Farkas Vendel közs. bírót, Nyárády Aladár plébánost és Kertész Lipót dr. járásorvost. Elhatározta a bizottság, hogy a község képviselő testületének hozzájárulását is kérni fogja ez irányu állásfoglalásához.

A küldöttségek.

A hercegnél való kihallgatás után a kormánynál való tisztelgés idejére vonatkozólag is érdeklődik a küldöttség és a jövő hét folyamán monstre deputációval fogja felkeresni az országgyűlés megkezdése idejére együttlevő kormánynak három miniszterét és pedig a

kultuszminisztert a szervezendő gimnázium ügyében, ugyancsak ezügyben a kellő támogatás kikérése végett a kereskedelemügyi minisztert – valamint a felállítandó járásbíróság ügyében az igazságügyi minisztert.

A küldöttségben való résztvevésre felkérlik kerületünk és a vármegye összes kerületeinek országgyűlési képviselőit, valamint Dombóvár ügyei iránt mindenkor melegen érdeklődő Kovács Gyula országos képviselőt is. Ugyancsak meghívják a deputációba a pécsi püspöki káptalant és a máv. zágrábi üzletvezetőségét, továbbá mivel a fontos ügyek nem egyedül Dombóvár kizárólagos érdekeit képezik, hanem nagy vidéknek kulturális fejlődését vannak hivatva biztosítani, - meghívják a közös akcióra a járás községeit és a szomszédos baranyai és somogyi községeket is, úgyszintén a környék papságát. – A küldöttségek vezetésére egy a gimnáziumi bizottság november hó 22-én hozott elhatározása és a község képviselő testületének egyhangu határozata alapján Perczel Dezsőt kérték fel, ki készségesen áll ügyeink mellé.

Kihallgatás herceg Esterházynál.

Csütörtökön délután 3 órakor fogadta Őhercegsége a dombóváriak küldötteit. Nagy István főszolgabíró előadta kívánságainkat, kérésünket melyre nézve biztató ígéretet és a tőle telhető jóakaró támogatást helyezte a herceg kilátásba. Ugyancsak szóba került egy másik – városunk jövőjére nagy fontosságú ügye is: a két vasúti állomás között elterülő és parcellázásra felmért – mintegy 478 katasztrális hold területnek Dombóvárhoz való kapcsolása. Őhercegsége ezen ügyre nézve úgy nyilatkozott, hogy nem akarja Ujdombóvár kiépítésével Dombóvár fejlődését meggátolni és tanulmányozni fogja ezen ügyet; a mennyibe Ujdombóvár és az uradalom érdekeivel nem fog ellenkezni, az átcsatolásra vonatkozólag nem lesz ellenvetése.

Somogyvármegye 1911. január 06. (7. évfolyam 7. szám p. 7. ADT)

Gimnázium Dombóváron.

Egy ízben már megírtuk, hogy Dombóváron széleskörű mozgalmat indítottak a gyönki gimnáziumnak Dombóvárra leendő áthelyezése érdekében. Mivel ezek a tárgyalások eredménytelenek maradtak, a község Zichy Gyula gróf pécsi püspökkel kezdett tanácskozni egy katolikus gimnázium fölállítására végett. E tárgyalások ma már annyira előrehaladott stádiumban vannak, hogy a katolikus 8 osztályu főgimnázium fokozatos létesítése befejezett dolognak tekinthető. Értesülésünk szerint a pannonhalmi bencés rend fog gimnáziumot létesíteni, mely célra Esterházy Miklós herceg megfelelő anyagi támogatást helyezett kilátásba.

Dombóvár és Vidéke 1911. január 08. (11. évfolyam 2. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

Mult számunkban már jeleztük, hogy a Dombóváron létesítendő középiskola érdekében küldöttség fog a kultusz és a kereskedelmi miniszterekhez menni. A végrehajtó bizottság elnöke a következő levéllel hívja meg a szomszédos községeket a küldöttségben való résztvevésre:

Bizonyára tudomással bír t. cím arról, hogy a gyönki gimnáziumnak Dombóvárra való áthelyezése tekintetében táplált reményünk aligha válhatik valóra, mert bár a fenntartótestület az áthelyezés kérdésében nem döntött és a döntést elhalasztotta, mégis a körülményekből arra lehet következtetni, hogy ezen gimnázium vagy a jelenlegi helyén marad tovább is, vagy ha áthelyeztetnék is máshová, - új helye nem a községünk, hanem egy a mienktől vagyonosabb és nagyobb anyagi áldozatra képes község lenne.

De értesülhetett már Cím arról is, hogy Főméltóságu herceg Esterházy Miklós úr és megyéspüspökünk őméltósága egy Dombóváron létesítendő r. kath. jellegű gimnázium érdekében a nagyméltóságu m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter urnál máris lépéseket tettek, aki erre való hajlandóságának kifejezést is adott.

Amidőn egyrészt bizonyosan az, hogy a gyönki gimnáziumnak hozzánk való áthelyezésére reményünk alig lehet, más részt szem előtt tartva azt a nemesen felbuzduló lelkesedést, mely a gyönki gimnázium kérdésével kapcsolatban községünk lakosságának minden rétegénél megnyilvánult és mely fényes bizonyítéka egyrészt annak, hogy községünkben egy középiskola létesítése közóhaj, másrészt pedig annak, miszerint a kultúra iránt érzett vágy oly erő, hogy annak kielégítése sokáig nem késhetik és a középiskola bizottság támaszkodva a község képviselőtestületének 1910. évi december 27-én hozott határozatára, - elhatározta, hogy a nagyméltóságu m. kir. vallás és közoktatásügyi minisztériumhoz ily célból küldöttséggel járul s az abban való részvételre a helybeli összes egyesületeket, a dombóvári járást, valamint a szomszédos más vármegyebeli községek elöljáróságait, a máv. zágrábi üzletvezetőségét, a pécsi káptalant és vármegyénk összes országgyűlési képviselőit, valamint Kovács Gyula képviselő urat felkéri.

Közoktatásügyi m. kir. Minister úr Ő nagyméltósága a küldöttséget folyó hó 10-én d. e. fél 12 órakor fogadja Budapesten az országházban.

Ugyanezen alkalommal fogadják még a küldöttséget a m. kir. kereskedelemügyi és igazságügyminiszter urak is, kik közül az elsőtől a nagyszámu vasutasaink érdekéből a gimnázium céljára anyagi támogatást, - az igazságügyminiszter urtól pedig járásbíróság felállítását kéri a küldöttség.

Minthogy községünkre nézve nagy horderejű kérdések kérelmezése forog szóban, - kívánatos, hogy a küldöttségben minél számosabban vegyenek részt.

Erre való tekintettel felkérem, hogy magát a küldöttségben minél nagyobb számban képviseltetni és a résztvevők nevét velem folyó hó 7-ig közölni szíveskedjék. A találkozás folyó évi január hó 10-én délelőtt fél 10 órakor Budapesten az Éhm-féle vendéglőben lesz (régii Szikszai) a Muzeum körut és a Rákóczi-ut (régii Kerepesi-ut) sarkán, a honnan a felvonulás együttesen történik az országházba.

Dombóvár, 1911. évi január hó 2-án.

Tisztelettel: Nagy István főszolgabíró,
mint a középiskolai végrehajtó bizottság elnöke.

Meghívás ment a vármegye összes képviselőihez, a pécsi püspökhöz és káptalanhoz, a máv. zágrábi üzletvezetőségéhez, a kaposvári forgalmi főnökséghez, Dombóvár és Ujdombóvár, a fűtőház és osztálymérnökség főnökeihez, az összes helybeli egyletekhez és azonkívül mindazokhoz, kik ezen fontos ügyben a legkevésbé is érdekelve vannak. Kíváncsok, hogy minél többen részt vegyenek a küldöttségben.

Pécsi Napló 1911. január 11. (20. évfolyam 8. szám p. 2. ADT)

A dombovári főgimnázium és egyéb óhajok.

Budapestről telegrafálja tudósítónk: Megírtuk már, hogy Esterházy Miklós herceg és a megyéspüspök egy Dombováron létesítendő r. kath. gimnázium érdekében a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszternél lépéseket tettek, aki erre való hajlandóságának kifejezést is adott. Nagy István főszolgabíró, ki a dombovári mozgalomnak élén áll, felhívást bocsátott ki, amelyben többek között a következőket mondja: Amidőn egyrészt bizonyos az, hogy a gyönki gimnáziumnak hozzánk való áthelyezésére reményünk alig lehet, másrészt pedig szem előtt tartva azt a nemesen felbuzduló lelkesedést, mely a gyönki gimnázium kérdésével kapcsolatban lakosságának minden rétegénél megnyilvánult. a középiskolabizottság támaszkodva a község képviselőtestületének 1910. évi december 27-én hozott határozatára elhatározta, hogy a nagyméltóságu magy. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz ily célból küldöttséggel járul s az abban való részvételre a helybeli összes egyesületeket, a dombovári járás, valamint a szomszédos más vármegyebeli községek előljáróságát, a máv. zágrábi üzletvezetőségét, a pécsi káptalant és vármegyénk összes országgyűlési képviselőit, valamint Kovács Gyula országgyűlési képviselőt felkéri. A nagy küldöttség ma reggel meg is érkezett Budapestre és azt Zichy János gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter d. e. fél 12 órakor fogadta az országházban. A küldöttség szónoka Illyés Ferenc községi jegyző volt, akinek kérelmére a miniszter kedvező választ adott, megígérve a létesítendő katolikus főgimnázium állami támogatását. A küldöttség most Székely Ferenc igazságügyminisztert kereste föl, aki előtt Nagy István főszolgabíró tolmácsolta Dombóvár azon régi óhaját, hogy Dombóvár járásbíróságot kapjon. A miniszter kijelentette, hogy a járásbíróságok számát amugy is szaporítani kell és ha Dombóvár kívánságát anyagilag is támogatni fogja, ugy a lehetőség meg van arra, hogy Dombóvár járásbíróságot kapjon.

Hieronymy Károly kereskedelmi miniszter a dombovári küldöttséget se fogadhatta türelemmel, mivel a terembe kellett sietnie, hogy Polónyi Gézának válaszoljon. Noha Szluha Pál képviselő kérte a minisztert, támogatná a Dombóvárnak a főgimnázium létesítése tárgyában megindult mozgalmát, annál is inkább, mivel Dombóvárban nagy számban állomásozó vasutiak gyermekei fogják annak előnyeit élvezni. A miniszter a küldöttségnek rövid, de biztató válasz adott és így a küldöttség délután a legjobb reményekkel eltelve tért vissza Dombóvárra.

Dombóvár és Vidéke 1911. január 15. (11. évfolyam 3. szám pp. 1-2.)

Gimnáziumunk ügye.

Visszapillantás.

Még szemem előtt lebeg a magyar országgyűlés házában folyó hó 10-én megjelent küldöttségünk képe és ma is hallok a küldöttség szónokai által előterjesztett kérelmekre elhangzott miniszteri válaszokat.

Mert küldöttség járt Budapesten akkor, - Dombóvár község nyolcvan tagból álló küldöttsége, hogy főgimnáziumot és járásbírószéket kérelmezzon.

És amikor erre gondolok, lelki szemeimmel önykéntelenül is visszatekintek az egy év előtti időre és változó érzelmekkel szemlélem az azóta lezajlott eseményeket.

Látom azt a néhány lelkes férfit, akik először múlt évi január hó 20-án bizalmas értekezletre jöttek össze tanácskozni afölött, vajon a gyönki ref. gimnáziumot miként is lehetne hozzánk áttelepíteni és ezzel községünk egy régi vágyát valóra váltani.

És látom amint ezek lelkesedésének tüze lángra lobbantja a szíveket és a középiskola létesítésére irányuló régi vágy a lelkesedés tüzeiben erős elhatározássá válik.

Látom a felbuzdulást, mely a művelődés ezen templomának köveit tiszteletre méltó áldozatkészséggel hordja össze, - és gyönyörködöm az e téren megindult nemes versengés fölött.

Ámde látnom kell azt a leverő hatást is, mely annak a hírnek a nyomán kelt, hogy a gyönki gimnáziumnak hozzánk való áthelyezésére reményünk nem lehet.

És szinte csüggedés szállja meg már a lelkeket, amikor e válságos pillanatban nemes szívű jóakarók jönnek segítségünkre és törekvéseinket biztosabb cél felé új irányba vezetik.

Felbuzdul ismét a lankadó kedv, - a lelkesedés tüze újból lobog és íme egy buzgó csapat bízva vonul az országház felé. . . .

A küldöttség.

A gimnáziumi végrehajtó bizottság miután arra a meggyőződésre jutott, hogy a gyönki gimnáziumnak Dombóvárra való áthelyezésére reményünk nem lehet és miután arról értesült, hogy az m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter herceg Esterházy Miklós és megyés püspökünk közbenjárása folytán hajlandónak mutatkozik községünkben egy rom. kath. jellegű főgimnáziumot felállítani, a községi előljárással együtt széleskörű mozgalmat indított meg a küldöttség szervezésére oly célból, hogy az a főgimnáziumot személyesen kérelmezze.

Ezen küldöttségben, mely nyolcvan tagból állott, Nagy István főszolgabíró, Dombóvár község részéről Farkas Ferencz h. bíró és Illés Gyula főjegyző, - Ujdombóvár község részéről Paál József községi bíró és Czéh Ferencz jegyző, - az ipartestület 40 tagja Schmieder György

elnök, - a dombóvári kereskedelmi kaszinó kiküldöttei Halmos Henrik elnök, - a kereskedők és iparosok körének kiküldöttei Spitzer Imre elnök, - a vasuti alkalmazottak kiküldöttei pedig Bedő Simon ujdombóvári állomásfőnök és Frankl Ottó fűtőházi főnök vezetése alatt, továbbá dr. Igaz Béla kanonok, püspöki iroda igazgató, - Szinger Kornél szegedi piarista főgimnáziumi igazgató, Frühwirth Géza gyulai esperes, Kiss István nagykönyii, - Vilkovics Ferencz szakcsi, - Kéri Elek attalai, - Nyárády Aladár helybeli plébános – ezeken kívül pedig Kiss Pál gyulai főjegyző és Takács József gyulai II jegyző vettek részt.

A minisztereknél.

A küldöttség melyet Perczel Dezső vezetett és a melyhez Szluha Pál kerületünk országgyűlési képviselője, továbbá Kovács Gyula és Sztankovánszky Imre országgyűlési képviselők is csatlakoztak, - először Zichy János gróf közoktatásügyi miniszternél tiszteleggett, akitől Illés Gyula főjegyző, mint a küldöttség szónoka rom. kath. főgimnázium felállítását kérte, megemlítve azt, hogy herceg Esterházy Miklós az iskola céljára szükséges telek adományozását helyezte kilátásba, Dombóvár község pedig e célra 120.000 koronát hajlandó adozni, Ujdombóvár község és az egyesek hozzájárulásával. S miután ismertette azon indokokat, melyek a főgimnázium fölállítását szükségessé teszik, a közoktatásügyi miniszter úr megígérte, hogy a kérelmet teljesíteni fogja. . . .

Végül a küldöttség Hieronymi Károly kereskedelemügyi minisztert kereste fel, akit Illés Gyula főjegyző arra kért, miszerint tekintettel arra, hogy Dombóvár nagy vasúti gócpont és kereskedelmi tekintetben is a Dunántul egyik központja, továbbá mivel Dombóváron közel ezer vasúti és postai alkalmazott lakik: a kérelmezett főgimnázium felállításának ügyét részesítse erkölcsi és anyagi támogatásban.

A kereskedelmi miniszter a küldöttséget teljes jóakarataról biztosítva, úgy az erkölcsi, mint az anyagi támogatást megígérte.

Ezek után a küldöttség egy része Frühwirth Géza gyulai esperes vezetésével a közoktatásügyi miniszterium V. ügyosztályának vezetőjénél báró Barkóczy Sándor miniszteri tanácsosnál tiszteleggett kérve a főgimnázium ügyéhez jóakaratú támogatását, aki is teljes jóakarattal ennek kifejezést is adott és miután egyes részletkérdésekre is kielégítő felvilágosítást kapott, nyilatkozataival megerősítette a küldöttség azon reményét, hogy a főgimnázium a lehető rövid idő alatt fel lesz állítva.

A küldöttség tisztelegéseinek befejezése után Nagy István főszolgabíró Perczel Dezsőnek, valamint Szluha Pál kerületi képviselőnek szíves jóakaratú támogatását és fáradozását úgy a küldöttség, valamint Dombóvár község nevében meleg szavakban megköszönte, akik jóakaratú támogatásukat továbbra is felajánlották.

Ezek után a küldöttség, melynek tagjai Szluha Pál kerületi képviselő közbenjárása folytán az országgyűlés termét is megsejmeltek és a szerb kereskedelmi szerződés fölötti vita egy részét végighallgatták és miután a Tolnai Világlapjának fényképésze róluk csoport felvételt készített, jóleső megnyugvással és a hallott biztató ígéretek által fakasztott őszinte örömtől

eltelve közös ebédre gyűlt egybe, melyen Illés Gyula főjegyző meghívása folytán Szluha Pál országgyűlési képviselő is részt vett.

És most tudósításomat be is fejezhetném, mégis nem tehetem ezt anélkül, hogy meg ne hajtsam az elismerés zászlaját és le ne rójam a hála adóját azok előtt, kik ezen küldöttség szervezésében és vezetésében fáradoztak és akik abban részt vettek.

Méltán rászolgált erre minden egyes résztvevő, mégis az igazságnak tartozom azzal, hogy különösen is adózzon az ipartestület elnökének és az ő lelkes buzditására nagy számban csatlakozott ipartestületi tagoknak.

Annál nagyobb elismerés illeti meg őket mert azt láttuk, hogy kevés kivétellel épen a legszerényebb anyagi viszonyok között élő iparosok és kereskedők vettek részt a küldöttségben, kiknek a megélhetés, a családfenntartás különben is nehéz gondot ad.

De hasonló elismerés illeti meg azokat a szerény viszonyok között élő földműveseket és azt a szinte vagyontalannak mondható napszámost is, akik megértve a kor szózatát tán önmaguktól a szükséges elvonásával hozták meg áldozatukat a kultúra oltárára községünk jövőjének érdekében.

Uraim az önök nemes buzgalma, önzetlen áldozatkészsége példa gyanánt szolgálhat; - lelkesedésük lángoló tüze pedig szolgáljon világító fáklyaként a közöny sötétségében tévelygő érzéketleneknek, és hiszem, hogy ha ezen lelkesedés állandó, buzgolkodásuk pedig csüggedetlen lesz, – ügyünk diadalt arat!

Ne gondoljuk tehát, hogy most már művünk befejezve és mi eleget tettünk a köznek. Nem, az igazi küzdés még ezután jöhet, melyet ha sikerrel vívunk meg, akkor jogosan mondhatjuk majd el, hogy Dombóvár nem volt, hanem csak lesz!

Fel uraim a nemes nagy munkára!

Illés Gyula

Dombóvár és Vidéke 1911. január 22. (11. évfolyam 4. szám p. 2.)

A gimnázium ügyében csütörtök délután értekezletet tartott a végrehajtó bizottság, mely alkalommal Nagy István elnök hosszabb jelentésben számolt be a küldöttség eddigi működéséről és a jövőre vonatkozó teendőkre nézve több indítványt terjesztett elő. Tekintettel azon körülményre, hogy a végrehajtó bizottság megbízatását a százas bizottságtól a gyönki gimnázium áthelyezésének előkészítésére nyerte, most pedig a középiskola ügye más irányt vett, szükségesnek tartja a bizottság, hogy a nagy százas bizottságot összehívja és az újabb eseményekről beszámoljon és a rk. jellegű főgimnázium megszerzése ügyében további megbízatást kérjen. A nagygyűlés e hó 29-én d. u. 3 órakor lesz a Korona nagytermében.

Az értekezlet öt tagu küldöttséget bízott meg, hogy a pécsi püspöknél az eddigi jóakaratot és közbenjárást megköszönve továbbra is kérje a támogatást. A küldöttségbe Nagy István, Illés Gyula, Czéh Ferenc, Nyárády Aladár és Bölöny Ödön lettek beválasztva.

Ugyanezen küldöttség tisztelegni fog a kir. tábla elnökénél is és jóakaratu pártfogást kér a járásbírótság ügyében.

Mindkét ügyben a vármegye főispánjához és alispánjához is tisztelgő küldöttséget delegáltak.

Dombóvár és Vidéke 1911. január 29. (11. évfolyam 5. szám pp. 2-3.)

Képviselőtestületi gyűlés. A gimnázium ügye.

Szokatlanul nagy érdeklődés mellett folyt le folyó 21-én a képviselőtestületnek azon közgyűlése, melyet mult számunkban már röviden jeleztünk. A nagy érdeklődés azért volt, mert a közgyűlésen nagy fontosságu kérdés fölött döntöttek.

A közgyűlés első tárgya a Dombóváron létesítendő r. kath. jellegű főgimnázium segélyezése volt, melyre vonatkozólag Illés Gyula főjegyző bejelentette a folyó hó 10-én Budapesten járt küldöttség eljárásának eredményét; - rámutatott a közoktatásügyi miniszter és Barkóczi miniszteri tanácsos kijelentéseire, hogy a főgimnázium létesítéséhez a herceg által már felajánlott telken a kereskedelemügyi miniszter hozzájárulásán és az egyesek adományán kívül – mely építési anyagra kell – még a községtől 120.000 korona hozzájárulást kívánnak. Tekintettel továbbá arra, hogy Dombóvár község az 1910. évi október 29-én hozott határozatával a 120.000 koronát csak a felsorolt segélyforrások igénybevételével ajánlotta föl a gyönki gimnázium áthelyezésének céljára és egyszersmindenkorra középiskolai célra; tekintettel arra is, hogy így még a gyönki algimnázium sem remélhető, annál kevésbé egy főgimnázium létesítése, - ezért Illés Gyula főjegyző a következő határozati javaslatot terjesztette elő és ajánlotta elfogadásra:

Határozza el a képviselőtestület, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megígért és Dombóváron felállítandó r. kath. jellegű főgimnázium céljaira 120.000 koronát fölajánl és ezen összeget ezen főgimnázium javára a vallás- és közoktatásügyi miniszternek rendelkezésére bocsátja. Minthogy pedig ezen összeget csak kölcsön útján fedezheti a község, – annak a jelzett célra való felvételét már most elhatározza, mégis úgy, hogy ezen kölcsön 50 év alatt fizetendő törlesztéses kölcsön leend, melynek törlesztésére elsősorban Ujdombóvár község által 50 évi időtartamra felajánlott évi 1000 korona hozzájárulás szolgál, a többi pedig a községi pénztárból fedezendő.

Ezek szerint tehát az Esterházy herceg által felajánlott ingyen telekre, a kereskedelemügyi miniszter által kilátásba helyezett segélyre, az egyesek, vagy a környékbeli községek hozzájárulására Dombóvár község, - igényt nem tart, hanem azok a kilátásba helyezett főgimnázium létesítésére fordítandók.

Mondja ki a közgyűlés azt is, hogy mivel a megígért főgimnázium r. kath. jellegű lesz, - nehogy sérelem essék – a százhuszezer koronát csak azon esetben ajánlja föl, ha a létesítendő főgimnáziumba való felvételnél első sorban a Dombóvár és Ujdombóvár

községekben lakó, vagy illetőséggel bíró szülők gyermekei vallásukra való tekintet nélkül elsőbbségben részesíttetnek és ezen jog részükre biztosítandó.

Azon nem remélt esetre pedig, ha a közoktatásügyi miniszter határozott ígérete dacára Dombóváron r. kath. jellegű főgimnázium nem létesülne, - az annak céljára ezuttal felajánlott 120.000 koronát – Ujdombóvár község hozzájárulásának igénybevételével egy bármilyen jellegű főgimnázium vagy ezzel egyenlő értékű fiu középiskola létesítésére már most ajánlják föl.

Mivel pedig a képviselőtestület előtt ismeretlen még, hogy a herceg által felajánlott ingyen telek hol lesz kijelölve, nehogy a létesítendő főgimnázium egy újonnan kiépülő Ujdombóvár területén legyen a közgyűlés az adományozandó teleknek – ha nem Dombóvár területén lenne – Dombóvár községhez való csatolását föltételként kösse ki.

Végül pedig, hogy az ingyen telken és a községi hozzájáruláson kívül megkívánt építési anyag is biztosíttassék, - határozza el a közgyűlés, hogy az egyesek körében gyűjtést indít, a szomszédos községeket pedig anyagi támogatásra kéri föl.

Ha pedig a közoktatásügyi miniszter a főgimnázium megnyitását az építkezés megkezdése, vagy befejezése előtt rendelné el, - hatalmaztassék fel a községi előjáróság, - hogy a megnyitandó osztályokat ideiglenesen vagy a meglevő, vagy az újonnan építendő elemi iskola épületében helyezhesse el, - az elemi iskolai osztályok részére szükséges helyiségekről pedig bérlet útján gondoskodjék, vagy eszközölje ki, hogy ideiglenesen váltakozó rendszerű tanítás tartassék.

Illés főjegyző ezen határozati javaslatát Szallós János községi képviselő azzal toldotta meg, hogy a közgyűlés egyhangulag szavazza meg a 120.000 koronát, de csak azzal a kikötéssel, ha Esterházy herceg a kath. főgimnáziumnak Dombóvár község belterületén ad ingyen telket. Szallós ezen indítványát annak biztosítása végett tette, hogy a megígért főgimnázium ne Ujdombóvár, hanem Dombóvár területén legyen.

Minthogy a tárgyhöz más szólni nem kívánt, Farkas Vendel elnöklő bíró az indítvány fölött név szerinti szavazást rendelt el. Ennek előrelátható eredménye az lett, hogy Illés Gyula főjegyző határozati javaslatát Szallós János módosításával együtt 33 szavazattal, ellenszavazat nélkül, tehát egyhangulag elfogadták.

Pécsi Közlöny 1911. február 02. (18. évfolyam 10. szám p. 6. ADT)

A dombóvári kath. főgimnázium ügyében február 9-én nagygyűlés lesz. Egy 5 tagú küldöttség, melynek tagjai: Nagy István, Illés Gyula, Czéh Ferenc, Nyárádi Aladár és Bölöny tisztelegni fog a megyéspüspöknél, megköszöni eddigi jóakarátát és kéri további támogatását. Ugyane küldöttség kérni fogja a pécsi kir. tábla elnökének támogatását a dombóvári járásbíróság felállítására ügyében, mely célból Baranyavármegye főispánját és alispánját is megkeresik. A gimnázium céljaira a község által megszavazott 120.000 korona tárgyában nemkülönben a járásbíróság felállítására vonatkozó kérelem támogatása

tárgyában a község képviselőtestülete felterjesztést intézett Tolnavármegye közönségéhez. A Dombóvár által megszavazott 120.000 koronához Ujdombóvár község 50 éven át évi 1000 koronát ad. A létesítendő gimnáziumba elsősorban a két község bármely vallású lakosainak gyermekei fognak felvétetni. Ha a közoktatási miniszter nem adná meg a gimnáziumot a felajánlott 120.000 korona más tanintézetre fog fordíttatni. Ha az Esterházy herceg által felajánlott ingyen-telek Ujdombóvár területére esnék, ez a telek Dombóvárhoz csatolandó. Ha a gimnázium előbb nyitnát meg, mint az építkezés befejeztetnék, akkor a gimnázium ideiglenesen a dombóvári állami iskolában helyeztetik el, az elemi iskola számára pedig alkalmas helyiség fog béreltetni.

Dombóvár és Vidéke 1911. március 12. (11. évfolyam 11. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

A létesítendő rk. jellegű főgimnázium érdekében, - mint megbízható helyről értesülünk – a vallás- és közoktatásügyi miniszter még e hó folyamán megkezdí községünkkel a tárgyalásokat.

A gyönki gimnázium fenntartó testülete – 16-án, csütörtökön – ülést tart, amelyen valószínűleg véglegesen határoznak majd a sokat emlegetett gimnázium jövőjére vonatkozólag. A fenntartó testület egy részének az a véleménye, hogy maradjon az iskola régi helyén – Gyönkön, míg más részről az áthelyezést tartják célszerűnek.- Természetesen ennek eldöntése után lesz szó arról is, hogy hova vigyék az eredetileg nekünk szánt intézetet. Bár Dombóvárnak már alig lehet reménye, mert az anyagiakban sokkal gazdagabb Dunaföldvár – jelenleg – biztosabb positiót jelent az esetleg odahelyezendő gimnázium számára, mégis várva-várjuk a döntést, valjon a mi biztatásunk és a jövőbe vetett erős reményünk teljesen tekintet nélkül marad-e?

Valószínű, hogy csütörtökön egy szép álmunktól foszt meg véglegesen a gyönki gimnázium fenntartó testületének rideg határozata.

Dombóvár és Vidéke 1911. május 28. (11. évfolyam 22. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

Az rk. gimnázium.

Néhány vidéki lapból olvassuk azt a hírt, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter értesítette Dombóvár nagyközség előljáróságát, hogy a dombóvári rk. főgimnázium létesítése elől nem fog elzárkózni, ha a község 120.000 K segélyt ad, az építéshez szükséges téglát s megfelelő telket minden ellenszolgáltatás nélkül átengedi s az osztályokat, míg a főgimnázium felépül, megfelelő helyiségekbe elhelyezi.

Szóval a miniszter nem zárkózik el a létesítés elől. De mintha ugyanezeket a kijelentéseket már hallottuk volna, sőt március elején arról is keringett már hír, hogy 10-15 napon belül

megkezdik a tárgyalásokat Dombóvárral. Különben a községházán a miniszteri leiratról még ez ideig nem tudnak semmit.

Lehet, hogy majd csak egyszerre meglepnek vele bennünket. – Talán nem fogunk tulságosan megijedni.

Dombóvár és Vidéke 1911. június 04. (11. évfolyam 23. szám p. 2.)

A gimnázium ügye.

A mult számunkban e cím alatt említettünk egy a vidéki lapokban már publikált leiratot, amelyben a kultuszminiszter kijelenti a rk. főgimnázium felállításához a hajlandóságot, ha a község 120.000 koronát, három kataszteri hold telket és az épület emeléséhez szükséges téglát minden ellenszolgáltatás nélkül ad és addig is míg az épület elkészül az osztályok elhelyezéséről gondoskodik.

A leirat végre tényleg megérkezett a községhez és mire ez a lap olvasóink keze közé jut, már tárgyalta is a község képviselőtestülete a leiratot, mert tegnap délutánra összeült a rendkívüli gyűlés e tárgyban határozni.

Minden kétséget kizárólag egyhangu határozattal hozzák meg a felszólításra a választ, mely aztán haladéktalanul megy a maga útjára.

Magunk részéről tamáskodtunk a főgimnázium felállításának ügye iránt és a mostani lépéssel is csak igen keveset látjuk előbbre haladni az ügyet, de kijelenthetjük, hogy nagyon fogunk örülni, ha tévedtünk és kétkedésünk alaptalannak bizonyulna.

Dombóvár és Vidéke 1911. szeptember 10. (11. évfolyam 37. szám p. 2.)

A gimnázium.

Amíg a gyönki gimnázium ügyében a porondon maradt Dunaföldvár és Gyöngyös vívja a harcot, mi szépen lemaradtunk arról a szekerről, amely után gyerekes örömmel utána vetettük magunkat, mert mosolygós, nyájas szóval bízatták a hiszékeny, jó vidéki embereket. Biztos és megbízható forrásból tudjuk, hogy a kormány az ország nehéz pénzügyi viszonyaira hivatkozva levette a napirendről a dombóvári gimnázium kérdését és egyelőre nem is fog szóba kerülni újra.

Bennünket nem lepett meg ez a dolog, mert kezdettől fogva bizalmatlanok voltunk a nagyuri ígérekkel szemben és ezen bizalmatlanságunknak több ízben kifejezést is adtunk. Nagyon kicsi volt azok száma, akik e tekintetben egy véleményen voltak velünk, még csak egy kezünknek összes ujjai sem kellenek, ha össze akarjuk őket számolni, - majdnem egyes számban mondtuk. S íme, amitől féltünk, amiben olyan nagyon-nagyon szívesen csalódtunk volna, bekövetkezett. Egyelőre még nem nyilvános a dolog, de sajnos, a miránk halálos ítéletszerűen sujtó írás pár nap múlva meg fog érkezni és befejeződik egy szépen kezdődött

álunk, melyet magunk rontottunk el, mert másképp is végződhetett volna, ha nem keveseltük volna azt az egyszerű kis középiskolát, amelynek elnyeréséért kezdtük a küzdelmet, de a legelső látszólagos nehézségnél kishitűen meghátráltunk. Most aztán maradunk úgy ahogy voltunk, iskola tekintetében egyenlő ellátásban bármelyik kis falucskával, vagy pusztával.

Vagy talán visszatérjünk elhagyott szerelmünkhöz, a gyönkiekhez? Késő már!

Készülhetünk a dombóvári gimnáziumok aktáinak lezárásához. Az utolsó írás már utban van, ezt csatoljuk a többihez és tegyük az egészet az emlékeink közé, hogy fiaink és unokáink majd olvassák el az ősök viselt dolgait, nagy terveit, melyeket gyönyörűbben elpuskázni nem lehetett volna

Requiescat in pace!

Somogyvármegye 1911. szeptember 22. (7. évfolyam 216. szám p. 4. ADT)

Barkóczy Sándor báró Dombóváron.

Barkóczy Sándor báró kultuszminiszteri tanácsos, titkára Németh Arthur kíséretében tegnap este Dombóvárra érkezett és ma az ott létesítendő katolikus főgimnázium ügyében tárgyalásokat folytatott az illetékes körökkel.

Somogyvármegye 1911. szeptember 27. (7. évfolyam 220. szám p. 2. ADT)

Főgimnázium Dombóváron – Barkóczy báró kiszemelte a szükséges telket – Jövőre megkezdik az építkezést.

Régi vágya Dombóvárnak, hogy középiskolához juthasson. Amikor legutóbb a gyönki ref. algimnázium áthelyezésnek kérdése aktuálissá vált, minden lehető elkövetett az iskola megszerzésére, de e tervük hajótörést szenvedett. Ekkor vetődött föl az az eszme, hogy Dombóvár egy nyolcosztályu kat. főgimnáziumot fog létesíteni, amelynek megteremtéséhez Esterházy Miklós herceg a legmesszebbmenő támogatást helyezte kilátásba. A dombóvári főgimnázium ügye az elmúlt hét folyamán erős lépéssel haladt előre.

Hirt adtunk már róla, hogy csütörtökön Barkóczy Sándor báró kultuszminiszteriumi miniszteri tanácsos Dombóváron járt a létesítendő főgimnázium ügyében. Erről a látogatásról most dombóvári tudósítónk a következőket írja:

Barkóczy Sándor báró miniszteri tanácsos, titkára Németh Arthur kíséretében csütörtökön, a délelőtti gyorsvonattal Dombóvárra érkezett, hogy az ott létesítendő katolikus főgimnázium ügyében tárgyalásokat folytasson. Az állomáson Nagy István főszolgabíró a két község bíráival és jegyzőivel fogadta és üdvözölte. Barkóczy báró és kísérete Paál József nyug. hercegi főügyelőnél szállt meg.

A megérkezés után kocsira ültek. Bejárták a községet s végül az Esterházy herceg által a gimnázium részére följánlott telekhez hajtottak. Bejárták a telket és ezt ép úgy, mint az ezután megszemlélt községi telket is megmérte Barkócy báró.

Másfél órás kocsikázás után a főszolgabírói hivatalba mentek, ahol Nagy István főszolgabíró fölhívására megjelentek a község előljárói és a bizottság tagjai is, kiknek nevében Illés Gyula főjegyző üdvözölte Barkócy bárót, Kérve Dombóvár ezen fontos ügyében további jóakarátát. Az üdvözlésre Barkócy báró szívesen megígérte jóakarátát, de egyben kijelentette azt is, hogy nincs fölhatalmazva olyan ígéret megtételére, hogy már a jövő tanévben megnyithatná a gimnáziumot. Elmondta, hogy megtekintette az iskola számára kijelölt mindkét telket. A herceg által följánlott teleknél azonban sokkal megfelelőbbnek tartja a községi pásztorház körüli helyet. Mind a kettőnél azonban nagy baj, hogy messze esik a templomtól és a tanulók a naponkénti misére járással igen ki lesznek fárasztva.

Nyarády Aladár plébános itt közbevetette, hogy a vásártérre ugyanis majd templomot fognak építeni és plébánialakot.

Barkócy úgy vélte, hogy ez esetben a templomot össze lehetne építeni a gimnáziummal. Fölhívta a közönséget, hogy a miniszter föltételeit fogadja el és ezt terjessze fel.

Illés főjegyző azonnal be is mutatta a község képviselőtestületének szabályszerű határozatát, mely szerint Dombóvár 120.000 koronát, az építkezéshez szükséges téglát és a telket adja. Ezen községi határozatot Tolnavármegye törvényhatósága még októberben tárgyalás alá veszi és aztán haladéktalanul föl is terjesztik az illetékes miniszteriumba. A gimnázium építkezését így csak a jövő év tavaszán kezdik meg. Az iskola megnyitása csak az 1912 – 1913. tanév kezdetén lesz.

A dombóvári főgimnázium a kaposváritól, valamint a pécsitől sok növendéket fog elvonni.

Dombóvár és Vidéke 1911. október 01. (11. évfolyam 40. szám p. 4.)

A gimnázium telke.

Nem építik ám még – kérem, csak arról határozott a község, hogy a herceg által megajánlott telken vagy a községi pásztorház telkén épüljön-e majd a gimnázium. Tehát inkább a hercegi telken óhajtanák. Eddig tehát már volnánk.

Tolnamegyei Közlöny 1911. december 17. (39. évfolyam 51. szám p. 4. ADT)

A dombóvári kath. gimnázium.

Dombóvár nagyközség képviselőtestülete legutóbb tartott közgyűlésében tárgyalta a gimnázium részére adandó telek kérdését. Miután a hercegi uradalom által kijelölt telekre a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban úgy nyilatkoztak, hogy az a nevezett célra nem alkalmas, a képviselőtestület a Bezerédj-utca bejárata mellett levő telket fogja kérni a

hercegtől. – Mivel pedig az 1912. évi költségvetésbe a kormány nem állíthatja be a dombóvári kath. gimnázium költségeit, a község kimondta azon esetre, ha 1913. év szeptemberében megnyitnák a gimnáziumot, 10.000 K erejéig viseli a költségeket. Ezen összeget gyűjtés útján remélik beszerezni.

Tolnamegyei Közlöny 1912. február 11. (40. évfolyam 6. szám p. 3. ADT)

Herceg Esterházy Dombóváron.

A Dombóváron felállítandó főgimnázium ügyében kíséretével január 30-án megjelent herceg Esterházy, akinek látogatásáról a „Dombóvár és Vidéke” ezt írja:

„A mult kedden – január 30-án – délelőtt 10 órakor a budapesti gyorsvonattal érkezett meg herceg Esterházy jogtanácsosának, Nagy Emilnek kíséretében. Nagy Albert központi kormányzó már előző napon érkezett Dombóvárra. Megérkezés után a központi uradalmi hivatalba ment, honnét rövid tartózkodás után kíséretébe véve még Bölöny Ödön kerületi felügyelőt, gyalog ment ki Ujdombóvár felé és megtekintette a gimnázium számára kijelölt telkeket, melyek közül a Bezerédj-utca bejárata mellett levőt kívánta az iskola helyéül. E telket a gimnázium felállítása esetén Dombóvár község területéhez fogják csatolni. Ezután kísérták Ujdombóvár állomásra, hol Vadkerty-nél dejeuner volt, melyen a kíséretén kívül a helybeli uradalmi hivatalok vezetői is részt vettek. Majd újra gyalog visszajöttek, a Bezerédj-utcán és a pásztorház mellett a Hunyadi-térre ment a herceg három kísérelőjével, honnét aztán kocsin bejárta az egész várost. Azután visszatértek a hivatalba, hol uradalmi ügyekről értekezett és este hatórai gyorsvonaton jogtanácsosával és a kormányzóval visszautazott Budapestre. Herceg Esterházy ittléte alatt tisztjein kívül senkivel nem érintkezett, sehol látogatást nem tett és senkit nem fogadott. Összes Dombóvárt érdeklő információit helybeli kerületi felügyelőjétől és tisztjeitől vette. Ez pedig herceg Esterházynak is, de nekünk is a legmegnyugtatóbb lehet.

Tolnamegyei Közlöny 1912. február 11. (40. évfolyam 6. szám p. 3. ADT)

A dombóváriak küldöttsége.

A dombóvári kir. járásbiróság és a kath. főgimnázium ügyében folyó hó 1-én a dombóváriak küldöttsége járult az igazságügyi és a Vallás- és közoktatásügyi miniszterek elé. A küldöttség tagjai voltak: Nagy István főszolgabíró, Farkas Ferenc községi bíró, Illés Gyula dombóvári főjegyző, Czéh Ferenc ujdombóvári főjegyző, Nyárády Aladár plébános, Habermfeld Béla takarékpénztári igazgató és dr. Jakab Lajos ügyvéd. A küldöttséget Szluha Pál, a kerület Kossuth párti képviselője mutatta be a minisztereknek. Nagy István főszolgabíró volt a küldöttség szónokája, aki beszédében feltárta azokat az indokokat, amelyek szükségessé tették a kir. járásbiróság és a főgimnázium mielőbbi felállításának szorgalmazását. A miniszterek kedvező kijelentést tettek. Ez alkalommal a küldöttség tagjai felkeresték az illetékes ügyosztály vezetőket is, akik szintén kedvezően nyilatkoztak.

Pécsi Napló 1912. április 07. (21. évfolyam 81. szám p. 5. ADT)

Mi lesz a dombovári főgimnáziummal?

Az oly szépen fejlődő Dombóvár községnek alapos reménye volt arra, hogy megfelelő áldozatkészség esetén meg fogja kapni a gyönki ref. algimnáziumot. Meg is indította az ennek elnyerését célzó mozgalmat, melyet azonban abbahagyott, amikor értésére esett a községnek, hogy megfelelő áldozatkészség esetén katolikus főgimnáziumot is kaphat. Így kilépett a gyönki ref. algimnáziumért versengő helyek sorából és a gyönki gimnázium minden jel szerint Gyönkön marad. A dombovári kath. főgimnázium fölállítására tárgyában megtörtént a kért összeg és téglák megszavazása, a helyszínén járt maga Barkóczy báró, akkor még a középiskolai ügyek előadója a miniszteriumban, aki az ügy hamaros elintézését helyezte kilátásba – és azóta várják a dombováriak a miniszteriumból a döntő szót, mely újabb tápot adna reményeiknek, de ez csak nem mutatkozik a határon, bár naponként öt gyors és személyvonatok egész sora érkezik Budapestről Dombóvárra. Nem tudják mire vélni e hallgatást, de úgy sejtik még sokáig, nagyon sokáig várakozniuk kell, amíg a dombovári és dombóvárvidéki gyerekek dombovári főgimnáziumba iratkozhatnak.

Dombóvár és Vidéke 1912. május 26. (12. évfolyam 21. szám p. 1.)

Meglesz a gimnázium.

Sok kételkedés, a folytonos csalódások nyomasztó és kétségbeesítő súlya alól szabad, jóleső lélegzetvételhez jutottunk. Egy régi tervünknek sikere új energiát önt lelkünkbe: meg lesz a gimnáziumunk.

Kételkedtünk ez ügyünk sikerében, szinte elénekeltük felette a requiescatot is, mert nem láttunk egy kis positívumot az egész dologban. Skeptikussá, bizalmatlanná tett bennünket a sok csalódás, a magunkra hagyatottság érzete. Nem volt más biztatásunk mint néhány magas helyről jött ígéret, melyben azonban bízni nem mertünk, mert számtalan szomorú példáját láttuk, amint ezen ígéretek elfoszlottak színes szép szappanbuborékok módjára. – A könnyebben hívők bíztak ugyan, de a multakból okulva mi nem mertünk melléjük állani; eddig aggódva kételkedtünk az egész ügyben. Most azonban amikor az első pozitív és megmászhatatlan határozat elhangzott, mely a dombóvári gimnázium megvalósítását most már kétségtelenné teszi, nem volna becsületes dolog, továbbra is kételkedni a sikerben.

Kapitulálunk.

Eddigi magatartásunkban is a becsületes aggodalom vezetett, mellyel sirattuk egy elveszett és elég valószínűnek tartott álmunkat, - aggodalmunkban azonban megnyugvó ponthoz értünk és immár örömmel adjuk tudtára a közönségnek, hogy 1913 szeptemberében megnyílik a dombóvári főgimnázium első osztálya.

Belezökkent tehát a gimnázium ügye a legjobb kerékvágásba, mely ide vezet a mi eddig sok csalódást átélt kis Dombóvárunkba és egy szebb jövőnek ösvényét mutatja.

Két év előtt amikor a gyönki gimnázium számára keresett az iskola jövőjét féltő tanári kar új hazát, - felvetődött a katolikus gimnázium létesítésének kérdése. Felvetette legelőször Paál József hercegi nyug. felügyelő és eljárta az ügyben ott, hol számunkra jóakaró támogatókat találhatott. A pécsi püspök, az ő útján a kultuszminiszter és aki ez ügyben a legtöbbet tehetett érdekünkben: Herceg Esterházy Miklós vették át az eszmét és közös megállapodásuk eredménye a mult heti határozat, melyet a katolikus tanulmányi alapok ellenőrző bizottsága mult pénteken – f. hó 17.-én végérvényesen hozott, amikor kimondotta, hogy 1913-ra létesíti a dombóvári kir. kath. gimnáziumot. Igaz ugyan, hogy a határozat hozatala ellen kifogások is voltak a bizottságban, de a megnyugtató is nyomban elhangzott és pedig először Sággy Gyula egyetemi professzor részéről, ki Dombóvárt igen jól ismeri itteni jóbarátai révén és azok információjai alapján, de a legmegnyugtatóbb kijelentést maga herceg Esterházy tette meg a bizottságban, mely aztán minden kételkedést és kifogást eloszlatott és a végleges határozatot meghozták.

A továbbiakra nézve úgy szólván a határozat, hogy évenként egy-egy osztállyal fejlesztik a gimnáziumot és így az 1920/21 tanévben már teljessé lesz az.

A bizottság intézkedése megfellebbezhetetlen, tehát végleges és megmásíthatatlan, ez pedig teljes bizodalmat kelthet bennünk.

Nem akarjuk itt újra elmondani azt a mérhetetlenül sok előnyt, amely ezen fontos intézmény megvalósulásával érni fog bennünket; tisztában lehet ezzel mindenki, aki számítani tud. Csak annyit mondhatunk – ezt kötelességünk kimondani – hogy az a sok panasz, elégedetlenség, amely oly gyakran és oly sok dugába dült tervünk felett való sajnálkozásunk között elhangzott a legtöbbször alaptalanul okozott – hiszen mindenkor kellett valakit okolni – herceg Esterházy ellen, most egyszerre gyógyírt kapott. Mert kétségtelenül a legfőbb érdem a hercegé, aki csak nemrég ismerte meg a mi mostohán elhagyott Dombóvárunkat és jobb sorsra méltónak találta. Legyen meggyőződve a hatalmas herceg, hogy irántunk tanusított jóakarataért Dombóvár közönsége hálás szívvel fog rá gondolni. Szegények vagyunk mást nem adhatunk a jóságáért, fogadja ezt a hálánkat szívesen!

Nem kevesebb érdeme van Zichy Gyula gróf pécsi püspöknek is, ki bátyjánál a vallás és közoktatásügyi miniszternél egyengette a létesítendő gimnázium útját.

Nem szabad azonban elfeledkeznünk arról sem, hogy ki volt a magvető, aki szívós kitartással, fáradhatatlan utánjárással a mi magunkra hagyatottságunkban megszerezte nekünk a szükséges jóakarókat és pártfogókat. Legyen neki a kiküzdött eredmény felett való tiszta öröm a jutalma, melyhez a dombóváriak hálája is hozzá fog járulni.

Szebb jövő felé való lépésnek tekintjük ezt az első jelentősebb eredményt. Ugy véljük az első sikert követni kell a többinek is. A járásbíróságunk is valószínűleg hamarosan tető alá kerül. Remélünk és bízunk!

Pécsi Napló 1912. június 02. (21. évfolyam 124. szám p. 7. ADT)

Dombóvár megkapja a kért főgimnáziumot.

A katolikus tanulmányi alapok ellenőrző bizottsága a napokban kimondotta, hogy 1913-ra létesíti a dombovári katolikus főgimnáziumot, melyre Dombovár község tetemes anyagi áldozatot hoz. Az intézetet évenként egy-egy osztálylyal fejlesztik és így az csak 1921-ben lesz teljessé. Az ellenőrző bizottság ez örvendetes határozatára döntő befolyással volt Eszterházy Miklós herceg állásfoglalása az iskola mellett.

Dombóvár és Vidéke 1912. szeptember 01. (12. évfolyam 35. szám p. 2.)

A gimnázium.

A létesítendő gimnáziumunk ügyében újra igen jelentős lépéssel haladtunk előre. Az elmúlt csütörtökön Illés Gyula községi főjegyző és dr. Jakab Lajos hercegi ügyész személyesen vitték fel az építendő gimnázium telkének helyszínrajzát a közoktatásügyi miniszteriumba. Dr. Balogh Jenő államtitkár átvette a bemutatott telekrajzot és megbízta dr. Gothard Zsigmond min. osztálytanácsost, hogy személyesen utazzék le Dombóvárra a telek végleges megállapítása ügyében. A megbízott min. osztálytanácsos holnap – hétfőn érkezik le, hogy a rábízott feladatot elvégezze.

Ezután a legrövidebb időn belül megtörténik a teleknek a kath. tanulmányi alap nevére való telekkönyvi átírása és valószínűleg rövidesen elkészül az építési terv is és elrendelik az építkezés megkezdését.

A jövő 1913. év szeptemberében egyelőre ideiglenes helyiségekben megnyitják az első osztályt, melynek költségeit a jövő évi állami költségvetésbe beállította a közoktatásügyi miniszter és mint biztos forrásból tudjuk, ahhoz a pénzügyminiszter hozzájárulását is biztosította.

A legjobb kerékvágásban halad tehát ez az ügy, amelyet oly aggódva, vágyakozva kísér figyelemmel községünk és nagy vidékének egész lakossága.

Pécsi Napló 1912. szeptember 05. (21. évfolyam 200. szám p. 3. ADT)

Új kat. főgimnázium Dombóvárott.

A Dombóvárott létesítendő gimnázium ügye újra jelentős lépéssel haladt előre. Az elmúlt csütörtökön Illés Gyula községi főjegyző és Jakab Lajos dr. hercegi ügyész személyesen vitték fel az építendő gimnázium telkének helyszínrajzát a közoktatásügyi miniszteriumba. Balogh Jenő dr. államtitkár átvette a bemutatott telekrajzot és megbízta Gothard Zsigmond dr. min. osztálytanácsost, hogy személyesen utazzék le Dombóvárra a telek végleges megállapítása ügyében. A megbízott min. osztálytanácsos hétfőn Dombóvárott el is végezte a rá bízott feladatot. Ezután a legrövidebb időn belül megtörténik a teleknek a kat. tanulmányi alap

névére való telekkönyvi átírása és valószínűleg rövidesen elkészül az építési terv is és elrendelik az építkezés megkezdését. A jövő 1913. év szeptemberében ideiglenes helyiségekben megnyitják az első osztályt, melynek költségeit a jövő évi költségvetésbe beállította a közoktatásügyi miniszter és ahhoz a pénzügyminiszter hozzájárulását is biztosította.

Tolnamegyei Közlöny 1912. szeptember 29. (40. évfolyam 39. szám. p. 3. ADT)

Telekadományozás.

Eszterházy Miklós herceg 6330 négyszögöl területet ajándékozott a Dombóváron építendő kath. főgimnázium részére. Ezzel a telekkérdés végleg el van intézve.

Dunántúl 1912. október 17. (2. évfolyam 236. szám p. 2. ADT)

A dombóvári gimnázium ügye.

Dombóvári tudósítónk értesítése szerint az ott létesítendő kir. róm. kath. főgimnázium felállítása tárgyában a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívta a községet, hogy a hercegi uradalom által ajándékozott területet, miután az lejtős, a mélyebben fekvő oldalon töltesse fel. A községi képviselőtestület miután az eddigi összes feltételeket teljesítette, ezen kívánságnak is eleget akar tenni. A községi közgyűlés egyhagulag elhatározta, hogy ezen feltöltést, mely körülbelül 4000 – 6000 koronába fog kerülni, tekintettel arra, hogy kevés megterheléssel jár a község adófizető polgáira, vállalja.

Tolnamegyei Közlöny 1913. március 30. (41. évfolyam 13. szám p. 4. ADT)

A dombóvári főgimnázium ügye.

Nagy István főszolgabíró vezetésével folyó hó 15-én egy küldöttség járt dr. Jankovich Béla új vallás- és közoktatásügyi miniszternél, kérve őt, hogy az elődje, gróf Zichy János által Dombóvár részére megígért kath. főgimnázium létesítése ügyében eddig történt intézkedések elfogadásával tegye lehetővé annak felállítását. A miniszter a küldöttséget szívesen fogadta és megígérte, hogy a főgimnázium létesítését elősegíti. A küldöttség dr. Beöthy László kereskedelemügyi miniszternél is tisztelgett, aki szintén megígérte az ügy támogatását.

Tolnamegyei Közlöny 1913. április 20. (41. évfolyam 16. szám p. 3. ADT)

A dombóvári főgimnázium.

Illés Gyula Dombóvár nagyközség agilis főjegyzője a napokban Budapesten járt a kir. járásbíróság ügyében, mely alkalommal a kultuszminiszteriumban is érdeklődött a főgimnázium ügye iránt, ahol azt az öröndetes megnyugtatót kapta, hogy a dombóvári főgimnázium létesítésének ügye annyira előrehaladott állapotban van, hogy a folyó év szeptemberben az I. osztály már meg is nyílnak.

Tolnavármegye és a Közérdek 1913. május 26. (9. évfolyam 42. szám p. 3. ADT)

Dombóvár halad.

Három hónapja, hogy Dombóvár megkapta a főgimnáziumot s ez már épül is, másik nagyjelentőségű vivmány, hogy Ujdombóvár község egyrészét Ódombóvárhoz kapcsolják. S most végül olvassuk a kultuszminiszter leiratát, mely arról szól, hogy megkapják a nagyon kért főgimnáziumot. A miniszteri leirat következőképen hangzik: „Tudomás végett értesítem az előjáróságot, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége f. évi május hó 3-án legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy Dombóvárrott a magyar tanulmányi alap terhére királyi katolikus főgimnázium állítassék. – A főgimnázium megnyitása iránt szükséges intézkedéseket annak idején meg fogom tenni. – Budapest, 1913. május 19. Jankovich.”

A kultuszminiszter a héten, mikor Bonyhádról Budapestre visszautazott, a gimnázium ügyéről nála érdeklődött Döry Hugó túskei bérlő előtt határozottan kijelentette, hogy az első osztályt a folyó év szeptemberben fogják megnyitni.

Tolnamegyei Közlöny 1913. június 01. (41. évfolyam 22. szám p. 3. ADT)

A dombóvári kath. főgimnázium.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter május hó 19-iki keltezéssel leiratot intézett Dombóvár előjáróságához, melyben tudatja, hogy a király május hó 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával megengedte, hogy Dombóvárrott a magyar tudományi alap terhére királyi katolikus főgimnázium állíttassék. A jövő tanévben már az első osztály meg is nyílik. Ezzel az intézettel Tolnavármegyének 4 gimnáziuma lesz: Szekszárdon állami, Bonyhádon evangélikus, Dombóváron kath. főgimnázium, Gyöngön pedig ref. algimnázium.

Világ 1913. július 03. (4. évfolyam 156. szám p. 16. ADT)

A dombóvári gimnázium.

A napokban küldöttség járt Dombóvárról a kultuszminisztériumban és érdeklődtek Jankovics Béla miniszternél a dombóvári gimnázium megnyitása felől. A miniszter ígéretet tett az intézet megnyitására és most illetékes helyről arról értesítenek, hogy az iskola

igazgatójának kinevezése küszöbön van, úgy hogy a dombóvári gimnázium megnyitása szeptemberben megtörténik.

Tolnamegyei Közlöny 1913. július 20. (41. évfolyam 29. szám p. 2. ADT)

A dombóvári gimnázium kombinált ügye végelintézést nyert, a kultuszminiszter Nessler Lajos lőcsei gimnáziumi tanárt Dombóvárra helyezte azzal a megbízással, hogy szervezze az intézetet. A rohamosan fejlődő város régi óhaja valósult meg ezzel a faktummal, most már csak erős kezű, szervező erejű vezetőre van szükség, akit Nessler Lajosnak, mint elsőrangú szakterőben, meg is fognak találni.

Tolnamegyei Közlöny 1913. július 27. (41. évfolyam 30. szám p. 4. ADT)

A dombóvári főgimnázium.

Mint tudjuk, szeptember elején megnyílik a dombóvári főgimnázium. Hogy mennyire szükség volt ott főgimnáziumra, mutatja az, hogy július 20-ig már közel száz tanuló jelentkezett az I. osztályba; csupán helybéli van 68. Nessler Alajos a gimnázium igazgatója már el is foglalta új állását, s jelenleg az új intézet szervezési munkálatait végzi. Valószínűleg párhuzamos lesz az első osztály, mivel a jelentkezések még egyre jönnek, s nem lenne helyes visszautasítani a tanulni vágyó ifjúságot. Ezzel az intézetnek létesítésével Dombóvárnak egy régi óhaja teljesült, és rohamos fejlődését ez is igen fogja mozdítani. Két év múlva az intézet modern épületébe költözködik, melynek telkét Esterházy herceg ingyen bocsátotta rendelkezésre.

Dunántúl 1913. augusztus 14. (3. évfolyam 188. szám p. 3. ADT)

A dombóvári gimnázium.

A dombóvári gimnázium úgy látszik, igen népes lesz. A gimnázium első osztályába jelentkezettek száma az elmúlt héten 102-re emelkedett. Most még számításba véve, hogy ez a szám, ha augusztus havában már csupán kismértékben is, de szeptember első napjaiban feltétlenül jóval emelkedni fog, valószínűnek látjuk, hogy Nessler Alajos igazgatónak a párhuzamos létesítése iránt a minisztériumban tett lépései sikerre is fognak vezetni. Egy osztály csupán 60 tanuló befogadhat, már pedig a jelentkezettek között maguk a dombóváriak is többen vannak 60-nál, így nem tételezhető fel, hogy az első 60 diák után jelentkezettek vissza fognak utasítani.

Dunántúl 1913. augusztus 15. (3. évfolyam 189. szám p. 3. ADT)

A dombóvári gimnázium püspöki biztosa.

Zichy Gyula gróf megyéspüspök a dombóvári gimnázium püspöki biztosává Fröhworth Géza tb. kanonok, gyulai esperesplébánost nevezte ki.

Tolnamegyei Közlöny 1913. augusztus 17. (41. évfolyam 33. szám p. 3. ADT)

A dombóvári kath. főgimnázium első osztályába eddig 102 tanuló jelentkezett. Ennek alapján Nessler Alajos igazgató előterjesztést tett a miniszternek párhuzamos osztály felállítása iránt.

Dunántúl 1913. szeptember 07. (3. évfolyam 207. szám p. 5. ADT)

A dombóvári főgimnázium megnyitása.

A tegnapi nap nagy jelentőséggel bír Dombóvár és környékének életében. Teljesült a lakosság hő vágya: megnyílt a dombóvári gimnázium. Reggel 8 órakor a plébániatemplomban ünnepélyes Veni Sancte volt, melyet Offenmüller Zsigmond plébános, szentszéki ülnök mondott. Az ünnepélyes istentiszteleten nemcsak a gimnázium tanári kara és tanulói, hanem Feitsch Irén igazgatónő vezetésével a polgári leányiskola is megjelent. Szent mise után a Korona-szálló disztermébe vonult az ifjuság a megjelent szülőkkel és nagyszámu érdeklődőkkel. A megnyitó ünnepély a Himnusszal kezdődött, amelyet Lenkei Géza énektanár vezetése alatt adott elő a gimnáziumi ifjuság. Majd az új főgimnázium közszeretben álló igazgatója Nessler Alajos a gyermekek neveléséről mondott nagy szabásu beszédet. Az intézeti szabályok felolvasása után ugyancsak az igazgató mondott köszönetet a főgimnázium létrejöttében közreműködő Esterházy Miklós hercegnek, Zichy Gyula gróf megyéspüspöknek és a dombóvári notabilitásoknak. Majd Nagy István dombóvári főszolgabíró a volt tanulók által gyűjtött 825 koronát adta át az igazgatónak, hogy az összeg kamatait a legjobb tanulók jutalmazására fordítsák. Este százszemélyes társasvacsora volt, amelyen több felköszöntő hangzott el. Az új főgimnáziumnak egyelőre két párhuzamos első osztálya nyílt meg. A tanítás ideiglenesen az egyik elemi iskola épületében folyik, két év múlva azonban átköltöznek a megnyíló hatalmas új iskolaépületbe, melyben az alsó négy párhuzamos osztálynak megfelelőleg összesen tizenkét tanterem lesz. Az első osztályba 105 nyilvános és két magántanuló iratkozott be. A tanulók között van két fiú a pécsi gyermekmenhelyről is.

Somogyi Hírlap 1913. szeptember 18. (10. évfolyam 214. szám p. 4. ADT)

Hányan iratkoztak be a dombóvári gimnáziumba?

A dombóvári kir. kat. főgimnáziumnak I. A., I. B. osztályába még ezen a héten is többen jelentkeztek felvételre, úgy, hogy ma már az I. osztálynak 111 rendes és 2 magántanulója van. A szomszéd városok középiskolaiban ennél fogva nagyon is érezhető, hogy a közelben

uj középiskola létesült, különösen pedig Kaposvárott, ahol értesülésünk szerint mintegy 50-nel kevesebb diák iratkozott be az I. osztályba, mint az előző évben.

Tolnamegyei Közlöny 1913. december 21. (41. évfolyam 51. szám p. 5. ADT)

Mitől félnek a dombóváriak?

A villany erővel dolgozó és haladó kis Dombóvár cirkulusait alaposan megzavarta egy hírecske, mely a kultuszminisztériumból szivárgott ki. A csüggedést előidéző híradás az, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter a pénzügyminiszternek parancsára a kultusztárca költségvetéséből több tételt, így a dombóvári főgimnázium épületének költségeit is törölte. Mi ennek a kegyetlen verzióknak nem adunk hitelt, mert nem hihetjük el, hogy a kormány adott ígéretét megszegje; mert tudvalevőleg úgy a kormány, mint az akkori kultuszminiszter is megígérte, hogy a dombóvári főgimnázium épületét 1914-ben felépítteti.

Somogyvármegye 1914. március 13. (10. évfolyam 59. szám p. 5. ADT)

Kedvezőtlenül végződött a kultuszminisztériumi tisztelgés. Nagy István főszolgabíró arra kérte a minisztert, hogy engedélyezze a gimnázium építési költségeit, hogy az építés már az idei tavasszal megkezdhető és az épület már a jövő év szeptember 1-én használatba vehető legyen. A kultuszminiszter kijelentette, hogy a kérésnek nem tehet eleget, mivel a kormánynak nincs pénze, de kilátásba helyezte, hogy az építkezést 1915. év tavaszán megkezdik és 1916 őszén már a kész épületben kezdenek meg az iskolai évet.

Dunántúl 1915. július 23. (5. évfolyam 167. szám p. 3. ADT)

Uj gimnáziumi igazgató.

A király a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Nessler Alajos dombóvári királyi katolikus gimnáziumi rendes tanárt az intézet igazgatójává nevezte ki.

Somogyvármegye 1916. március 04. (12. évfolyam 52. szám p. 5. ADT)

Egy dombóvári tanár hőstette.

Az orosz harctéren történt múlt év december 31-én, hogy egy erődítésünk jobb szárnya ellen négy orosz zászlóalj nyomult előre. A helyzet valóban kritikus volt és nem látszott lehetetlennek, hogy a nagy erővel fölvonuló oroszok a frontnak ezt a részét benyomják, esetleg áttörnek. Schneider András tartalékos hadnagy a veszedelem láttára csapatával összeütközött az oroszokkal, akik közül 400 meghalt, sokan megsebesültek és 91 fogságba esett. Schneider András, aki a harctéren hős, békében tanár a dombóvári gimnáziumban. A derék, hős tanárt felterjesztették kitüntetésre.

Dombóvári Hírlap 1917. január 01. (1. évfolyam 1. szám p. 3. ADT)

A dombóvári gimnázium új épületének ügye.

Ugy értesültünk, hogy a közoktatásügyi kormány is belátta, hogy a gimnázium már nem maradhat mostani szűkös helyén, s a legnagyobb jóakarattal vette kezébe a gimnázium építésének ügyét. Így erős a reményünk, hogy az 1917-ik év őszén az építkezés megkezdődik a 1919. őszén az intézet, akkor már 7. osztályával, beköltözhetik a modern pedagógia minden eszközével ellátott impozáns épületébe.

Dombóvári Hírlap 1917. január 01. (1. évfolyam 1. szám p. 3. ADT)

Baumgart János dombóvári építőmester, akit áldozatkészségéről már ismernek a dombóváriak, azzal az ajánlattal kereste fel az ottani gimnázium igazgatóját, hogy mivel a gimnáziumi tanulóifjúság toranaterem hiánya miatt nem részesül tornatanításban, hajlandó egy tornaterem építésénél szükséges munkát ingyen adni. Valóban nemes gondolkodásra vall ezen ajánlat, amit a gimnázium igazgatója azzal köszönt meg, miszerint a jelek arra mutatnak, hogy a közoktatási kormány a gimnázium építésével a legnagyobb jóakarattal foglalkozik s az építés megkezdése már a közel jövőben meg fog történni s provizórikus tornateremre szükség nem lesz.

Baumgart úr kulturérzékére vall az az újabb ténykedése is, hogy a lapunkat már megjelenése előtt nem csak erkölcsileg, de anyagilag is támogatta.

Tolnavármegye és a Közérdek (13. évfolyam 11. szám p. 3. ADT)

A dombóvári gimnázium első katonadiákja.

Dombóváron március 2-án adta ki a gimnázium igazgatója Kocsis Mihálynak, az intézet IV. osztályu tanulójának bizonyítványát. Ezen alkalomból a tanári testület a IV. osztály tantermébe vonult, ahol az igazgató megható beszéddel bucsúztatta el Kocsis Mihályt, az intézet első katonadiákját, ki március hó 10-én be is vonult. Kocsis Mihály az intézet fennállása óta tagja az intézetnek, akinek soha más bizonyítványa nem volt, mint tiszta jeles. Első volt mindig az elsők között.

Dunántúl 1917. június 01. (7. évfolyam 124. oldal p. 6. ADT)

Gimnáziumi internátus Dombóváron.

Egy évvel ezelőtt (?) nyílt meg a dombóvári gimnázium, de a további fennállása és fokozatos fejlődése máris veszélyeztetve van. Hogy azonban a gimnázium fennállása továbbra is biztosítva legyen Dombóvár közönsége oly módon kívánja megoldani, hogy internátust létesít. Az internátus létesítésének kezdeményezésében felsőeőri Pál Józsefé az

érdem ki szűkebb körű bizalmas tanácskozássra hívta össze Dombóvár közönségét. Az értekezlet magáévá tette Pál József indítványát s a dombóvári internátus valószínűleg már a közel jövőben tető alatt lesz.

Magyarország 1917. augusztus 16. (24. évfolyam 204. szám p. 9. ADT)

A dombóvári gimnázium algimnázium marad.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszter a dombóvári gimnázium továbbfejlesztését felfüggesztette s ennél fogva a jövő tanévben az V. osztály már nem nyílik meg.

Dunántúl 1917. augusztus 26. (7. évfolyam 194. szám p. 6. ADT)

A dombóvári gimnázium V-ik osztálya.

Az 1917 – 18-iki iskolai évre megnyílik a dombóvári katolikus főgimnázium ötödik osztálya is. A dombóváriak ez irányban küldöttséget menesztettek Budapestre a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba, ahol Tóth János államtitkár fogadta a küldöttséget és határozott ígéretet tett az ötödik osztály megnyitása iránt. A küldöttségben résztvevett Apponyi Rezső gróf főispán, Éry Márton dr. megyei főjegyző, Szévald Oszkár főszolgabíró, Illés Gyula dombóvári főjegyző, Bölöny Ödön hercegi gazdasági felügyelő, dr Jakab Lajos ügyvéd és Austerlitz Viktor nagykereskedő.

Tolnavármegye és a Közérdek 1917. szeptember 06. (13. évfolyam 36. szám p. 2. ADT)

Megnyílt a dombóvári gimnázium ötödikosztálya.

A dombóvári gimnázium érdekében kifejtett mozgalomnak meglelt a kívánt eredménye. – A közoktatásügyi miniszter augusztus 27-én kelt rendeletével elrendelte a dombóvári gimnázium V-ik osztályának megnyitását.

Tolnamegyei Közlöny 1917. november 04. (45. évfolyam 44. szám p. 3. ADT)

Köszönő küldöttség a főispánnál.

Dombóvár község Illés Gyula községi főjegyző vezetésével a folyó évi október 29-én küldöttségileg tisztelgett gróf Apponyi Rezső főispánunknál és megköszönte a főispán támogatását a kormánynál a dombóvári gimnázium V. osztályának megnyitása és az iskola főgimnáziummá való fejlesztésének biztosítása érdekében. Főispánunk a küldöttséget szívélyesen fogadta és közvetlen szavakban biztosította a dombóváriakat, hogy minden, valóban közvonatkozású érdek támogatását kötelességének ismeri s ez irányban a vármegye minden tényezője számíthat támogatására.

Tolnamegyei Ujság 1921. március 19. (3. évfolyam 12. szám p. 1. ADT)

A főispán a dombóvári gimnáziumért.

Dr. Klein Antal főispán a múlt héten küldöttséget vezetett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, kérve a dombóvári főgimnázium fennmaradásának továbbra való biztosítását. A miniszter a küldöttséget a legszívélyesebben fogadta és kijelentette, hogy bár a jelen mostoha viszonyok mellett építkezések nem foganatosíthatók, a főgimnázium jelen elhelyezésében továbbra is megmarad.

Tolnamegyei Ujság 1920. szeptember 10. (3. évfolyam 38. szám p. 3. ADT)

A dombóvári főgymnázium sorsa.

A fiatal dombóvári főgymnázium létét nemrégiben az a veszedelem fenyegette, hogy beszüntetik, vagy máshova helyezik át. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium már el is rendelte, hogy ennek a nagy jövővel kecsegtető intézetnek az első osztályába a folyó tanévben már ne is vegyenek fel senkit, mert a katasztrofális dombóvári lakáshiány miatt a tanárok elhelyezéséről kellően gondoskodni nem lehet. Dombóvár község elöljárósága most közbenjárt a miniszternél, aki eredeti rendelkezését visszavonta és megengedte, hogy az igazgatóság az első osztályba a növendékeket ismét felvehesse.

Tolnamegyei Ujság 1921. december 10. (3. évfolyam 51. szám p. 2. ADT)

Ujdombóvár a főgimnáziumért.

Ujdombóvár község képviselőtestülete dec. 1-én tartott népes közgyűlésén a dombóvári kir. kath. főgimnázium építési költségeire 100.000 koronát szavazott meg.

Tolnamegyei Ujság 1922. november 18. (4. évfolyam 47. szám p. 4. ADT)

Értekezlet a dombóvári főgimnázium érdekében.

Dombóvár község értelmisége f. hó 15-én d.u. 5 órakor a kir. kath. Eszterházy Miklós nádor főgimnázium fentmaradása illetőleg építkezése ügyében népes értekezletet tartott. Reméljük, hogy ennek a népes iskolának fentmaradhatása érdekében hozott határozatok teljesítése elől a kultuszminisztérium nem zárkózik el és az érdekeltek minden kara is meghozza anyagi áldozatát, hogy végre valahára otthonhoz jusson ez az iskola.

Dunántúl 1922. november 23. (12. évfolyam 267. szám p. 2. ADT)

Küldöttség Pécsen a dombóvári főgimnázium fennmaradásáért.

A dombovári kir. katolikus főgimnázium fenmaradását veszély fenyegeti. Komoly forrásból az a hír terjedt el, hogy be akarják szüntetni. A hír fájdalmas meglepetést okozott nem csak Dombováron, hanem egész Tolnavármegyében. Dombovár, ez az élénk iparral és kereskedelemmel bíró község hosszú éveken át szívós küzdelmet folytatott a főgimnáziumért. Zichy Gyula gróf megyéspüspök is melegen támogatta ezt a törekvést és az ő hathatós közbenjárásának és támogatásának lett az eredménye, hogy Dombovár megkapta a kir. katolikus főgimnáziumot. Dombovár község nagy anyagi áldozatokat hozott középiskolájáért. Ezen kívül a főgimnázium részére építendő palota költségét is jórészt magára vállalta. Herceg Eszterházy ugyanerre a célra négy holdas telket ajánlott fel. A közbejött világháború és az utána következő sulyos idők megakadályozták a palota építését. A főgimnázium így még ma is a községi elemi iskola emeletes épületében van.

Dombovár községnek és környékének nagy érdeke, hogy a főgimnázium továbbra is fennmaradjon. Az iskolának jelenleg 250 hallgatója van, akik közül 42% vasutasok gyermeke. Nagy arányszámmal vannak képviselve a szomszédos falvak kisgazdáinak gyermekei is. Az iskolára tehát kulturális szempontból is nagy szükség van, mert az alsóbb néprétegből szívja fel azokat az erőket, amelyek később az intelligenciát erősítik. A gimnázium fennmaradása mellett szól az a felelős kormányférfiu szájából elhangzott kijelentés is, hogy ha már új kulturintézményt nem tudunk létesíteni, ne pusztítsuk el a meglévőket. A gimnázium feloszlata téhát nemcsak a szülöket érintené érzékenyen, de a magyar kulturára is csapás volna.

Ma délelött Dombovárról küldöttség érkezett Pécsre, hogy a főgimnázium fenmaradása érdekében Zichy Gyula gróf megyéspüspök támogatását kérje. A küldöttség tagjai voltak Kenézy Iván főszolgabíró, Bedő Simon állomás főnök, Hollósy községi főjegyző, Varga Ferenc főgimnáziumi igazgató, Thész nagykereskedő és Karkesz máv. tisztviselő. A küldöttséget a jelenleg Pécssett szabadságon levő Éry Márton dr. Tolnavármegye alispánja vezette. Zichy Gyula gróf megyéspüspök megígérte a küldöttségnek, hogy minden lehető el fog követni a főgimnázium fenmaradása érdekében. A küldöttség Mosonyi Dénes dr. püspöki helynököt is felkereste, hogy támogatását kikérje. Mosonyi Dénes dr. püspöki helynök is megígérte a közebenjárást.

Az Ujság 1922. november 28. (20. évfolyam 271. szám p. 3. ADT)

A dombovári főgimnázium.

Egy gazdag fejlődében lévő, erős kulturális törekvésű, igen kedves dunántuli város izgalmáról kapunk hírt. Dombovárott most lett köztudomásúvá a tanulmányi alapok felügyelőbizottságának még augusztusban hozott határozata, amely a város büszkeségének, az ország egyik legvirágzóbb és legintezivebb tevékenységű középiskolájának; az Esterházy Miklós nádor nevére nevezett főgimnáziumnak a visszafejlesztését tervezi. Ez a hír nem csak Dombovárott, de az egész környéken is valóságos rémületet és igen nagy elkeseredést keltett, hiszen a gyékényesi vonalon Budapesttől száznyolcvan kilométernyi távolságon

Dombóvár az első város, amelynek a középiskola pár év előtt történt kifejlesztése óta főgimnáziuma van. A veszedelembé jutott iskola érdekében november 15-én Dombóváron Offenmüller Zsigmond plébános elnöklésével értekezlet volt, amely az egész vidék óriási részvételével imponáló méretűvé alakult. Az érdekeltségek egész sora tiltakozott a terv ellen, különösen hevesen és elkeseredetten a nevezetes gócponton nagy tömegben lakó vasutasok, akiknek gyermekei a főgimnázium növendékeinek több mint negyven százalékát teszik. Széleskörű mozgalom megindítását határozták el és hogy küldöttséget indítanak a kultuszminiszterhez: akadályozza meg Csonka-Magyarország egy megmaradt, ép, viruló kulturintézményének megcsonkítását. Minden jó magyar iskola egy nemzeti érték és Dombóvár ilyennek becsülte is a főgimnáziumát, amelyben a maga kulturális életének és fejlődésének legerősebb tényezőjét is védelmezi.

Dunántúl 1923. január 05. (13. évfolyam 3. szám p. 2. ADT)

Pallavicini képviselő fizetését a dombóvári gimnáziumnak adományozta.

Pallavicini György őrgróf, a dombóvári kerület képviselője évi képviselői tiszteletdíját a dombóvári katolikus főgimnáziumnak ajánlotta fel, hogy abból jó tanulók javára ösztöndíj alapot létesítsenek.

Tolnamegyei Ujság 1924. augusztus 02. (6. évfolyam 31. szám p. 4. ADT)

A dombóvári főgimnázium megmarad.

A dombóvári községi képviselőtestület a létében veszélyeztetett intézet érdekében kimondotta, hogy a főgimnázium összes (személyi és dologi) kiadásaihoz 60 százaléknyi arányban hozzájárul. A miniszter most értesítette az előjáróságot, hogy ezt a határozatot elfogadja. Valószínű, hogy ezzel a féltett iskola sorsa egyszersmindenkorra eldőlt Dombóvár és környékének közérdeke és kulturális haladása javára. Tekintve azt, hogy a dombóvári főgimnázium megmarad humanisztikus jellegűnek, bizonyára megszorítja a tanulók számát is, mert messze vidéken reálgimnáziumokká szervezik át a meglevő humanisztikus gimnáziumokat.

Tolnamegyei Ujság 1925. szeptember 19. (7. évfolyam 37. szám p. 4. ADT)

A dombóvári főgimnázium új igazgatója.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Vér Vencelt, a dombóvári főgimnázium eddigi helyettes igazgatóját, az intézet igazgatójává nevezte ki. Ez alkalommal Dombóvár közönsége, ismerősei és barátai folyó hó 5-én ünnepélyes bankett keretében ünnepelték a közszeretetten álló új igazgatót. Elsőnek Kenézy László főszolgabíró üdvözölte Dombóvár társadalma és a Dombóvári Társaskör nevében keresetlen, meleg és őszinte szavakkal, majd

Takács József dombóvári és Hollósy Andor ujdombóvári főjegyző a két község, Bebesy főgimnáziumi tanár a tanári kar, Ivanich Antal az ipartestület, Pintér Lajos a kaposvári reálgymnázium tanári testülete nevében, azonkívül a 130 főből álló előkelő társaság igen sok tagja köszöntötte fel az ünnepeltet. Vér igazgató valóban méltán rá is szolgált a közszeretnek emez őszinte megnyilvánulására, mert alig 6 éves dombóvári működése alatt mindenütt és mindenkor a szeretet és megértés vezette munkájában; nagy érdem van abban is, hogy a szanálás következtében halálraitelt dombóvári főgimnázium szerencsésen elkerülte a „B” listát. Mi csak őszinte szívvvel gratulálhatunk ugy neki, mint a dombóváriaknak.

Tolnamegyei Ujság 1926. február 27. (8. évfolyam 8. szám p. 7. ADT)

A dombóvári reálgymnázium építésének ügye.

A dombóvári községi képviselőtestület még a mult év folyamán elhatározta, hogy felépítteti a reálgymnázium uj épületét és felveszi a szükséges összeget. Tolnavármegye törvényhatósági bizottsága ezt a határozatot jóváhagyta. Egyben jelezzük, hogy a reálgymnázium telkére már megindult a téglahordás.

Dunántúl 1926. július 25. (16. évfolyam 166. szám p. 4. ADT)

A dombóvári katolikus reálgymnázium értesítője gondos és az intézeti élet minden jelentősebb mozzanatának hű beszámolóját adja. A gazdag anyagu tanulmányi értesítőt Bebesi István tanár magyar nyelvtudományi értekezése vezet be. Az iskola elmúlt tanévének történeti beszámolója örömmel állapítja meg azt, hogy iskolaügyünk kezd visszatérni arra az utra, amely a középiskolák régi szelleméhez, fegyelméhez vezet. A dombóvári gymnázium a kultuszminiszter ismert rendeletével reálgymnáziumi jellegű lett. Egyelőre csak a címében viseli az intézet uj jellegét, mert a modern nyelvek tanítására képesített tanerők még hiányzanak. Örömmel számol be arról az értesítő, hogy a reálgymnázium uj épület felépítésének előmunkálatai, tervek, költségvetés és az építés fedezésére szükséges pénzösszeg biztosítása már annyira előrehaladt, hogy az intézet az 1927/28. iskolai tanévet már az uj modern otthonában nyithatja meg.

Az iskola 14 tanárral és 288 tanulóval kezdette meg az elmúlt tanévet. A növendékek osztályonkint így oszlottak meg: I. o. 54, II. o. 60, III. o. 52, IV. o. 46, V. o. 23, VI. o. 20, VII. o. pedig 14 tanuló. Évvégi osztályzatot nyert 268 tanuló. A tanulók közül dombóvári volt 187, Tolnavármegyéből való 16, baranyamegyei 46, somogymegyei 15, más megyéből való pedig 4. Az intézetben öt ifjusági egyesület működött igen szép eredménnyel. Így a Vörösmarty önképzőkör Csonka Imre tanár, a Mária kongregáció Hetényi Alajos hittanár, a Turán sportkör Petraskó László testnevelési tanár vezetésével, végül pedig a vöröskeresztegylet és az ifjusági segélyegylet. Az iskolának Vér Vencel a kitűnő igazgatója.

Tolnamegyei Ujság 1927. szeptember 3. (9. évfolyam 36. szám p. 4. ADT)

A dombóvári gimnázium felépítése.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a legutóbb rendeletet intézett a vármegye közönségéhez, amelyben értesíti azt, hogy a Dombóváron már működésben levő Esterházy Miklós nádor reálgimnázium számára szükséges épület felépítését elhatározta, azon feltétellel, hogy az építkezéshez szükséges és 700.000 pengőt kitevő összeghez Dombóvár községnek csak 220.000 pengővel kell hozzájárulnia. Örömmel regisztráljuk ezen hírt, mert tudjuk, hogy ebben a dombóvári kerület tevékeny képviselőjének dr. Éri Mártonnak nagy szerepe van.

Dunántúl 1927. szeptember 06. (17. évfolyam 201. szám p. 5. ADT)

A kultuszminiszter 6 milliárddal járult hozzá a dombóvári gimnázium felépítéséhez.

Alpár Ignác tervezi a 9 milliárdos középiskolát. – A jövő szeptemberben már az új iskolában kezdődik meg a tanítás.

A napról-napra fejlődő Dombóvár még ebben a hónapban modern katolikus állami reálgimnázium építését kezdi meg, amelynek költségeire kilenc milliárdot irányoztak elő. A gimnázium építése már régi vágya az áldozatkész dombóváriaknak.

A jelenleg is működő dombóvári gimnázium még 1912-ben nyílt meg és más épület hiányában az állami elemi iskola épületében nyert elhelyezést. Közvetlenül a háború kitörése előtt Dombóvár képviselőtestülete már foglalkozott azzal a gondolattal, hogy a gimnáziumnak megfelelő otthont épít. Megindultak a tervezgetések, a számítások, azonban a háború keresztülhúzta a gimnázium palotájának építési tervét.

A háború után ismét előtérbe került a gimnázium építés huzódó ügye. Ekkor azonban váratlanul meglepetésként érte a dombóváriakat az, hogy a gimnáziumot be akarták szüntetni. De a lelkes dombóváriak nem adták fel a harcot. Küldöttségek jártak a kultuszminiszterhez, a képviselőtestület pedig elhatározta, hogy a község saját erejéből építi fel az új gimnáziumot, sőt már a téglák hordása is megkezdődött a gimnázium öt holdas telkére.

Ez az időszak már egybeesett a tavalyi képviselőválasztással. Azzal, hogy a dombóvári terület Éry Márton dr. kormányfőtanácsost, volt tolnamegyei alispánt küldte a parlamentbe, a dombóvári gimnázium beszüntetésének veszélye is elmúlt. A kerület agilis képviselője határozott ígéretet tett választóinak, hogy a gimnáziumot nem fogják beszüntetni, sőt a már hosszú esztendő óta huzódó építés tervét is megvalósíthatja. És Éry Márton dr. beváltotta az ígéretét. A napokban ugyanis Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter meghívta Éry Márton dr.-t és Takács József dombóvári községi főjegyzőt a kultuszminisztériumba, hogy döntsenek a dombóvári gimnázium palotájának tárgyában.

A kultuszminiszter Dombóvár képviselőjének és főjegyzőjének kijelentette, hogy Dombóvár a Dunántúl legfejlődőképesebb centruma, amelynek középiskolával kell rendelkeznie és ezért 480 ezer pengővel, 6 milliárd koronával járul hozzá a gimnázium 9 milliárdos építetési költségeihez. Egyben bejelentette a kultuszminiszter, hogy a gimnáziumot Alpár Ignáccal, a budapesti tőzsde és más neves középületek országoshírű tervezőjével fogja terveztetni, mert azt akarja, hogy Dombóvár monumentális és művészi középülettel gazdagodjék.

A kultuszminiszterrel folytatott tárgyalás eredményéről Takács József főjegyző a dombóvári képviselőtestület tagjainak határtalan lelkesedése közben számolt be. A képviselőtestület ezután egyhangulag megszavazta a még fennmaradó 220 ezer pengőt kitevő építési költséget. Így a 700 ezer pengős előirányzatból 480 ezer pengőt a kultuszminiszter folyósít, 220 ezer pengővel pedig Dombóvár lakossága járul hozzá a gimnázium felépítéséhez.

Végül Ivanics Antal kormánytanácsos és Magyar Béla plébános, képviselőtestületi tagok indítványára a képviselőtestület Éry Márton dr. országgyűlési képviselőjének és Takács Józsefnek a gimnázium érdekében kifejtett lelkes és sikeres tevékenységükért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott meg.

A tervek szerint a jövő szeptemberben már megis kezdik a tanítást az ország egyik legmodernebbül épített gimnáziumában.

Tolnamegyei Ujság 1927. november 12. (9. évfolyam 46. szám p. 3. ADT)

A dombóvári gimnázium felépítése.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratban közölte, hogy Dombóvár községnek az ott már működésben levő, Esterházy Miklósról elnevezett kir. kath. reálgimnázium számára szükséges épületet a természetben rendelkezésre álló telken 700.000 pengő költséggel felépíti, ha a község az építési költségekhez 220.000 pengővel hozzájárul. Tolna vármegye törvényhatósága előtt sem volt közömbös, hogy Dombóvár közismert kulturtörekvései diadalra jussanak s ezért erkölcsi befolyásával, majd 50 millió anyagi segélyével maga is előmozdította, hogy az 1912. évben megnyitott főgimnázium a tanügyi érdekeknek megfelelő új otthont nyerjen. A törvényhatósági bizottság a kultuszminiszternek a vármegyét érintő nagyszabású alkotása nem térhet egyszerűen napirendre, ezért az alispán indítványozza, hogy a vármegye közönsége köszönetének és hálájának nyilvánításával a kultuszminisztert feliratban üdvözlje.

Tolnamegyei Ujság 1927. november 26. (9. évfolyam 48. szám p. 5. ADT)

A dombóvári új gimnázium épületének tervrajzát Alpár Ignác műépítész, műegyetemi tanár készíti, aki a múlt héten járt Dombóvárrott a telek megtekintésére. A nagyszabású építkezés valószínűleg április havában indul meg.

Tolnamegyei Ujság 1928. március 03. (10. évfolyam 10. szám p. 4. ADT)

A dombóvári reálgimnázium építési ügye.

Dombóvár község közönségének dicséretes áldozatkészsége lehetővé tette azt, hogy a községben lévő kir. kath. reálgimnázium új, díszes és jelentőségének megfelelő épületben nyerjen elhelyezést. Dombóvár község a gimnázium felépítésére annak idején 220.000 pengőt szavazott meg és az építési költségekhez a m. kir. vallási- és közoktatásügyi minisztérium 480.000 pengő államsegéllyel járult hozzá. A szakközegek megállapítása szerint a tervezett tantermek kibővítése feltétlenül szükséges, minekfolytán a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívta Dombóvár község közönségét arra, hogy az ehhez szükséges 50.000 pengő előteremtéséről gondoskodják. Tekintettel arra, hogy a kereskedelmi miniszter a dombóváriak segély iránti kérelmét elutasította, a községnek magának kell majd e többletkiadás fedezéséhez szükséges összeg előteremtéséről gondoskodni. Semmi kétségünk aziránt, hogy Dombóvár község közönsége, mely az utóbbi időben annyiszor adta tanujelét a haladás iránti érzékének, meg fogja találni a módokat arra, hogy a magasabb közoktatásügyi érdekeknek eleget tegyen és megszavazza az építéshez szükséges összeget.

Asztalosmesterek Lapja 1928. május 12. (10. évfolyam 20. szám p. 6. ADT)

Dombóvár. (Eszterházy Miklós nádor reálgimnázium építési munkái.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a Dombóváron építendő Eszterházy Miklós nádor reálgimnázium új épülete felépítéséhez szükséges munkálatokra versenytárgyalást hirdet. Asztalos munkára külön lehet pályázni. Űrlapok az építkezés művezetőségénél (Budapest, II., Zsigmond-utca 18, III. em. 4.) hétköznaponként 9 – 1 óra között szerezhetők be. Ajánlatok folyó évi május 30-án délelőtt 11 óráig a kultusz minisztérium segédhivatali főigazgatójánál (V. Hold-utca 16. fldsz.) nyújtandók be. Ajánlatok felbontása május 31-én déli 12 órakor. Bánatpénz 2 %.

Somogyi Ujság 1928. június 13. (10. évfolyam 132. szám p. 3. ADT)

Új pályázatot írnak ki a dombóvári gimnázium felépítésére?

Hosszas huza-vona után a dombóvári gimnázium elérkezett oda, hogy az építésre kiírták a pályázatot, sőt a beérkezett ajánlatokat fel is bontották. Ezek után már úgy gondolták a dombóváriak, hogy nincs semmi akadály és végre felépülhet az iskola, amiért annyit küzdöttek. Azonban nem várt akadály jött közbe. Ugyanis értesülésünk szerint a kultuszminisztérium ezt a pályázatot megsemmisítette és új kiírására utasította az intézetet. Ezzel megint elhúzódik az építés ügye, pedig már nagy szükség lenne az új, modern iskolára, mert az az épület, ahol jelenleg a tanítás folyik, egyáltalában nem alkalmas erre a célra. Csak szükségből jó.

Tolnamegyei Ujság 1928. augusztus 25. (10. évfolyam 35. szám p. 7. ADT)

Megkezdődik a dombóvári kir. kath. reálgimnázium építkezése.

Egy hosszú idő óta vajudó kérdés jutott dülőre a mult héten. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium döntött a dombóvári kir. kath reálgimnázium új épületének építése tárgyában és a vállalkozást vitéz Liskó budapesti építészmérnök vezetése alatt tömörült dombóvári építőiparosok nyerték el. Az Alpár Ignác tervei szerint készült kétemeletes épület az újdombóvári állomás felé vezető uton épül és a modern igényeket minden tekintetben hivatva lesz kielégíteni. – Amint értesülünk, az épületet a szerződés értelmében 1929. évi július hó 15-én kell átadni a rendeltetésének.

Mohácsi Hírlap 1928. szeptember 02. (18. évfolyam 36. szám p. 4. ADT)

Új palotát kap a dombóvári gimnázium.

A néhány év előtt létesített új dombóvári gimnázium új székházat kap. Alpár Ignác tervei szerint már meg is kezdték az építkezést és a jövő tanévben már az új épületben helyezik el az iskolát. Vajon a mohácsi mikor fog elkészülni?

Dunántúl 1928. szeptember 08. (18. évfolyam 204. szám p. 7. ADT)

A dombóvári reálgimnázium alapkövetétele.

Csütörtökön délután helyezték el a dombóvári kir. katolikus reálgimnázium új épületének első tégláit. Az ünnepségen jelen volt Vér Vencel igazgató vezetésével az egész tanári testület, Takács József főjegyző, Ivanich Antal kormánytanácsos. Az alapkövetételt nagyobb ünnepséggel fogják megtartani és azon Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter is megjelenik. Az intézetbe 351 tanuló iratkozott be és pedig az I. osztályba 63, másodikba 58, a harmadikba 57, a negyedikbe 38, az ötödikbe 44, a hatodikba 32, a hetedikbe 38, a nyolcadikba 21. Az iskola látogatottsága Dombóvár rohamos fejlődésével függ össze.

Építőmunkás 1928. október 18. (p. 4. ADT)

Az Építőmunkás tudósítása a hőgyézi sztrájktrörök dombóvári alkalmazásáról.

Dombóvár. A jóhiszemű laikus, akinek az útja a dombóvári állomásról véletlenül bevezet ebbe a szépen fejlődő kis városkába, modern, újonnan épült házsorok között halad el és a jobb oldalon egy folyamatban lévő nagyobbszabású építkezést fog észrevenni. Ennek a jóhiszemű szemlélőnek valószínűleg ez lesz a véleménye, hogy milyen boldog emberek ezek a dombóvári kőművesek meg ácsok. Helyben van munkájuk, nem kell munkaszerzés céljából elutazniuk és a családot otthagyni. Meg azután biztosan jól is keresnek. Igen, így gondolkodnak azok, akik a helyi viszonyokat nem ismerik. Az igazság pedig az, hogy

Dombóvár modern épületeit szerencsétlen, kiuzsorázott építőmunkások filléres órabérékért építették föl. Ma pedig a viszonyok nem hogy javulnának, hanem napról-napról rosszabbodnak, sőt az a divat kezd lábrakapni, hogy a keservesen megkeresett fizetésre sokszor két-három hónapig is várni kell, míg megkapják. Szóval a mesterurak hitelbe dolgoztatnak. De még ezt is valahogyan eltűrték, mert ezeken a munkálatokon, ha nem is kapták rendesen a pénzüket, de legalább 65-80 fillért mégis kerestek. A „mester uraknak” viszont annyira megnőtt az igényük, hogy nagyobb munkára is pályáztak. Így történt aztán, hogy egy konzorcium Baumgart Jánossal az élén, megpályázta az állami reálgimnázium építkezését, amelyet a dombóvári főszolgabíró és mások támogatása mellett meg is kaptak, mely alkalommal kötelezték magukat, hogy az épületen elsősorban dombóvári kőműveseket fognak alkalmazni. És íme, így történt? Ezen a nagy épületen dolgozik jelenleg 26 kőműves és 16 tanonc. A 26 kőműves közül van három dombóvári, a többi pedig hőgyészi és más falubeli. Ez homlokegyenest ellenkezik azzal a vállalt kötelezettséggel, hogy elsősorban dombóvári építőmunkásokat fognak alkalmazni. De még mindig nem ütköznénk meg rajta, mert hiszen azoknak is élni kell. De az aztán már vérlázító, mikor nyíltan kijelentik, hogy csak azért nem állítunk be dombóvári kőműveseket, mert azok követelődzők, míg a hőgyésziek birkatürelemmel dolgoznak 56 fillértől 64 fillérig terjedő órabérékért. Tehát ezért nem mernek dombóváriakat alkalmazni, mert ezek esetleg megfertőznék a jámbor falusiakat. A történetek után meg kell állapítanunk, hogy a dombóvári mester urak ezen határtalan eljárása csakis azért volt lehetséges, mert nem találtak megfelelő ellenállásra, sőt, ellenkezőleg, mint azt az élő példa mutatja, a hőgyészi szervezetlen kőművesek nemcsak nem akadályozták meg ezt a határtalan kizsákmányolást, hanem aljas, testvéráruló magatartásukkal azt elősegítették és így nemcsak önmagukat károsították meg, hanem az összes dombóvári építőmunkásokat is.

Dombóvári szaktársaink pedig vonják le mindebből azt a tanulságot, hogy a szegény, földhözragadt munkásember senkitől soha semmiféle segítséget nem várhat és a kizsákmányolásnak nem is lehet addig tökéletesen gátat szabni, amíg a vállalkozók, legyenek azok kismesterek vagy generálvállalkozók, a falusit a városival, a szervezetlent a szervezett munkással szembe tudják állítani.

Abban a pillanatban, amikor ez megszűnik, olyan hatalmas erővel fog rendelkezni az építőmunkásság, hogy a munkáltatók minden kizsákmányolási kísérlete csődöt fog mondani.

Dunántúl 1928. október 19. (18. évfolyam 238. szám p. 5. ADT)

Épül a dombóvári gimnázium.

Csütörtökön Dombóváron időztek Mészáros Károly h. államtitkár és Kovács Gyula dr. főigazgató, a tanulmányi alapokra felügyelő bizottság előadója, a dombóvári kir. kat. reálgimnázium új építkezésének felülvizsgálása céljából. Velük együtt érkezett a dombóvári választókerület fáradhatatlan képviselője Éri Márton dr. is. Bár a mult hetek esőzései és a

most hidegre vált időjárás az építkezés előrehaladását nagyon akadályozzák, a munka gyors mederben halad előre és az új épület falai egyre jobban bontakoznak ki.

Tolnamegyei Ujság 1928. november 17. (10. évfolyam 47. szám p. 6. ADT)

Bokrétaünnepély.

A dombóvári kir. kath. reálgimnázium új épületének építkezése annyira előrehaladt, hogy mult szombaton már megtartható volt a bokrétaünnepély. Ezen a hatóságok és testületek képviselői, továbbá a tanári testület teljes számban voltak jelen. Vér Vencel igazgató beszédében kiemelte az építőiparosok szép teljesítményét, amelynek eredménye volt az, hogy aránylag oly rövid idő alatt ilyen ritka teljesítményt végeztek. A hatalmas épület Dombóvár legszebb pontján fekszik és messze kiválik. Az ünnepség után a megjelenteket a vállalkozók vendégül látták.

Somogyi Ujság 1928. december 07. (10. évfolyam 278. szám p. 3. ADT)

Tető alatt a dombóvári új gimnázium.

A dombóvári kir. kath. reálgimnázium új épületének építkezése annyira előrehaladott, hogy a mai napon a tetőt is teljesen elhelyezték rajta. Ez a körülmény a vállalkozók ügyességét és lelkiismeretességét dicséri, akik az előírt feladatot annak idejére elkészítették.

Tolnamegyei Ujság 1929. március 30. (11. évfolyam 13. szám p. 5. ADT)

Herceg Esterházy Pál születésnapja.

Mult szombaton volt a herceg Esterházy hitbizomány tulajdonosának, dr. herceg Esterházy Pálnak születésnapja. Ebből az alkalomból szentmise volt a dombóvári róm. kath. plébániatemplomban. Itt említjük meg, hogy a nemeslelkű főúr a dombóvári kir. kath. reálgimnázium új kápolnájának egy értékes aranykelyhet adományozott.

Somogyi Ujság 1929. július 07. (11. évfolyam 151. szám p. 4. ADT)

A dombóvári gimnázium.

A dombóvári gimnázium tizenhatodik iskolaévéét éli. A kultuszminiszter hihetetlenül nagy kulturtörekvésének érdeme, hogy a gimnázium kiváló igazgatója Vér Vencel örömmel és büszkeséggel számol be arról a nagyjelentőségű tényről, hogy az 1929 -30-i iskolaévéét már az új épületben, a minden igényt kielégítő, modern kétemeletes iskolában kezdhetik meg.

Az elmúlt iskolaévben beiratkozott összesen 359 tanuló, akik közül 222 dombóvári, 43 tolnamegyei, 48 baranyai, 21 somogy megyei, más megyebeli 4. Az iskola belső életét a rend

és fegyelem hatotta át, a tanulók mindenkor valláserkölcsei hazafias nevelését semmi sem zavarta meg. 18 tanár vezette a tanítást Vér Vencel igazgató vezetésével. A tanulmányi előmenetel szempontjából jeles 26, jó 67, elégséges 167, elégtelen előmenetelű 78 tanuló.

Tolnamegyei Ujság 1929. augusztus 10. (11. évfolyam 32. szám p. 4. ADT)

Kitüntető elismerés a dombóvári reálgimnázium vezetéséért.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium az alábbi leiratot intézte a dombóvári kir. kath. Esterházy Miklós nádor reálgimnázium igazgatóságához:

„Nagyságos Vér Vencel, reálgimnáziumi igazgató urnak Dombóvár. Középiskoláink az 1928/29. tanév folyamán, a nevelés és tanítás terén, újabb lépéssel közeledtek a békebeli állapotokhoz. Ennek az örvendetes eredménynek elérésében nagy része volt az egyes iskolai igazgatók odaadó és buzgó munkásságának. Minthogy Igazgató úr azok közé tartozik, akik a vezetésükre bízott intézet tanulmányi és fegyelmi színvonalának emelésében buzgó munkásságot fejtettek ki, ezért Igazgató urnak köszönetemet és azt a reményemet fejezem ki, hogy eddigi buzgóságával fogja a jövőben is nehéz igazgatói tisztét ellátni.

Budapest, 1929. évi július hó 19-én. A miniszter helyett: Kornis s. k. államtitkár.”

Tolnamegyei Ujság 1929. augusztus 17. (11. évfolyam 33. szám p. 7. ADT)

Gróf Klebelsberg Kunó és Virág püspök Dombóváron.

A dombóvári kir. kath. reálgimnázium új épületének építése a befejezéshez közeledik. Az intézet ünnepélyes felavatását szeptember 26-án végzi Virág Ferenc megyéspüspök, amelyen jelen lesz dr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter is.

Tolnamegyei Ujság 1929. szeptember 14. (11. évfolyam 37. szám p. 5. ADT)

Tanévnyitás a dombóvári kir. kath. Esterházy Miklós nádor reálgimnáziumban.

Az új épületbe történt beköltözés miatt néhány napi késedelemmel volt a dombóvári kir. kath. Esterházy Miklós nádor reálgimnázium tanévnyitó ünnepélye. Vér Vencel igazgató szép szavakban mutatott rá mindazok nemes munkásságára, akik az intézet létesítése és az új épület létrehozása érdekében fáradhatatlan érdemeket szereztek, majd a tanulóifjúságot szorgalomra, kitartásra és a hazafias erények kitartására intette. A beírt tanulók száma 351 rendes és 11 magántanuló, összesen 362. Az új épület felavatása, amelynek leírására jövő számunkban kitérünk, október 30-án lesz.

Tolnamegyei Ujság 1929. október 05. (11. évfolyam 40. szám p. 6. ADT)

Művészi képelhelyezés.

Marczell György, az ismert festőművész megszólalásig hú olajfestményt készített a dombóvári kir. kath. reálgimnázium tanári testületéről. A kép most nyert elhelyezést az új épület tágas tanári termében.

Tolnamegyei Ujság 1929. október 05. (11. évfolyam 40. szám p. 7. ADT)

Ünnepség a dombóvári kir. kath. Esterházy Miklós nádor reálgimnáziumban.

Megható ünnepség folyt le múlt szombaton a dombóvári kir. kath reálgimnázium új épületében, amelyen jelen voltak a tanulókon és a tanári testül tagjain kívül Dombóvár társadalmának vezetői is teljes számban. Az ünnepeltetés Vér Vencelnek, a dombóvári kir. kath. reálgimnázium érdemekben gazdag igazgatójának szólt abból az alkalomból, hogy fáradhatatlan tevékenysége jutalmául a közoktatásügyi miniszter elismerésben részesítette és hogy tanári munkásságának 32-ik évét betöltötte. A második emeleti folyosó virágdíszet öltött és itt először Bebesi István tanár tolmácsolta a kartársak jókívánságait, egyben köszöntve őt névünnepe alkalmával is. Rámutatott az ünnepelt nemes egyéniségére, megértő, ifjúságot szerető, kartársat megbecsülő munkásságára és azon egyértelmű óhajnak adott kifejezést, hogy szép hivatását az intézet élén a megszokott munkakedvben még sokáig tölthesse be. Az önképzőkör nevében vitéz Rajnai Károly VIII. o. tanuló, az alsó osztályu tanulók nevében Bárány Tibor IV. o. tanuló, a cserkészek nevében Thész László VI. o. tanuló, míg a leánymagántanulók nevében Kovács Erzsébet VIII. o. tanuló intézett közvetlen, bensőséges szavakat az ünnepelthez. Az énekkar Vosáhlo Lipót tanár vezetésével üdvözlő dalt énekelt és bemutatta a turulmadárról szóló irredenta dalt. Két szavalat is szerepelt a műsoron: Stecker Imre VII. o. tanuló elszavalta Fitos Vilmos „Erő és gyengeség” című alkotását, Liptovszky Zoltán IV. o. tanuló pedig Lovrits Mária „A gárda” című szerzeményét. Az üdvözlésért az ünnepelt megkapó szavakkal mondott köszönetet. A szép ünnepség emléke sokáig fog élni. A hálás tanári testület egyuttal megfestette Vér Vencel igazgató arcképét. A festmény Marczell György tanár ügyes ecsetjét dicséri.

Pécsi Napló 1929. október 10. (38. évfolyam 230. szám p. 4. ADT)

Kitüntetett reálgimnáziumi igazgató.

A közoktatásügyi miniszter Vér Vencel dombóvári reálgimnáziumi igazgatót értékes munkásságáért, melyet különösen az új gimnáziumi épület felépítése körül fejtett ki, elismerő oklevéllel tüntette ki. Ez alkalomból Dombóvár társadalma meleg ünneplésben részesítette az igazgatót.

Dunántúl 1929. október 11. (19. évfolyam 231. szám p. 5. ADT)

A dombóvári reálgimnázium igazgatójának ünneplése.

Felejthetetlen ünnepséget rendezett a dombóvári „Nemzeti Társaskör” abból az alkalomból, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter Vér Vencel, reálgimn. igazgatót, a kör alelnökét a tanügy terén kifejtett eredményes munkássága jutalmául elismeréssel tüntette ki. A kör helyisége a rendezett társasvacsora alkalmából színültig megtelt előkelő közönséggel, a vezető körök összes képviselőivel. Először Kenézy László járási főszolgabíró, a kör elnöke emelkedett szólásra, aki a tagtársak jókívánatait tolmácsolta. Majd felolvasásra került Éri Márton, országgyűlési képviselő üdvözlő levele, aki családi körülményei miatt nem tudott személyesen megjelenni. Takács József főjegyző a község nevében mondott üdvözlést. A kartársak megbízásából Piukovich Sándor dr. reálgimn. tanár üdvözölte az ünnepeltet, akit felköszöntöttek még a róm. kat. hitközség nevében Magyar Béla plébános, a ref. egyházközség nevében Eőri Szabó Dezső lelkész, a szülők nevében Major Kálmán, míg végül mint a régi erdélyi kutúrmunkást aposztrofálta az ünneplő igazgatót, Vajda Zsigmond dr. ügyvéd. Vér Vencel igazgató közvetlen szavakkal mondott köszönetet, ígérve, hogy a nagy magyar haza felvirágoztatása érdekében mindenkor lelkesen fog közremunkálkodni. A megjelentek a késő éjjeli órákig, a leglelkesebb hangulatban maradtak együtt.

Pécsi Napló 1929. október 17. (38. évfolyam 236. szám p. 6. ADT)

Dombóvár község külföldi kölcsöne.

Tolnavármegye törvényhatósági bizottsága jóváhagyta Dombóvár község képviselő-testületének azt a határozatát, mellyel kimondotta, hogy a reálgimnázium építési költségeinek fedezésére 7200 angol font sterling külföldi kölcsönt vesz fel. A 40 évre szóló hosszulejáratu kölcsönt a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank fogja 87 %-os árfolyam mellett 8.65 %-os törlesztéssel ugyanannyi névértékű községi kölcsönkötvények alakjában kibocsájtani.

Pécsi Napló 1929. október 25. (38. évfolyam 243. szám p. 4. ADT)

Virág Ferenc megyéspüspök avatja fel október 30-án a dombóvári új gimnáziumot.

A Dombóváron most elkészült új gimnázium felavatása nagy ünnepségek keretében október 30-án fog megtörténni. Az iskolaavatást Virág Ferenc pécsi megyéspüspök végzi és azon megjelenik gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter is, ki egyben ugyanezen alkalommal veszi át Dombóvár díszpolgári oklevelét. A kettős ünnepségre Dombóvárra várják Mátray Rudolf kir. tankerületi főigazgatót, Jankó Ágoston főispánt, Éry Márton országgyűlési képviselőt, Szévald Ottó alispánt és számos más előkelőséget.

Tolnamegyei Ujság 1929. október 26. (11. évfolyam 43. szám p. 5. ADT)

Dombóvár ünnepe.

Nagy ünnepe lesz Dombóvárnak október 30-án. Ezen a napon avatják fel Eszterházy Miklós nádor nevét viselő reálgimnázium díszes új épületét és ugyanezen a napon adja át Dombóvár közönsége gr. Klebelsberg Kunó dr. miniszternek a díszpolgári oklevelet. Az ünnepély $\frac{3}{4}$ 9 órakor kezdődik azzal, hogy Mátrai Rudolf üdvözlí a tantestület nevében a minisztert. 9 órakor Virág Ferenc püspök felavatja az intézet kápolnáját és az új épületet, majd szentmisét mond és szentbeszédet tart. A szentmise után az intézet növendékei a Himnusz éneklí, Jankó Ágoston főispán megnyító beszédet mond, Vér Vencel igazgató ismerteti az intézet történetét. Kovács Erzsébet és Gyórfy László VII. oszt. tanulók üdvözlík a minisztert. Az ifjúság éneke után dr. Éri Márton a kerület országgyűlési képviselője mondja el ünnepi beszédét, amelyre a miniszter válaszol. A Hiszekegy éneklésével fejeződik be az iskolai ünnepély, amely után a miniszter, a megyéspüspök és a hivatalos személyek megtekintík az intézetet. A díszpolgári oklevél átadási ünnepség fél 12 órakor kezdődik. Kenézy László főszolgabíró nyitja meg a díszgyűlést, amelyre küldöttség hívjá meg a miniszter díszpolgárt, akit Szévald Oszkár alispán a vármegye nevében, Magyar Béla plébános a képviselőtestület nevében üdvözlí. Takács József főjegyző beszéd kíséretében átnyujtja a díszoklevelet, amely után gr. Klebelsberg Kunó dr. miniszter mond beszédet. A nagyszabásúnak ígérkező ünnepség a Himnusz éneklésével ér véget.

8 órai Ujság 1929. október 31. (15. évfolyam 250. szám p. 2. ADT)

Felavatták a dombóvári új gimnáziumot. Dombóvár, okt. 30.

Klebelsberg Kunó gróf, a város és Tolna vármegye előkelőségeinek jelenlétében, szerdán délelőtt avatták fel ünnepélyesen a dombóvári új gimnáziumot. Mátray Rudolf tankerületi főigazgató üdvözlí szavaira Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter kijelentette, hogy tudja és értékeli a magyar tanárság nehéz viszonyait a mai időkbén, de ha munkájuk közben erőt vesz rajtuk a keserűség, jusson eszükbe az, hogy a szebb magyar jövőért küzdenek. Ezután Virág Ferenc megyéspüspök felavatta az új intézet kápolnáját, majd az iskolaépületet. Gróf Klebelsberg Kunó megtekintette az új épületet, majd ünnepi beszédet mondott, amelyben hangsúlyozta, hogy az új gimnázium a vállvetett munka, az összefogás eredménye és hogy az országot is csak az erők összefogása vezetheti ki mai súlyos helyzetéből.

Dombóvár képviselőtestülete ma délelőtt féltizenkét órakor díszközgyűlést tartott s ez alkalomból átnyujtotta Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszternek Dombóvár díszpolgári oklevelét.

Dombóvár község képviselőtestülete nevében Magyar Béla pápai kamarás üdvözlí a minisztert, aki válaszában többek között a következőket mondotta:

- Miniszteri áldozatkészség nincs. Ha valamit a miniszter tesz, vagy ad, azt az adózók filléreiből nyujtja. Csakis az adózókat érheti tehát az elismerés. Sokan támadnak

kultúrpolitikáért. Hiszem, hogy a magyar történelem igazságot szolgáltat majd nekem és vallom, hogy a mai nehéz időkben nincs más fegyverünk, mint a kultúra, amellyel a külföld felé meg kell mutatnunk a trianoni igazságtalanságot. Emelt fővel állok az ország színe előtt, mert lelkiismeretem nyugodt. Az ilyen díszpolgári oklevél kitüntetés az embernek újabb erőt ad.

Lelkes taps és éljenzés fogadta a miniszter szavait, majd Kenézy László főszolgabíró bezárta a díszközgyűlést.

Dunántúl 1929. október 31. (19. évfolyam 248. szám p. 2. ADT)

Virág megyéspüspök szentelte, Klebelsberg gróf avatta fel az új dombóvári reálgymnáziumot. – Díszpolgári oklevelet nyújtottak át a kultuszminiszternek.

Az amerikai arányokban fejlődő Dombóvárnak igazán fényes és előkelő ünnepe volt a herceg Esterházy Miklós nádorról nevezett új reálgymnáziumnak felavatása alkalmából. Az ünnepség hatalmas arányokat öltött Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter megjelenése folytán, akinek kíséretében megjelentek Vajdinger Gyula dr. min. tanácsos, Kovács Gyula dr. főigazgató, Denhoff Antal dr. min. osztálytanácsos. A pompás új épületet Virág Ferenc megyéspüspök avatta fel, aki az országos katolikus nagygyűlésről visszatérőben Farkas József dr. levéltáros kíséretében a miniszterrel együtt érkezett Dombóvárra.

Az új reálgymnázium modernül berendezett nagyszerű épülete fényesen kivilágítva és feldíszítve várta őket. A díszítés Papp Gyula tanár avatott vezetése alatt a cserkészek ügyes kezét dicséri. A miniszter gyönyörködve szemlélte sok szép alkotásai egyikét. Este a vasutas dalárda még szerenáddal tisztelte meg a kultuszminisztert és a megyéspüspököt, Partl József igazgató-tanító karnagy vezetésével.

Ma reggelre aztán a küldöttségek egész serege jött össze, hogy együtt ünnepeljen a lelkes dombóváriakkal. Pécsről Vargha Damján dr. egyetemi tanár jött el, a Maurinum több növendékével, Braub Jácint ciszterci tanár pedig a pécsi ciszterci reálgymnázium képviselőjeként. Ott voltak a kaposvári, szekszárdi, bonyhádi és gyóni gimnázium tanári küldöttségei, Jankó Ágoston főispán, Mátrai Rudolf tankerületi főigazgató, Hagymássy Zoltán dr. vármegyei főjegyző, Éry Márton országgyűlési képviselő, Dőry Hugó és Dőry Jenő földbirtokosok, Varga Kálmán döbröközi esperes-plébános, Halmos Andor kir. tanfelügyelő, Guth János dr. kir. közjegyző és Dombóvár nagyszámú intelligenciája a község áldozatkész közönségével.

A minisztert a gimnázium előcsarnokában Mátrai Rudolf főigazgató üdvözölte lelkes szavakkal és azzal az ígérettel, hogy nagyszabású programja megvalósításában a tanárságot mindig maga mellett fogja találni.

Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter válaszában utalt arra, hogy a mai szomorú mélységekből hazánkat csak a munka emelheti ki. A tanárok hivatása a világosság, a kultúra terjesztése és elismeréssel állapítja meg, hogy ezt a leg súlyosabb körülmények közt is

hivatásuk magaslatán állva teljesítik. Ha erőt vesz rajtuk a keserűség, gondoljanak arra, hogy ez a magyar sors, amelyet mindannyian viselünk. Büszkén szenvedünk, emelt fővel, mint ősünk tették, de a szenvedésnek meg lesz az eredménye is.

Ezután bevonultak a tágas tornaterembe, amely egy apszissal igen ötletes megoldásban egyúttal az intézet kápolnájaul is szolgál. Virág Ferenc megyéspüspök először megáldotta a szent Imre herceg tiszteletére létesített kápolnát, azután Magyar Béla pápai kamarás, plébános, Rejcsi Péter hitoktató, Farkas József dr. levéltáros, Hetényi Alajos és Wágner János hittanárok, Kecskés Károly és Németh Ferenc káplánok segédletével csendes misét, evangéliumkor pedig lélekemelő szentbeszédet mondott:

A megyéspüspök szentbeszéde:

- A tudomány felfuvalkodottá tesz, de a szeretet épít, - szentírási idézetből kiindulva, hangsúlyozta, hogy az intézetnek ebben a kápolnájában találkozik a tanár és a tanítvány, hogy leboruljanak Isten előtt, akitől minden tudomány származik, hogy megalázkodva keressék ne azt a tudományt amely felfuvalkodottá tesz, hanem azt, amely szeretettel épít. A végtelen bölcs és irgalmas Isten töltsse el a tanárok szívét a tudomány, a bölcsesség és az Úr félelmének szellemével. Építsék fel tanítványaikban az Isten hajlékát, gyűjtsák meg bennük a szeretet lángját, hogy égjen és kiutat világítson ebben a sötét magyar éjszakában és sohase jöhessen olyan hatalom, amely levehetné ennek az iskolának a faláról a feltűzött keresztet.

A tudomány nem lehet inkompatibilis az Úr félelemmel mert az igazi tudomány alázatossá teszi a tudóst, aki az egyszerű falusi emberi hitével tud kalapot emelni az Isten előtt. A szívükben szeretettel építsék az ifjúságban a haza jövő pilléreit. Ha az Úr meghallgatja imádságunkat és leszáll közénk szent kegyelmével, megadja azt, amiért imádkozunk és eltölti szent kegyelmével a növendékek lelkét, hogy megőrizze azt, amit tanultak és elinduljanak a tevékeny szeretet útján, hogy dicsőségét szolgálják Istennek és legyenek jövő pillérei szegény hazánknak.

Az avató ünnep.

A szentmise után elénekelték a Himnusz, majd Jankó Ágoston főispán mondta el emelkedett hangú megnyitó beszédét. Kiemelte, a nemzet nagysága nem annak tömegében, hanem a tömegek életre valóságában nyilvánul. Csak fizikailag, erkölcsileg és szellemileg erős nemzet lehet hatalmassá. Ez a hitvallása a kultuszminiszternek, aki szívós küzdelmet folytat azért, hogy a magyar kultúrát emelje és személyesen is megtisztelte Dombóvárt, hogy eljött az új kultúrintézményének felavatására. Üdvözli a minisztert, a megyéspüspököt és a vendégeket.

Vér Vencel igazgató ismertette ezután a reálgymnázium történetét. 25 évvel ezelőtt vette kezdetét az a törekvés, hogy Dombóvár gymáziumhoz jusson. 1913-ban meg is nyílt a gymázium, de a háború a megszüntetendő intézetek közé helyezte. 1924-ben éledt ujja hatalmas erővel a régi vágy és 5 esztendő meghozta az új épületet is. A növendékek, a szülők és egész Dombóvár szívből jövő háláját, köszönetét és szeretetét tolmácsolja a

kultuszminiszternek, akinek ezt köszönhetik. Ép oly hálás köszönettel adózik Éry Márton országgyűlési képviselőnek, aki ezt a miniszternél kieszközölte.

A gimnázium magántanulói nevében Kovács Erzsébet VIII., a többi diák nevében Györffy László VIII. o. tanuló üdvözölték ezután a minisztert. Az énekkar Vozahla Lipót tanár vezetésével elénekelte Beethoven: Isten dicsőségét.

Éry Márton országgyűlési képviselő ünnepi beszédében újra kiemelte a miniszternek a magyar kultúra terén évtizedek mulasztásait pótló hatalmas munkáját. Amikor Dombóvár régi vágya megvalósult, a magyar kultúrának erről az újabb bástyájáról az egész község szívből fakadó ragaszkodását tolmácsolja és felkéri a minisztert, avassa fel és adja át hivatásának az iskolát.

A kultuszminiszter beszéde.

Hosszan tartó, lelkesen zúgó éljenzés köszöntötte Klebelsberg Kunó gróf kultuszminisztert, amikor szólásra emelkedett és ezeket mondta:

Sok fáradság és küzdelem után itt állunk a mű befejezésénél. Ez a mű szimbolizálja az egyház és az állam összefogását és azt, hogy az ország mostani helyzetében csak a munkától várhatjuk, sorsunk jobbra fordulását. Amit a katolikus nagygyűlésen igyekeztem is elvileg megindokolni, egyéni kultúrpolitikámat, kvintesszenciának jelöltem meg azt, hogy csak az összes erők összefogásától várhatjuk hazánk sorsának jobbrafordulását. A közönség ugyan sokat csalódott már és bizonyos szkepsissel fogadja a közéleti férfiak szavát, de újból hangsúlyoznom kell, hogy ezek nem szavak, hanem, ha mindenki megfogadja őket és asszerint dolgozik, az eredménye is meglesz. Isteni gondviselésnek tartom, hogy most készült el ez az épület, mert ez is ezt bizonyítja. Nem véletlen, hogy a püspök úr után én állok a szószéken és nem véletlen, hogy ez az intézet királyi katolikus reálgimnázium, mert így fog össze az egyház és az állam, hogy ennek a fejlődő közösségnek hasznára váljon.

- Amikor valami elkészült, az emberek könnyen felejtik, hogy milyen óriási erőfeszítésekre volt szükség. Ez az iskola oly időben készült, amikor pénzt előteremteni majdnem oly nehéz volt, mint vizet fakasztani a sziklából. Dicséret illeti ezért a községet, áldozatkészségeért, annak vezetőit szívós akarásukért és törhetetlen munkájukért. A diákok itt heti 36 órát tanulnak, ez havonta 150, egy évben szünet nélkül 1250 óra, 360 diáktól 500 ezer óra. Amikor a gyermekek e falak közt annyit dolgoznak, példát mutatnak a felnőtteknek, hogy mindnyájunknak összefogva mindig minden téren dolgozni kell. Örömmel látom ennek a közösségnek szép és nagyvonalú fejlődését, amikor sok város stagnál, sőt visszafejlődik. Csak a fa nő magától, egy város csak vezetői és polgárai munkájával fejlődik. A fejlődésben pedig sokat segít az iskola. Amint nincs nagyobb város egyetem nélkül, úgy nem lehet középszerű város, középiskola nélkül. Üdvözlöm a város vezetőségét, amiért olyan szívósan ragaszkodtak ehhez az iskolához és most, hogy megkapták, tartásuk fenn az iskolát, ezzel biztosítják a közösséget a további haladásról. Örömmel tölt el a polgárságnak ez a munkás bizakodása és nem csak egy középiskola építését fejeztük be, hanem Dobóvár további

virágzásának és fejlődésének alapját raktuk le. Ezzel a kívánsággal adom át az új gimnáziumot rendeltetésének.

Ismét lelkes, hosszan tartó szívből fakadó éljenzés és lelkes taps köszöntötte a miniszter szavait. A miniszter és a megyéspüspök ezután megtekintették az új gimnáziumot és az udvaron felsorakozott diákságot és cserkészcsapatukat.

A képviselőtestület díszközgyűlése.

A képviselőtestület díszközgyűlését Kenézy László dr. járási főszolgabíró nyitotta meg lelkes beszéddel. Majd Ivanics Antal kormánytanácsos vezetésével küldöttség hívta meg a minisztert, akit a terembeleptekor ismét lelkes ovációval fogadott a nagyszámú közönség.

A főszolgabíró kiemelte a miniszternek száz és száz kultúrpillért emelő, hatalmas munkáját és személyét, amely mindig készségesen nyújtott segítő kezet, és Dombóvár község hálás köszönetét tolmácsolta.

Hagymássy Zoltán dr. vármegyei főjegyző Tolnavármegye üdvözetét tolmácsolta a miniszternek, mint a vármegye új díszpolgárának. A tisztelet és hála őszinte szavait tolmácsolja. A vármegye önmagát tisztelte meg, amikor a minisztert díszpolgárai sorába iktatta. Rendíthetetlen bizalommal tekintenek további nagy munkássága elé. A díszpolgárságot erős kapocsnak tekinti és Tolna mindig készséges küzdő lesz a nemzeti kultúra minden vonalán.

Ezután Magyar Béla pápai kamarás, plébános tolmácsolta a község igazi, őszinte háláját és ragaszkodó szeretetét a gimnázium létesítéséért, amely végvári erődítménye és fegyvertára lesz a magyar felszabadulásnak. Végül Isten áldását kérte a kultuszminiszter további nemzetmentő munkájára.

Takács József községi főjegyző adta át ezután válogatott szép szavak kíséretében a Marczell gimnáziumi rajztanár által művészien illusztrált díszpolgári oklevelet.

Magyar kiállítók barcelonai sikere Trianon egy darabjának letörése.

Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter meghatottan mondott köszönetet.

- Ha egy miniszter közpénzeket juttat valamilyen közcélra, ez nem áldozatkészség, és ezért a köszönet nem neki, hanem az adózóknak jár, akik a páratlanul nehéz viszonyok közt előteremtik a Magyarország rekonstrukciójához szükséges összeget. A miniszter ezzel csak felelősséget vesz magára. Köszönetet mond azért, hogy elismerik törekvései becsületességét és állhatatosságát. A mai viszonyok közt sorsunk jobbra fordulását – a világ nagy nemzetei megnyerését és kapacitálását, hogy óriási igazságtalanság történt velünk Trianonban – csak kultúránk fokozásától várhatjuk. Ez bizonyítja, hogy Trianon szembe helyezkedés a világfejlődési szellem tendenciájával; nem lehet egy műveltebb nemzetet egy műveletlenebb uralma alá helyezni. Be kell bizonyítanunk a mi igazunkat, hogy Európa e frontján, ahol élünk, mi vagyunk a legműveltebb nemzet.

- A barcelonai óriási siker egy darab letörése a trianoni békének. A világ összes nagy, gazdag népei közt a szegény magyar szobrász és festő olyan tehetséggel dolgozott, hogy az összes nagy nemzetek közt, másodikak lettünk. Ennek óriási meggyőző ereje van. A tudás és lángész e versenyében hol vannak a szerbek, a románok? És életem nagy megtiszteltetésének veszem, ha ezért a felfogásomért üldöznek. Számon lehet kérni egy minisztertől, ha nem dolgozik, de nem járhat panasz, ha többet dolgozik és eredményeket produkál. Emelt fővel állok az ország színe elé és vádlottnak nem érzem magam. Úgy érzem, hogy becsülettel dolgoztam és ezzel az érzülettel köszönöm a szép polgári kitüntetést, amihez juttattak.

A minisztert táviratilag üdvözölte díszpolgári oklevele átvétele alkalmából a pécsi Erzsébet tudományegyetem rektora és tanácsa.

A díszközgyűlés ezzel véget ért. A miniszter ezután megtekintette az Orsolya apácák intézetét és annak tornatermében fogadta az eléje járuló tisztelgő küldöttségeket.

Délben Magyar Béla pápai kamarás vendégszerető úri házában ebéd volt. A miniszter délután 3 órakor a gyorsvonattal Budapestre, és a megyéspüspök pedig az este 7 órakor érkező vonattal utazott vissza Pécsre.

Dunántúl 1929. november 01. (19. évfolyam 249. szám p. 7. ADT)

A dombóvári reálgymnázium új épületét, amint megírtuk, tegnap avatták fel ünnepélyesen. Az ünnepség kiegészítéseként közöljük, hogy az új kétemeletes épület, a vele összeköttetésben levő tornacsarnokkal és igazgatói lakással együtt 720.000 pengőbe került. Az épület néhai Alpár Ignác tervei szerint készült Hübner Tibor építésmérnök felügyelete és vitéz Lukács Emil vezetése alatt. Az építést végző iparosok többnyire dombóváriak voltak és munkájukat a legteljesebb megelégedésre végezték el. A munkát Baumgárt János, Scheffer András, Liebermann János, Révész József, Farkas István és Farkas József dombóvári iparosok végezték és ami a középítkezéseknél ritkaság szokott lenni, nemcsak túl nem lépték az előirányzatot, hanem az előirányzott 720.000 pengőből 10.000 pengő megtakarítást sikerült elérni. Ezt az összeget Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter mindjárt a dombóvári Orsolya-apácáknak adományozta, akiknek intézete az anyagi segítyezésre a legégetőbben rá van szorulva.

Dunántúl 1929. november 22. (19. évfolyam 266. szám p. 5. ADT)

Tornatanári kinevezés.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Miriszlai Ernő, okl. testnevelési tanárt helyettes tanári minőségben a dombóvári kir. kat. reálgymnáziumnál alkalmazta.

Dunántúl 1930. október 04. (20. évfolyam 225. szám p. 6. ADT)

A dombóvári gimnázium ünnepélye.

Kedves ünnepségben részesítette a dombóvári kir. kat. reálgimnázium tanári testülete Vér Vencel igazgatót. A közbecsülésben álló igazgató képét Marczell György intézeti rajztanárral, a kitűnő festőművésszel megfestette és azt a tanári tanácskozó teremben helyezte el. A kép leleplezése előtt Bebesi István tanár köszöntötte az érdemekben gazdag igazgatót, aki meghatott szavakban mondott köszönetet az ünnepeltetésért. Ugyanezen alkalomból a tanulói ifjúság nevében Kovács Péter VIII. o. t., a leánymagántanulók nevében Papp Ella V. o. t. és a cserkészcsapat részéről Stecker Imre VIII. o. tanuló intézet az ünnepelthez benső, közvetlen szavakat, amelyek mindegyikére jóindulatú, szép tanulságot rejtő köszönet következett.

Dunántúl 1931. július 17. (21. évfolyam 159. szám p. 6. ADT)

345 tanulója volt a dombóvári gimnáziumnak.

A dombóvári kir. katolikus Eszterházy Miklós nádor reálgimnáziumának az elmúlt tanévben 345 tanulója volt. Osztályok szerint a tanulók így oszlottak meg: I. 68., II. 53., III. 54., IV. 55., V. 43., VI. 30., VII. 28. és VIII. 24 tanuló. A tanítást 16 rendes tanár látja el Vér Vencel igazgatóval az élen. A dombóvári gimnáziumba Baranya megyéből 55 tanuló jár. Az összes tanulók közül jeles rendű volt 21, jó 84, elégséges 164, egy tárgyból elégtelen 40, két tantárgyból elégtelen 18 és több tantárgyból ugyancsak 18 tanuló. Az új iskolai év megnyitása szeptember 10-én lesz.

Friss Ujság 1932. január 16. (37. évfolyam 12. szám. p. 7. ADT)

Betörtek a dombóvári gimnáziumba.

Ma éjszaka ismeretlen tettesek betörtek a dombóvári reálgimnáziumba. A betörők az egyik földszinti ablakon át hatoltak be az igazgatói irodába, ahol feltörték az íróasztal fiókját és nagyobb értékű postabélyeget vettek ki belőle. Majd egy vésővel az ott levő páncélszekrény felnyitásához fogtak, céljukat azonban nem tudták elérni s eltávoztak. A csendőrség keresi a betörőket.

Kis Ujság 1933. szeptember 19. (46. évfolyam 212. szám p. 8. ADT)

Hősi emléktábla a dombóvári gimnáziumban.

A dombóvári reálgimnáziumban szép ünnepség keretében leplezték le az intézet falában elhelyezett hősi emléktáblát, amely Schneider András és Regula Antal, a világháborúban elesett két tanárnak emlékét örökíti meg. Szanyi István tanár mondotta az ünnepi beszédet.

Tolnamegyei Ujság 1933. november 15. (15. évfolyam 90. szám p. 2. ADT)

A dombóvári kir. kat. reálgimnázium új igazgatója.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a Vér Vencel nyugalomba vonulásával megüresedett állásra Csaplovits József soproni állami leányliceumi tanárt helyezte át a dombóvári kir. kat. Eszterházy Miklós nádor reálgimnáziumhoz s egyben megbizta ez iskola igazgató teendőinek ellátásával.

Nemzeti Ujság 1933. december 02.. (15. évfolyam 274. szám p. 9. ADT)

Nyugalomba vonult gimnáziumi igazgató.

Vér Vencel, a dombóvári katolikus gimnázium igazgatója nyugalomba vonult. A gimnázium tanulói meleg búcsúünnepet rendeztek volt igazgatójuk tiszteletére, akit Jurasits János önképzőköri elnök köszöntött fel. A búcsúsószatra az igazgató meghatottan válaszolt. Csaplovits Józsefet, az új igazgatót a szülői értekezleten Kenézy László főszolgabíró üdvözölte a szülők nevében.

Tolnamegyei Ujság 1937. február 23. (19. évfolyam 14. szám p. 2. ADT)

Dr. Piukovich Sándor dombóvári gimnáziumi tanár súlyos beteg.

Nagy megdöbbenést okozott a hír, hogy dr. Piukovich Sándor dombóvári gimnáziumi tanár, lapunknak alakulása óta lelkes munkatársa, Dombóvár társadalmi és kulturális életének élénk szerepvivője oly súlyosan megbetegedett, hogy a mentők a pécsi klinikára szállították. Dr. Piukovich tanár bal lábán régi eredetű sebből vérmérgezés támadt és a klinikán végzett tüzetes orvosi vizsgálat megállapította, hogy a vérmérgezés cukorbeteg eredetű. A betegen igen súlyos műtétet kellett végezni és a gondos kezelés eredményeképpen már a javulás útján van.

Tolnamegyei Ujság 1937. június 19. (19. évfolyam 47. szám p. 4. ADT)

Nyugdíjazás.

Dr. Piukovich Sándor, a dombóvári kir. katolikus gimnázium helyettes igazgatója teljes szolgálati idejét betöltvén, október hó 1-ével nyugdíjazását kérte. Bár a tanügynek jelentékeny vesztesége a kiváló professzornak a szolgálatból való megválása, azonban a dombóvári és környékbéli kulturintézmények mégis örömmel üdvözölhetik ezt az eseményt, mert dr. Piukovich az ő nagy tudását és hazafias, lelkes munkakészségét ezentul még fokozottabb mértékben állítja a köz szolgálatába. Dr. Piukovich lapunknak alapítása óta kedves és értékes munkatársa.

Tolnamegyei Ujság 1937. július 10. (19. évfolyam 52. szám p. 3. ADT)

Igazgatói címadományozás és kinevezések.

A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Bebesi István dombóvári királyi katolikus Esterházy Miklós nádor reálgimnáziumi rendes tanárnak a gimnáziumi igazgató címet adományozta, Csaplovits József dombóvári kir. kat. Esterházy Miklós nádor reálgimnáziumi igazgatót és Berend Károly szekszárdi polgári iskolai igazgatót kinevezte a VI. fizetési osztályba. . . .

Budapesti Hírlap 1938. március 03. (58. évfolyam 50. szám p. 6. ADT)

A kultuszminiszter köszönete karácsonyi adományozásokért.

A kultuszminiszter Esterházy Pál herceg dr.-nak őszinte köszönetét nyilvánította azért, mert a dombóvári kir. kat. Esterházy Miklós nádor gimnáziumnak diákjóléti célokra 5000 pengőt adományozott. . . .

Tolnamegyei Ujság 1938. november 16. (20. évfolyam 91. szám p. 7. ADT)

Diákfürdő Dombóváron.

A herceg Esterházy Pál által adományozott alapból meleg zuhanyfürdőt rendeztek be a dombóvári gimnáziumban. A fürdőt évi két pengőért használhatják a tanulók.

Tolnamegyei Ujság 1939. augusztus 30. (21. évfolyam 68. szám p. 3. ADT)

Félinternátus a dombóvári gimnáziumban.

A dombóvári gimnázium igazgatósága a most kezdődő iskolaévre megnyitja diákmenzáját. Az internátusba felvett tanulók reggel ½ 8-tól estig tartózkodhatnak a gimnázium területén, ahol egésznap 5-szöri étkezést kapnak és állandó tanári felügyeletben részesülnek. A növendékek itt elvégezhetik iskolai készülésüket, tanulmányaikat, csupán éjjeli szállásról kell gondoskodniok. Az internátusi ellátás díja havi 25 pengő. Felvételért az iskola igazgatóságához lehet folyamodni.

Tolnamegyei Ujság 1939. november 22. (21. évfolyam 92. szám p. 3. ADT)

A dombóvári gimnázium új igazgatója.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Szanyi István dombóvári kir. kat. Eszterházy-nádor gimnáziumi tanár, megbízott igazgatót kinevezte ugyanezen gimnázium igazgatójává.

Tolnamegyei Ujság 1939. december 13. (21. évfolyam 97. szám p. 3. ADT)

Dr. Piukovich Sándor

Dr. Piukovich Sándor a dombóvári gimnázium ny. tanára, c. igazgató, lapunk két évtizeden keresztül volt lelkes munkatársa folyó hó 3-án meghalt és a gimnázium udvarán tartott temetési szertartás után óriási részvét mellett kísérték örök nyugalomra. Csonka Imre gimnáziumi tanár bucsuzott a megboldogulttól a gimnázium és Dombóvár társadalma nevében és méltatta óriási kulturális, hitéleti és társadalmi tevékenységét. Dr. Piukovich Sándor igen tekintélyes tudásu, meleg szívű hatalmas munka- és cselekvőkészségű férfi volt, aki ugys, mint tanár és ugys, mint a közügyek lelkes szolgája felejthetetlenül beirta nevét Dombóvár kulturtörténetébe. Áldozatos fia volt a római katolikus egyháznak, lelkes magyar, aki fáradhatatlanul dolgozott egyháza és hazája érdekében. A vallásos, derék jó embert a dombóvári róm. kat. egyházközség által adományozott diszshelyen temették el.

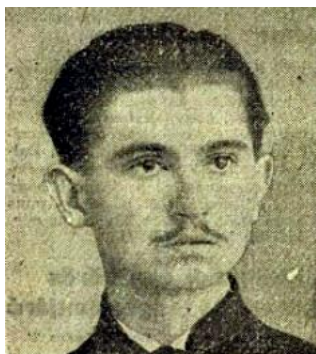
Tolnamegyei Ujság 1941. június 21. (23. évfolyam 45. szám p. 2. ADT)

Középiskolai tanulmányi verseny. – Dombóvári diák nyerte a magyar nyelv és irodalom első díját.

Évről évre versenyre gyűlnek össze az ország diákjai, hogy összemérjék erejüket egymással. Ebben az évben 37 budapesti és 45 vidéki gimnázium állította versenyre legjobb diákjait.

Büszke örömmel olvastuk, hogy a budapesti VII. ker. állami Madách gimnáziumban megtartott tanulmányi versenyen 54 magyar tantárgyból versenyző közül Vida István a dombóvári kath. Eszterházy Miklós gimnázium nyolcadik osztályos tanulója nyerte meg az első díjat. Melegen üdvözljük ebből az alkalomból a győztes diákot s vele együtt a gimnázium tanári karát, különösen pedig Viola István szaktanárt, akinek minden bizonnyal nem csekély érdeme van növendéke nagyszerű felkészültségében.

A dombóvári gimnázium tanulójának szép sikere példa lehet megysnk minden diákja előtt. De a gimnázium Alma Matere is, ahonnan Vida István a versenyre küldetett. Iskoláink tanárai előtt legyen példa, hogy ez a nagyszerű kezdet ne maradjon folytatás nélkül.

Vitéz Vida István a domb. gimn. VIII. o. tan. a tanulmányi verseny magyar nyelvi győztese.
(Forrás: Nemzeti Ujság 1941. június 25. 23. évfolyam 142. szám p. 1. ADT)

A gimnázium épületének tervezői.

Alpár Ignác József

(szül. Schhöckl Ignác József)

(Pest, 1855. január 17. – Zürich, 1928. április 27.)

Magyar műépítész, egyetemi tanár. A pesti Józsefvárosban született stájer eredetű iparos családban. A belvárosi főreáliskola elvégzése után elszegődött kőművesinasnak és 1873-ban szabadult fel. Ezután Hauszman Alajos tanítványa lett, az ő irodájába került. Az ő biztatására 1874-től a Berlin-Charlottenburgi Építészeti Akadémián folytatta tanulmányait.

**Az ifjú Alpár Ignác
(Forrás: arch.et.bme.hu)**

Az akadémia befejezése után berlini építész irodákban dolgozott. 1880-ban elnyerte a Schinkel-érmet. Abban az évben magyarosította nevét Alpár. Itáliai tanulmányútjáról Hauszman meghívta a budapesti Műegyetemre tanársegédnek. Itt 1882-1889 között előbb Steindl Imre, majd Hauszman mellett volt tanársegéd.

1883-ban házasságot kötött Orth Antóniával, egy aradi kereskedő lányával.

Alpár az oktatás helyett a gyakorlati pályára lépett. 1888-ban önálló irodát nyitott. Összesen 130 jelentős épületet tervezett. Épületei – megyeházák, középiskolák, templomok, fürdők, bérházak, villák, kastélyok, katonai épületek, posta, színház és szálloda – a történelmi Magyarországon mindenfelé megtalálhatók. Sok híres vagy később híressé vált építészt foglalkoztatott. Az 1890-es években pályafutásának legnagyobb sikerét a milleniumi kiállítás Történelmi Épületcsoportjával érte el. E legismertebb műve a Városligeti-tó partján a milleniumi ünnepségek tiszteletére a magyar építészet történetét épületmásolatokkal ábrázoló Történelmi Épületcsoport, amelyet legjellemzőbb részéről Vajdahunyad várának neveznek.

1900 - 1914 között legfontosabb művei a bankok voltak, melyek a budapesti városképben (Szabadság tér, Vörösmarty tér, József nádor tér, Széchenyi István tér) máig meghatározó szerepet játszanak, mint a Magyar Nemzeti Bank, a Tőzsdepalota, a Pénzügyminisztérium és a Belügyminisztérium épülete.

Élete során számtalan tanulmányutat tett külföldön, beutazta szinte az egész Európát. Többször járt Olaszországban, Németországban, Egyiptomban.

Az első világháború után már nem tervezett, de a művészeti közéletben aktívan részt vett. Elnöke volt az Építőmesterek Ipartestületének, aktiv tagja és 1904-től 1907-ig elnöke volt a Magyar Mérnök- és Építészegyletnek, tagja volt a Műemlékek Országos Bizottságának, az Országos Iparművészeti Társulatnak és az Országos Középítési Tanácsnak is.

1927 novemberében járt Dombóváron, megtekintette a gimnázium épülete számára kijelölt telket. Az épület terveit az ő építész irodája készítette a vezetésével. A befejezését már nem érte meg. 1928. április 27-én amerikai útjáról hazatérőben, Svájcban halt meg.

(Források: Guttenberg Nagylexikon 3. kötet, Magyar Életrajzi Lexikon 1. kötet, Wikipédia)

Alpár Ignác idősebb korában.
(Forrás: Wikipedia.hu)

Hübner Tibor**Okleveles építész**

(Budapest, 1897. április 5. – Budapest 1964. szeptember 26.)

Egy régi, Székesfehérvárhoz kötődő építész család sarja. Nagyapja, Hübner Nándor Ybl Miklós barátja volt, a székesfehérvári Vörösmarty színház épületének tervzője. Apja Hübner Jenő a győri Városháza alkotója.

Középiskoláit Budapesten végezte, majd Angliában töltött hosszabb időt. A világháború kitörésekor mint ellenséges állampolgárt internálták, egy csereakció folyamán azonban hazatért és önként katonai szolgálatra jelentkezett. A háború egész tartama alatt különböző frontokon harcolt. Vitézségeért több ízben nyert hadikitüntetések. Mint hadnagy szerelt le.

A királyi József Műegyetemen folytatta tanulmányait, melynek befejezésével építészmérnöki oklevelet szerzett. Diplomájának megszerzése után édesapja irodájában és Alpár Ignác mellett szerezte meg a gyakorlati képzettségét, számos nagyszabású alkotásnál működött közre, többek között a pestvidéki törvényszék palotája és fogháza tervezésénél és kivitelezésnél, a Magyar Királyi Posta központi járműtelep létesítésénél a tervező iroda vezetője volt, majd teljesen átvette édesapja vállalatát és önállóan működött.

Nagyobb munkái: a Magyar Nemzeti Bank ceglédi és szombathelyi palotája, a dombóvári reál gimnázium terveit ő fejezte be, számos köz- és magánépület, villa és családi ház. Alkotásainál nemes, klasszikus formákra és monumentalitásra törekedett.

Több kari és társadalmi egyesület tagja. Alpár Ignác halála után a harmincas évek elején az új építészet követőikhez csatlakozott. Az 1930-as években számos bankszékházat tervezett (Veszprém, Baja, Debrecen, Gyöngyös, Érsekújvár).

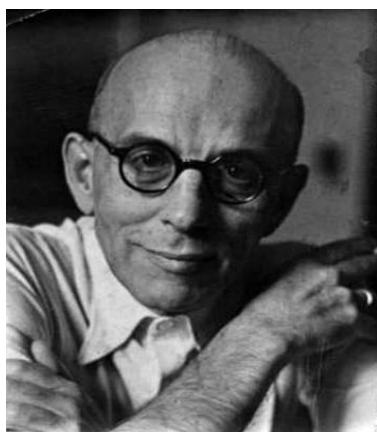
1931. június 6-án Budapesten kötött házasságot Berczel Jenő kormányfőtanácsos leányával, Gabriellával.

A háború utáni újjáépítés során és az 1950-es években – hasonlóan több kortársához – állami tervezőirodában dolgozott.

1964. szeptember 26-án Budapesten hunyt el.

(Forrás: Magyar Feltámadás Lexikona 1930. 698. o., Wikipédia, fmmk.hu/mérnök)

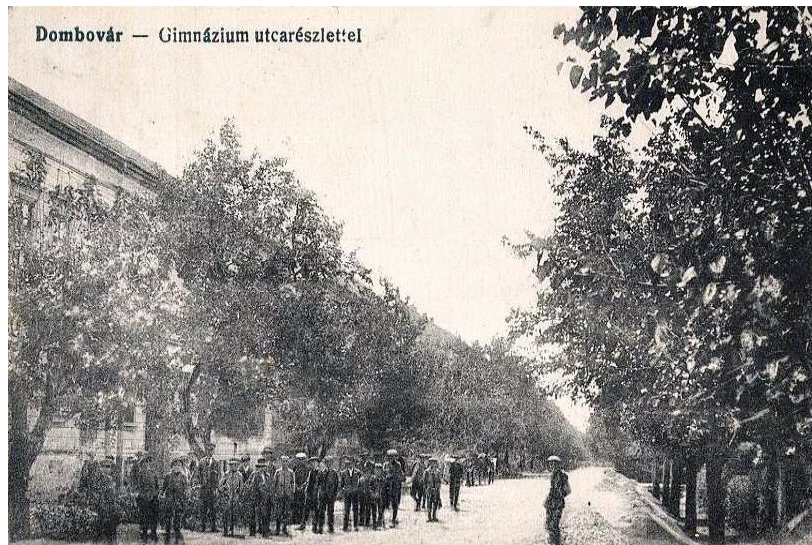
132.

**Hübner Tibor ifjú és idősebb korában.
(Források: Magyar Feltámadás Lexikona, fmmk.hu/mernokok)**

**A gimnázium 1913 -1929 között az elemi iskola épületében működött.
(Forrás: hungaricana.hu – Zempléni Múzeum, Szerencs – Képeslapok)**

Tanulók az iskola előtt.

(Forrás: hungaricana.hu – Zempléni Múzeum, Szerencs – Képeslapok)

1927/28-ban érettségizettek tablója.

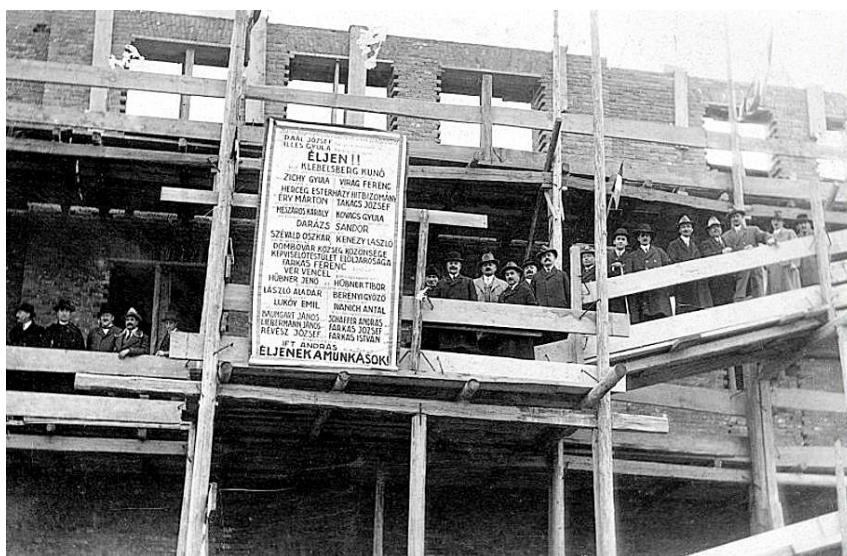
(Forrás: Régi tablóképek fb. csoport)

134.

A gimnázium zászlója.

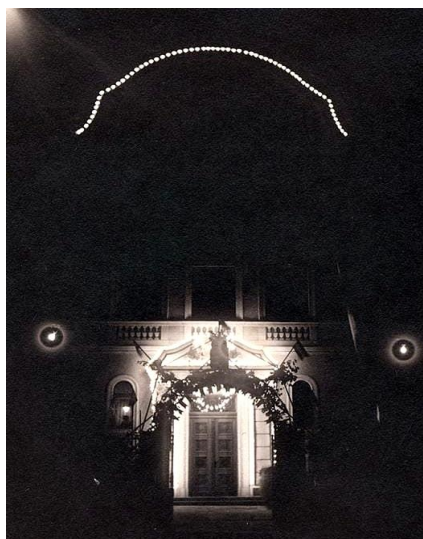
(Forrás: DRSzN fb. csoport)

Az épület építése 1928-ban.

(Forrás: dombopedia.hu)

135.

A kivilágított főbejárat az avatás előestéjén.

(Forrás: DRSzN fb. csoport)

Az elkészült épület.

(Forrás: DRSzN fb. csoport)

Az épület avatása. Az első sorban gróf Klebelsberg Kunó dr. kultuszminiszter, Virág Ferenc pécsi megyéspüspök és Éry Márton dr. a kerület országgyűlési képviselője és Jankó Ágoston a vármegye főispánja.
(Forrás: dombopedia.hu)

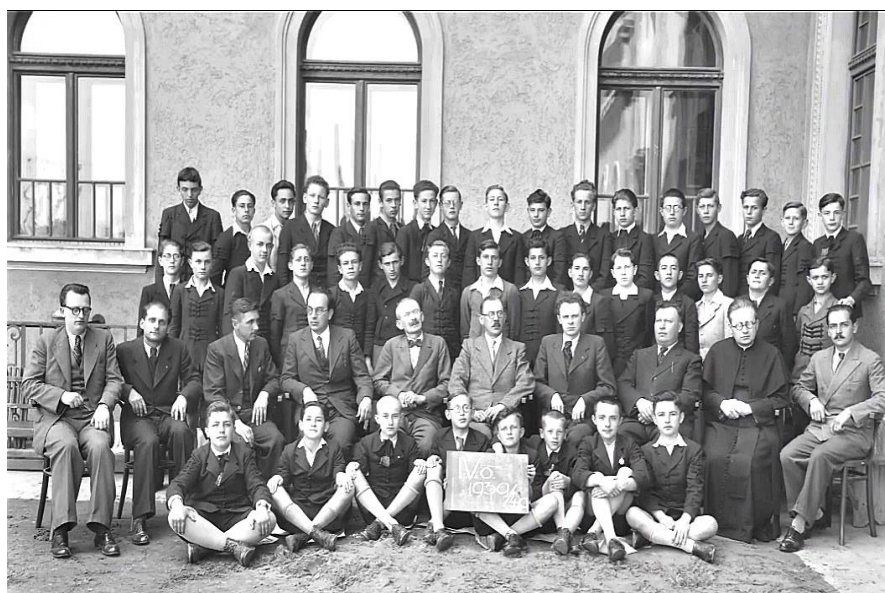

A gimnázium épülete.
(Forrás: DRSzN fb. csoport)

137.

**A gimnázium legendás tanári testülete Marczell György rajztanár festményén
(Forrás: dombopedia.hu)**

Osztálykép a tanárokkal az 1939/40. tanévből.

(Forrás: DrSzN fb. csoport)

Az összeállítás nagyobb részben az Arcanum Digitális Tudománytár (ADT) oldalain fellelhető anyagokból készült.

Hivatkozások a cikkek mellett.

Külön köszönet Takács Istvánnénak és Müller Ádámnak a segítségükért.

Összeállította: Vati László Dombóvár, 2021. november 15.

Az összeállítás részben vagy egészben szabadon felhasználható az összeállítóra való hivatkozás után.